

سپاردنی دہ سہ لات... ٹامراژیک بۇ گەشەپیدانی کارگیری

هیممه ته بهرزەکان!

منتدی اقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

مانگانه پەکی تایبەتە بە کارگیری و گەشەپیدانی مەروفا

سالی دووهم

20

کانوونی دووهم

2010

بازاری ویتاردان!

مووچە ی خیزان
پاروویەکی چەورو بۆمیکی نامادە!

چۆن چیژ لە ژیان وەرگرین؟
نرخێ راستەقینە ی ژیان
منالیک باسی خۆی دەکات

بریار

کانهیهکی تایبته به کارگیری و کەشەپێدانی مەزۆی
لی دووهم - ژماره 20 - کانوونی دووهمی 2010

خواههنی نیعتیاز

نەندازیار مەسعود تاهیر رۆژبەیان

سەرنووسەر

عادل محمد شیخانی

sarnosar@yahoo.com

07705033131

بۆ دابه‌شکردنی بریار

هه‌ولێر: ٠٧٥-٤٦٧٢٩٦٣ خانەى سروان

کەرکوک: ٠٧٧-٨٥٦٣٧٢٤ هه‌له‌بچه: ٠٧٧-١٩٣٣٩٦٧ - ٠٧٥-١١٢٩٤٢٧

ده‌ریه‌ندیخان: ٠٧٧-١٥٨١٠١٨ کفری: ٠٧٧-١٥٦٦٨٧٦ کەلار: ٠٧٧-٣١٠١٢٨٨

چه‌مچه‌مال: ٠٧٧-٨٥٥٠٥٨٦ کۆیه: ٠٧٧-١٥٤٩٧١٤ سۆران: ٠٧٥-٤٥٠١٩٣٣

چۆمان: ٠٧٥-٤٥٦٧٩٩٢ ته‌لادزی: ٠٧٧-١٥٨٥٢٠١ رانیه: ٠٧٧-٣٢٩٣٦٢٨

ناونیشانی گۆشار

سلیمانی- شه‌قامی سالم- ته‌لاری سلیمانی مۆل، نه‌ومی/2

به‌رامبه‌ر به‌ریوه‌به‌رایه‌تی گشتی په‌روه‌رده

07702178682 3193946

E-mail: bryarmagazin@gmail.com

هه‌ولێر- 07504463230 07507658535

به‌ رۆوه‌به‌ری نووسین

به‌رزان نه‌بوه‌کر

سکرتیری نووسین

نه‌سکه‌نده‌ر ره‌حیم

ب: په‌یوه‌ندیه‌کان

محمد هاشم محمد

راویژکاری یاسایی

پاریته‌ر: نازاد محی‌دین

دیزاین

جه‌مال ده‌رویش

به‌شی ریکلام

موسلیم محمد

07507602116

حساب بانکی گۆشاری بریار
بانکی کوردستانی نیودموه‌تمی سلیمانی: ٣٣٧١

تیراژ: ٣٠٠٠ دانه

چاپخانه‌ی سه‌رده‌م

گەلارپېژان گۆلى باخانى دابا
بەھارى دىكە دى ئەر داخە لاڭا
ھەناسەرى باخەوانى پىرە دەيگوت
ھەزاران خۆزگە ژىنى مەن، ومەھابا

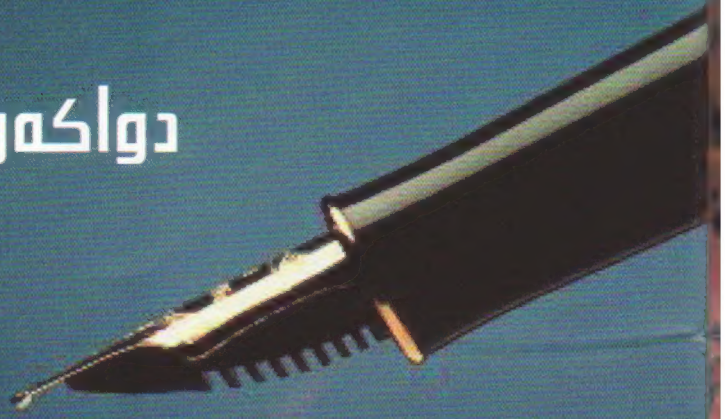
شەرىف

یه که م

چلوه

سحر نو و سحر

دواکه و تن!!

دروشمی هه موو پوشتیکى تازه رځنه گرتنه لهوانى پېشوو، هه لوه شانده وهى هه موو نهو کارانه يه که پېشتر کراوه و دروشميان تهنه بریتيه له (کله دختل امة لعنت اختها).

مروقه نه زانه کان هه ميشه کيشه يان له گهل شته نه ستمو مه حاله کاندا يه، له کاتيکدا نيمه گهوره ترين کيشه مان شته گونجاوو مومکينه کانه که پتيان هه لئاسين، نيمه زور شتمان پي ده کرت که هيشته نه مان کردووه، با جارئ نهو شتانه نه نجام بدين که له تواناماندا يه.

هاوکات نه گهر به چاويکى کراوه و ديدىکى روونه وه ته ماشاي نهو هه موو زهرمر و زيانانه بکهي نه که دواکه و تن خوازان له نابورى و داهاتو ناينده ي نه و دکاني دده نه، کارساتيکى مروى و تاوانىکى زور گهوره يه.

به لام زور جار مروقه خوښنده واره و نه خوښنده واره کان له بهر چه پله ليدان تواناي بينينيشيان له ده ست دده نه!!

هاوکات له کومه لگاي دواکه و تن وودا له سا يه ي به هه دردانى کاتو سامانو سه رمايه ي مروى و لاتو که چ بينو نه يوونى رو شنبيري و زانيارى پيويستدا، له بوا رى دواکه و تندا داهي تان ده کهي نه له باز نه يه کي به تالدا تهنه گويمان له غه لبه غه لبيکى نه ساز ده بيت!!

که واته يو زگار بوون له م زه لکاو ه پيويستمان به نوو خبه يه کي رو شنبيري راسته قينه هه يه، که به قولاي کيشه کاندا رو بچي و نه م ديوو نهو ديوى کيشه کان بينيتو تواناي برپاردان و بهر نگار بوونه وه ي بهر به سته کاني هه بيتو له و پينا وده د تیکوشه رو ماندوو نه ناسو دلسوز بيتو له پيش هه موو نه مانه شه وه راستگو بيت!

به راورد ده کهن له گهل ولاتانى پيشکه و تن وودا گهي شتن به پيشکه و تنى نه وان به خه ون ده زاننو زور جار به راشکاو ي ده لئين: نيمه هه رگيز نابين به هيچ!!

که ساني بي سه وادو که م ماري قهت به ندو کويله ي دابو نه ريت ه کونه کاني کومه لگانو ناتوانن بير له چاره سر بکهنه وه.

هه ر له بهر نه وه شه يو گه رانه وه ي مافى خوراويان هه ولى چاره سر ي بهر نه وى و گه رانه وه ي ناکهن، به لگو نه وانيش ده يانه و يت پارچه يه که لهو دو که چه وره بچر نه که که ساني تر ده ستى به سر ددا گرتو وه!!

به و کاره ش وه نه بيت نيمه له خاليکى چه ق به ستوودا بميني نه وه، چونکه پيشکه و تن وه کو دواکه و تن نييه و وه ستانى نييه، له بهر نه وه دواکه و تن دواکه و تنو تر ده بيتو زيتر له کاروان دواکه و تن.

يه کيکى تر له ديار ده کاني دواکه و تن گهوره کردنى کيشه کانه و به گهوره و تر سناک ته ماشا کردنيانه، به شيويه که هه موو چاره سره ريکى لا بچووک ده بيتو وه بهرام بهريان، له کاتيکدا نيمه ده توانين زور به ناساني قه باره ي سروشتى کيشه کان ديارى بکهي نه، به هاوکيشه يه کي کورت که ده توانين بلئين: قه باره ي کيشه کان يه کسانه به جياوازي له نيوان نه وه ي که هه يه و نه وه ي پيويسته بوونى هه بيت!

کيشه يه کي تر له ديار ده کاني دواکه و تنى له مهر خومان نه يوونى نايديا يه کي روون و بهرنامه يه کي دروسته يو پيشکه و تن و ده لانانى دواکه و تن، نه وه ش تا نيسا وايکر دووه که نيمه نه گهي شتو وي نه ته خالى ده ست پيکر دن، بويه له برى نه وه ي به گوږي ني پوشتيک هه نگاو وک بهر و پيش بچين، دوو باره ده گه رپينه وه سر خالى سفر نه گهر نهو خاله شمان هه بيت!!

وه کو ده لئين: مروقه هه ميشه به شوين نهو شتانه دا ويلو بهر ده وام باسيان ده کات که نييه تى و عه وده له به شوين ياندا، هه ر نه وه شه وايکر دووه که نيمه زور باسى پيشکه و تن بکهي نه و که متر خومان له باسو خوازي دواکه و تن بگهي نه ين و قسه ي له سر بکهي نه. به لام هه رچه نده نيمه له نيوه ندى دواکه و تندا ده زين به هه موو ره هه نده کاني يه وه، له گهل نه وه شدا تيگه ي شتن له ماهيه ته و هوکارو سيما و ديار ده کاني دواکه و تن کار يکي گرنگه و جياگاي سه رنچ و ليکولينه وه ي رو شنبيرانه.

تا بتوانين له و واقيعه دژواره رزگار مان بيتو بتوانين هه نگاو بهر و چاره سر ي کيشه کان مان بئين و بگهي نه کاروانى پيشکه و تن.

روانين يو کيشه کان و بينينى واقيعى دواکه و تنو يى نيمه سه ره تا پيويستى به زانيارى مه عريضه ته و رو شنبيري ته و او هه يه، ناته و او ي له زانيارى يه کاندا ديدىکى لئلمان لا دروست ده کاتو ناتوانين شته کان له سر سروشتى خويان بناسين.

هه ر بويه گرنگى نه دان به زانستو زانيارى خوښندو توږينه وه ي جوړاو جوړو به دواچه وونى گرفته کان له ديار ترين سيما کاني دواکه و تنه لاي نيمه.

چونکه نه زانى گهوره ترين بهر مای دواکه و تنه به تاي بهت کاتيک ده گاته لو تکه و تيايدا مروقه کان بهرام بهر هه موو شته کان بي زانيارين به تاي بهت به خودى خو شيان، نه وسا زيان ده بيت خولانه وه له باز نه يه کي به تالدا بي بوونى هيچ ناراسته و نامانجيک. مروقه بي نامانجه کانيش هه ميشه بي هيوان ره شبينى بالي کيشا وه به سر چاوياندا و ناتوانن ته ماشاي ناينده يه کي روونک بکهنه و هه ميشه کاتيک خويان

به كارىڭىزى گوفتار

دەۋلەت مەندى شىتېكى رېژىمىيە، چۈنكى ئەۋەتى كەمى ھەمىو قەناعتى بە
كەمىرەش ھەمىيە دەۋلەت مەند تەم ئەۋەتى كە زۆرى ھەمىو قەناعتى بە ئەۋە
(چاراز كۆلتون) زۆرتىش نىيە!

ھەندىك جاز بە قىسە درۆ دەكەينو ھەندى جارىش بەن دەنگى!
(ئەدىيان رېچ)

لغاۋى ئەسەپ بۇ گۆن درېژ نايىت!
(پەندىكى چىنى)

ژيان پېشېركىيەكە بەرمە مردن!
(دانى)

ئەگەر راستگۆيت، بۆچى سۆيىدەم خۆيت!
(شەكسپېر)

گەرەمىرەن نازادى، نازادى بېرۈھۈشە!
(دوسات)

ھەژارى نىشتەمانى تالانە!
(قۇلتېر)

كاتىك بەخشىنەت دەۋەستىت، ژيانەت دەۋەستىت! (رۆز فىلەت)

كارگيرى به چيروك

كردوو، زور گرنگه گرتنه بهرى ريگاي دروستو گونجاو، به لام بؤ كه سيك كه ئامانجى ديارى كراوى نييه و نازانيت بؤ كوئ دهرات.

گرنگ نييه هەر ريگايهك بگريته بهر.
۵- با كيشهكان به سانايى وهر بگرينو دنيا مان لى نهيه ته وه يهك، زور جار كيشهكان به كه ميك بير كرنه وه چاره سهر دهرين.

۶- سوود وهر گرتن له كه سانى دى زيره كييه نهك عه يبه، نهو كه سه زيره كه كه بتوانيت سوود له راوبؤ چوونى كه سانى تر وهر بگريته.

۷- كاتييك ئامانج مان روون و ريگه مان ئاشكرايه، ههر گيز ترسمان له ونبوون و سهر ليشيوان نييه.

۸- هه له كردن بؤ مرؤف زور ئاساييه و نهزموون و شاره زاييمان پي زياد دهكات، نهك تووشى شكستمان بكات.

كابرأى جوتيار نه مجاره پي گوت: براله تۆ ريگات هه له نه كردوو، به لكو ته نها پيويستت به ئاراسته كردن و ريئمايى هه يه!

له م چيروكه وه فير ده بين كه:
۱- زور جار ئيمه وهك كه سيكى ونبووى سهر ليشيواو ههنگاو دهنيين، وا ده زانين بوونه وهر ئيمه ي فهراموش كردوو، له كاتييكدا ئيمه خو مان خو مان لى ونبوو.

۲- پيويستت مرؤف ئاراسته ي خو ي ديارى بكات و ههر گيز ههنگاوى كو يرانه نه نيته.

۳- گرنگه كاتييك ههست به سهر ليشيواوى دهكه ين پرسيار بكهين و داواى يامه تي بكهين، چونكه بهر دهوام بوون له سهر هه له زيتر به هه له ماندا ده بات.

۴- بؤ كه سيك كه ئامانجى ديارى

روژييك له روژان گهشتياريك له نزيك گونديكدا هه لويسته يه كي كردو گوماني برد كه ريگاكه ي هه له كردوو.

له بهر نه وه له جامى ئوتۆمبيله كه يه وه هاوارى كرد له يه كييك له جووتيارهكان، كاتييك جوتياره كه به پيرييه وه هات، پي گوت من پيويستت به يارمه تي تۆ هه يه، چونكه ريگاكه م هه له كردوو و ريگه ي راستم لى ونبوو.

كابرأى جوتيار ساتييك سهرنجى دايه كابرأى گهشتيارو پاشان پي گوت: ئايا ده زانيت تۆ ئيستا له كوئ دايت؟

گهشتياره كه گوتى: به لى پيش كه ميك له مه وه بهر ناوى گونده كه تانم بينى له سهر لافيته يه كه نووسرا بوو.

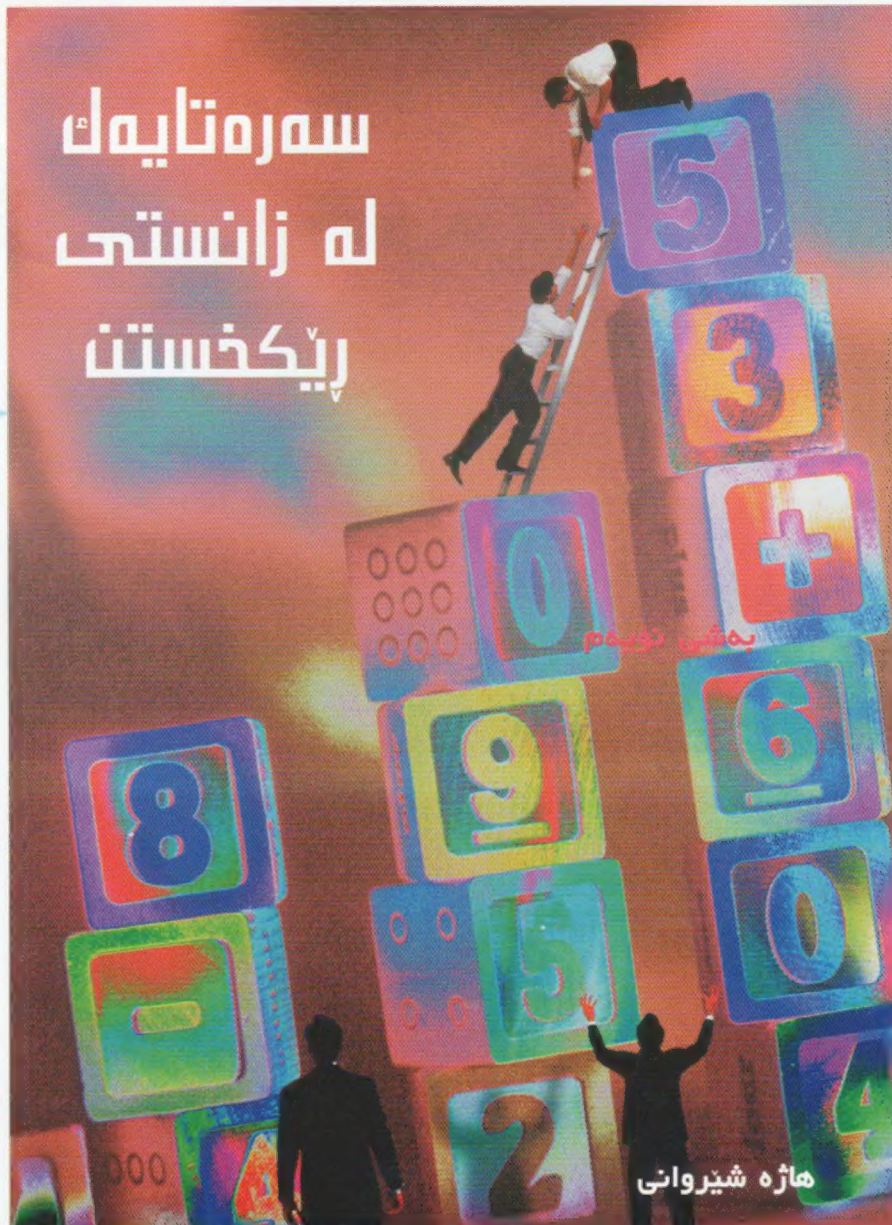
ئه ي ده زانيت ئيستا بهر وه كوئ ههنگاو ده نيته؟

له وه لامدا گوتى: به لى، پاشان نهو شوي نه ي ديارى كرد كه بؤ ده چيت.

تۆ

ته نها پيويستت به ئاراسته كردنه!

سەرەتايەك لە زانستى رېكخستى

سەر هەردەمى رېكخستى، لێردەدا دەبێنێن
کە ئامانجى پراکتیکى هەیه کە لە یاسای
دامەزراندنى کۆمپانیا یا رېكخراوەکەدا هاتوو
(کە پەيامەکەى Mission دیاری دەکات) بە
شێوەیەکی پێشەیی، بە واتای دەستنیشان
کردنى کارە سەرەکی و چالاکیە گرنگەکان
دەکات لە ژيانى رېكخراودا، بۆ نموونە
رېكخراویک ئەرکەکەى فرۆشتنى جل و بەرگ
بێت پێشبینى دەکرێت کە گرنگترین
چالاکیەکانى کرێ و کۆگا بە بازارخستى
بێت، هەر بۆیە دەبێت کە ئەم چالاکیانە لە
شێوەى بەشى سەرەکی لە هەردەمى رېكخستى
دەربکەون، رېكخراوى تر کار دەکات لە بوارى
بەرھەمەتێنانى قوماش هەر دەبێت کە چالاکیە
سەرەکیەکانى بریتى بن لە بەرھەمەدارى و
بازارسازی بە هاوکاری چالاکیە دارایی و
کارگێرییەکان، ئەم چالاکیانەش بە هەمان
ناوێنێنى کارگێرى یا بەشە سەرەکیەکان
دەبن لە هەردەمى رېكخستى.

ئەگەر هاتوو ئامانجەکەى (یا
ستراتیژییەکەى) رېكخراو گۆردرا بە
شێوەیەک کە پێویست بکات چالاکی نوێ
بگرێتە خۆى، هەر دەبێت کە ئامازە
بەم چالاکیانە بکریت لە شێوەى یەکە
نوێیەکانى رېكخستى، بۆ نموونە ئەگەر
هاتوو رېكخراو پێویستى بە چالاکیەکی
نوێبوو، وەکو توێژینە وەکانى بازارسازی
کۆنتڕۆل کردنى نادانییەى لە بازار و ناسینی
ئاراستەکانى بازار و پکابەران، پێویست دەکات
کە بەشێک یا کارگێرییەک تەرخان بکریت
لە ژێر ناوی (بەشى توێژینە وەى بازارسازی
Marketing Research)، هەر بەم
شێوەیە رېكخراوەکان لە گەشەسەندن و
بەرھەمە پێشەو و چوونى چالاکیەکانیان زیاد
دەبێت کە لە گەشەیدا پێویستى بە یەکەى
رېكخستى نوێ دەبێت.

دووهم/ لە یەكجۆونى ناوخۆی نیوان
یەكەکانى رېكخستى:

سەرکەوتنى دیزاینى هەر هەردەمى
رېكخستى هەر دەبێت کە ڕەنگدانەوێ لە
یەكجۆونى ناوخۆی بێت لە نیوان یەكەکانى
رېكخستى، لە یەكجۆونیش ئامازمە بۆ بوونی
مەنتیق و هۆکارى ڕوون بۆ کۆکردنەوێ
یەكە بچووکەکان لەگەڵ یەكتر تاوەکو ببە
یەكەى گەورەتر (کە لاقە بچووکەکان بەش
پێک دەهێنن، بە شەکانیش دەبن بە کارگێرى،
کارگێرییەکانیش کەرتە گەورەکان پێک
دەهێنن)، لێردەدا مەنتیق و لە یەكجۆونیش
ئامازە دەکات بەوێ کە ئەم لق و بەش و
کارگێرى و کەرتانە هاوشتوون لە چالاکیەکانیان
یان لە نیوان خۆیاندا تەواوکارن، یان بە دواى
یەكە لە کاتى ئەدانیان.

سەرکەوتنى دیزاینى هەردەمى رېكخستى
کە لە شێوەى ژمارە (۱) دا خۆى دەردەخات و
بریتین لە:

- ۱- توانای هەردەم پەیکەر لە سەر گەشتن
بە ئامانجى رېكخراو.
 - ۲- لە یەكجۆونى ناوخۆی لە نیوان
یەكەکانى رېكخستى.
 - ۳- ئاسانى کارکردن.
 - ۴- چاودێرى و پێککارى.
- شێوە ژمارە (۱): پێوەرەکانى حوکمدان
لە سەر سەرکەوتنى دیزاینى هەردەمى
رېكخستى:

یەكەم: توانای هەردەم لە سەر گەشتن بە
ئامانجى رېكخراو:
هەر رېكخراویک ئامانجى کۆتایى هەیه
کە بریتىیە لە قازانج یا مانەو یا بەردەوام
بوون لە بازار و هى تریش لە ئامانجى
کۆتایى، ئەوەش کە ئاستەم وەردەگێردیترتە

چۆن تەحەكۆم دەکەین بە
سەرکەوتنى دیزاینى هەردەمى
رېكخستى؟

بەپێوەبەران و رېكخەران دەتوانن
کۆمەڵێک پێوەر بە کاربھێنن کە یارمەتییان
دەدات لە سەر حوکم دان بە سەرکەوتنى
دیزاینى هەردەمى رېكخستى، سەرەرای
ئەوێ کە ئەم دێرەنەى دواى ئەم پێوەرە
پێشکەش دەکات! بەلام بە کاربھێنەرەکەى هەر
ئەنجامیكى خەمڵێنراومان پێدەدات! چونکە
بەپێوەبەران و رېكخەران کە تەحەكۆم بە
دەرەنجامى کۆتایى دەکەن، ئەم حوکمەشیان
خەمڵێنراو دەبێت، چونکە لەوانەیه بپێکن
یا نا! لە هەمان کاتدا ئەم پێوەرە لە ناستى
بەپێوەبەر و رېكخەر بەرز دەکاتەو تا ناستى
گەشتن بە راستیەکان (کە بێت)، ئەمانەى
خوارەوێش گرنگترینى ئەم پێوەرەن کە
یارمەتیدەرن بۆ تەحەكۆم کردن لە سەر

زۆر لىھ چالاكى جىبەجىكىردن و چاودىرى لىھ جىبەجىكار يىك كاتدا، چونكى نايىت كى كەسنىك جىبەجىكار بىت و لىھەمان كاتىشدا چاودىرى خۇى بكات! لىھەر وا بىت دىتوانىت كى فەرماۋىشى و خەوش و گرىفت و كەمكوپرىمەكان بشارىتەۋە وەكو دىلەن (خامىيا حرامىيا) پارىزەرەكەى دىزەكەى، يەكك لىھ رىساكى رىكخستىن برىتەى لىھ بىۋىستى لىھ يىك كىردنەۋە يىا جىاكرىدەۋى جىبە جىكىردن لىھ چاودىرى بۇ بىنەماى پىرۇسەكانى رىك كارى ناوخۇى لىھ نىۋان يەكەكانى رىكخستىن. بۇ نەۋنە كارگىرى بىرەم نايىت لىھ ناۋ بىشەكانىدا بەشى تايىمەت بە چاودىرى جۇرى (Quality Control) بەدى بىكرىت، چونكى گەر وانەبىت كارگىرى بىرەم دىتوانىت گىرۋىرگىتەكانى بشارىتەۋە بە جۇرىك كى بەشى چاودىرى جۇرى ەلەدەستىت بە داپۇشىنى گرىفت و خەۋشەكانى ەمەۋ بىشەكانى ترى بىرەم، ەەرەك ناستەم دىبىت كى بەشى كرىن لەگەل بەشى ۋەرگىرتن و بەشى گەنجىنە لىھەك كارگىرىدا بە يەكبەستىرىتەۋە بە جۇرىك كى بەشى ۋەرگىرتن دىتوانىت چاۋپۇشى بكات لىھ بەشى كرىن و لىھ ەمان كاتىشدا لەگەل بەشى گەنجىنە.

له کۆتایشدا دفتوانین که لیستی
پیداچوونهوه بو بهرپۆمه‌ران بڤه‌ینه
به‌رده‌ستی خوینه‌ری به‌ریژ له سه‌ر جوینه‌تی
ته‌حه‌گوم کردن به سه‌رکه‌وتنی یکه‌گانی
هه‌رده‌می ریکه‌ستن وه‌ک ئه‌م خسته‌یه‌ی
خواره‌وه:

دووباره پښخستنه‌وې کارگيرې گه‌نجينه بکه‌ين که سې به‌شی به‌دوادا ديت نه‌وانيش بریتين له به‌شی که‌رسته‌ی سهر‌دتاي، به‌شی اراچه يده‌دگه‌کان، به‌شی کالای ناماده‌کرو بؤ فروشتن، ليردا کارگيرې گه‌نجينه دووباره پښک د‌خړتیه‌وه له پښکای له يه‌ک کرده‌وې، که به‌شی که‌رسته‌ی سهر‌دتاي به‌دوای کارگيرې به‌ره‌هم (Production Management) دا د‌روات و به‌شی پارچه يده‌دگه‌کان به دوی به‌شی چاکسازي، به‌شی کالای ناماده‌کرو بؤ فروشتن ده‌چیته سهر به‌شی کارگيرې به بازار‌خستن، له وانه‌يه ئهم کاره‌ش به‌بیته هوۍ که‌مکرده‌وې گيرو‌گرفته‌کان و خیرایي و زمه‌مندی کرکاران و کرپاران، ليردا له سهر به‌رپرسانی پر‌و‌سه‌ی پښخستن پښو‌سته که کومه‌لڼک ویناکردن (تصورات) داب‌تین بؤ پښخستنه‌که‌يان، ته‌حه‌کومیشی پښکه‌ين به حیا‌وازی ئهم ویناکردانه له پر‌و‌ی ناسانی کارکردن و سانایي و جووه و زمه‌مندی کرپارو کرپکارو خیرایي له پښ و شو‌تني کارکردن: جواره‌م/ جاود‌پیری و پښکای:

ناماژه دڭکات به‌وهی که ریکخستنی دروست دررفته‌تی باش دمره‌خسینیت بۆ یوونی ریک کاری ناوخویی له نیوان یه‌که‌کانی ریکخستنی سهر به یه‌کیک له کارگیریه‌یه‌کان، به دوا‌دا‌چوونی ریک کاری ناوخویی به مانای هه‌ئێستانی یه‌که‌یه‌کی ریکخستن به کۆمه‌لێک یا ژماره‌یه‌کی

بۆ نموونە دەبینین گە ژمیریاری
کرپارەکان و ژمیریاری گەنجینه و
ژمیریاری کرێ دوتواریت لە یەک کارگێری
کۆبکریتهوه بە ناوی (کارگێری ژمیریاری)و
ئەم بەیەک بەستەوهیهش لە پێناو لە یەک
چوونیانە، لە هەمان کاتدا دەبینین گە نزیک
بوونەوهی ئەم کارگێرییهی گە تاییهته به
ژمیریاری لەگەڵ کارگێرییهکانی تری وهک
تیچوون و شیکردنهوهی دارایی و بوودجهکان
له کهرتیکی گه‌وره‌تر که پێی دوتاریت:
کاروباری دارایی، ئەمەش لەسەر بنەمای
تەواوکاری دەبێت (بە جوړتیک که ژمیریاری
له‌گەڵ هەر یەک له تیچوون و شیکردنهوهی
دارایی و بوودجهکان له شیوهی که‌رتی دارایی
یه‌کتری تەواو ده‌کەن).

سیپہم / ناسانی کارکردن:

نامازہ دمکات بہ بہدوای یہکی کارہکان بہ
سانایی و لہبرہ چاوگرتنی جووہئی کارکردن
کہ وا دمکات کارکردن خوُش و خیرا بیت،
دلخوُشی کریکارہکان لہ ناوخوُبی یہکہکان
لہگہل خیرایی کارکردن دہتوانیت پیشنیاری
دووہارہ ریکخستہوہی یہکہکان بکات، نہگہر
ہاتوو دووہارہ ریکخستہوہی یہکہکان
دہبیتہ دلخوُشی کریکارہکان و خیرایی و
کہمکردنہوہی پہستانہکان، دہبیتہ ہوُی
پہزامہندی کریکارہکان، لہسہر ریکخراویشہ کہ
بریاری لہ سہر بدات، ہەر بُو نمونہ دہتوانین

پښتو ژبه		پښتو ژبه		پښتو ژبه	
پښتو ژبه	پښتو ژبه	پښتو ژبه	پښتو ژبه	پښتو ژبه	پښتو ژبه
۱	نایا په که نوټیه کان توانای داپوښینی هه موو نهو کارانه یان هه یه که ریڅخواو پټو یستیه تی؟				
۲	نایا قه باره ی کار له هر په که یه که به روونی دیار یکراره؟				
۳	نایا په که کان توانادارن له سر به جیگه یاندنی قه باره ی کاره کان تیاید؟				
۴	نایا ژماره ی کریکاران له هر په که یه که گونجاوه؟				
۵	نایا کارو نه رکی ناپټو یست هه یه له په که کان که بتوانر یت هه لټو شینر یت هه یان بخر یت هه سر لایه نیکي دهر مکی؟				
۶	نایا و مسفر د نیکي ورد هه یه که کاره کان هه یه په که یه که دیاری بکات؟				
۷	نایا هم په کانه دمتوانن گوزارشت له نامانجی ریڅخواو بکه و یار مه تی دمه ته به رگر دنی بدن؟				
۸	نایا له په که چوون و گونجانی ناوڅو یی له نیوان په که کان هه یه؟				
۹	نایا په که نوټیه کان دمتوانن که کارناسانی بکه و وابکه که خیراترو به توانانتر بن؟				
۱۰	نایا هه رهمی نوټی زامنی ریڅ کاری ناوڅو یی و چاود پری ده کات؟				
۱۱	نایا دمتوانر یت که کارمه ندی پسپور دابین بکر یت که خاوه ن توانست و شار مزاییه له کارکردن له په که یه؟				
۱۲	نایا په یو مه ندی نیوان په که کان ریڅکستن به روونی دیاره؟				
۱۳	نایا خسته ی پیدانی دمه لات و بهر پر سیاریه تی روونه یو هه په که یه که ریڅکستن؟				
۱۴	نایا هیچ دوو باره بوونه و هیه که له کاری نیوان په که کان هه یه؟				
۱۵	نایا رما مه ندی بهر یو مه ران هه یه له سر هه رهمی نوټی په که کان ریڅکستن؟				

خاله بهیژه کانت بخمره گهر

بهشی چوارهم

9 / ئەسکەندەر رهحیم

ههنگاوێ چوارهم

خاله لاوازه کانت کۆتو کهله پچه بکه.

ئهو شتی کزو لاوازت دهکات، چۆن وازی

لێدههینیت؟

وای دابنێ خاله لاوازه کانت ئهو دۆژمنه خوینخۆرو سه سهختهی تۆیه، بۆت له بۆسه دایه و ناواته خوازه تا کاروبارو ژیان و گوزهرانت لی تفتو تال بکات. ههر له بهر نهوه زۆر گرنگه جی خۆیهتی خاله لاوازه کانت به وردی بناسیت، بۆ که له پچه کردنیان تێبکۆشیتو سنوریک بۆ شوینها تو کاریگهریه خراپه کانیان به سه ر ژیانته وه دابنیت. رهنکه نه توانی به یه کجاری له کۆل خۆتیان بکه یته وه، سه رباری ئه وهش که مکردنه و هیان له خشتهی کاره کانتدا، به ئه رکیکی رۆژانه دابنێ. خاله لاوازه کانت وهک بۆمبه کاتییه کان وان، له پراو بێ ناگاداری پیتدا ده ته قنه وه. جابۆیه ههر له سه ره تای سه ره هه لانیانه وه پێش ته قینه و هیان هه و لی پوچه لکردنه و هیان بده. ئه وهش جاریک به زیره کانه ره فтар کردنو دوور که و تنه وه له و کارو چالاکیانه ی ئه و خاله لاوازه در دهخن، جاریک دیکهش به هه لکردن له گه لێاندا بۆ ماوه یه کی کورت ده بیت.

ئه شی له مه و به ر هه ستت به و شوینه واره و کاریگهریه ناخۆشانه ی خاله لاوازه کانت کرد بیت، کاتیک هه فته یه کی نا کام و نامرادت له کاره کتدا به سه ر بر دووه.

به گشتی باری دروونی شیواندوویتو جی ده ستیک نه خوازاوی به سه ر پشووی هه فته و ژیا نی تایبه تیتدا جی هیش تو وه. بۆیه به ر له وه ی چو و مه که ره وه، د لیا شه به گه ر خاله لاوازه کانت به باشی ناسی و له به را و یز خستنیان سه ر که و تو و بوو ییت، هه رگیز دووباره نابنه وه.

چوار هونه ر

بۆ که مکردنه وه ی خاله لاوازه کانت

ئه گه ر له خاله لاوازه کانت قوتار بوو ییت، توانی و ته ناگات لیان بیتو نه بوو یته نیجیریکی چه ور بۆیان. یه که سه ر ده ست بدمه قه له مو چی له به ر نامه ی تۆ که مکردنی هه فته نه دا پتی هه لده سیت، بی نو سه. بێ ترسان له کاریگه ری خراپی خاله لاوازه کانت، ئه م هه فته یه ت ده ست پێ بکه. خۆ ئه گه ر نه تزانێ چ شتیک پێویسته ئه نجامی به دیت، ئه مه چوار هونه رو رێ شوین بۆ تۆ، که بۆ که مکردنه وه ی ئه و کاته ی له چالاکیه

نا کام و ناسه ر که و تو وه کانتا به کاری ده هینیت، هه ره وها ئه و چالاکیانه ی خاله لاوازه کانت ده رو و یننو زه قیان ده که نه وه، یار مه تیت ده دن.

سه ره تا سێ چالاکی هه ره خراپ که

**با سه به ی نیت له نه مه رت
به هیز تر بیت، چه نکه هه ر
که خاله به هیزه ته وانه
به به ره شاره و کانت ناسی،
بۆ هه می شه به هیز تره
سه ر که و ته و ته ر ده بیت**

ئه نجامه گیان دنیان بێ تافه تو بیزارت ده کن، ده ست نی شان بکه، هه ر وهک ئه و سێ چالاکیه

هه ره باشه ی پێیان خۆش حال بوو ییت. ئه و چوار هونه ره ش ئه مانه ن:

۱- ئه نجام گه یان دنی ئه و چالاکیانه رابو ده ستینه، تا بزانیت ناخۆ که سیک سه رنجی ئه وه ده دات یان نا.

۲- له گه ل که سه در که و تو وه کان له ئه نجام گه یان دنی ئه و کارانه ی چه رت لیان نییه، ها و کاری بکه.

۳- کارو فه رمانیک هه ل بێ ژیره که ئه و چالاکیانه ی به د لئن له خۆ ده گری، نه ک ئه وانه ی لیان ناب ده لیت.

۴- له روانگه یه کی تازه و به روانه خاله به هیز ده کانت، بێ ئه وه ی هه ست به دابه زینی سه نگی نی و رهن گینیت بکه ییت. چونکه هه موو که سیک هه م خالی لاوازی هه یه هه م به ره و توانا. که سیکیش تیرو ته سه لو بێ که م کورتی بیت، له م ژینه دا نایه ی نیت ته وه.

زنجيرەى دووھە

د. محمد احمد عبدالجواد
و: حسين محمود ههله بجهيى

چۆن كۆبوونەو كورتو بەرھەمدارەكان، دەبەستیت؟

بە مووچە) = ۶۰۰۰ گۆى گشتى = ۱۲۰۰۰
۳ - ۱۲۰۰۰ ÷ ۱۰۰۰ = ۱۲ دینار (خەرجى

كۆبوونەو دەكە لە ۱۰ خولەكدا).

۴ - ۱۲ × ۶ = ۷۲ دینار (خەرجى
كۆبوونەو دەكە لە ھەر كاتژمێردا).

۵ - ۷۲ × ۵ = ۳۶۰ دینار خەرجى ماددى
كۆبوونەو دەكە لە سەر دەزگاکە.

خەرجى كاتى كۆبوونەو دەكە:

۱ - ژمارەى ئەو كاتژمێرانە بژمێرە كە لە
كۆبوونەو دەكەدا تەواو بوو.

۲ - ژمارەى ئەو كاتژمێرانەى كە
لە كۆبوونەو دەكە تەواو بوو × ژمارەى
ئامادەبووان ۰۰۰۰ ئەو كاتەش خەرجى كاتى
كۆبوونەو دەكەت بۆ دەردەگەوئ لەسەر دەزگاکە.
نمونەىەكى شىكارگراو:

۱ - ژمارەى ئەو كاتژمێرانەى لە
كۆبوونەو دەكەدا بە سەربراو = ۴ كاتژمێر.

۲ - ۴ كاتژمێر × ۷ (ژمارەى ئامادەبووان)
= ۲۸ كاتژمێر (خەرجى كاتى) كۆبوونەو دەكە
لە سەر دەزگاکە.

ئەگەر ھەمووان ھەست بە خەرجى ماددى
كاتى كۆبوونەو دەكان بکەن، ئەو ئەو كاتە
كۆبوونەو ناگرنگەكانمان كەم دەبێتەو.

ساتنك لیۆردبوونەو بەش ھەموو
كۆبوونەو دەكە:

پاش ھەموو كۆبوونەو دەكە ئەو دەى
ئەنجامدراو لە داواكارى بېرىاردەكان
بەتەرەو پێش چاوى خۆت... لە خۆت
بېرسە... ئایا ئەو داواكارى بېرىارەنە یەكسانە
بەو كاتو ھەولەنەى كە خایاندووەتى؟

لەوانەى ئەو ساتى لیۆردبوونەو دەى
پالەنرێك بێت بۆت بۆ گۆرەنكارى نەرىتەكانت
لە بېرەو بێردنى كۆبوونەو دەكاندا.

ھیچ ئەندامێك پرسیاریك ئاراستە ناکات، كە
پەيوەندى بە بابەتى وتوێژەكەو نەبێت.

* لەبەردەم رۆشنایى ئاشكرایى ئامانجدا،
ھیچ وتوێژىكى لاوەكى لە نێوان ئەنداماندا
دروست نابێت.

* بوارىكى فراوان بە ئامادەبووان بەدە بۆ
بەشداریبوون لە دانانى ئامانجى كۆبوونەو دەكەدا
تاوەكو ھەست بە گرنجیەكەى بکەن.

* لە يادت بێت ھەزى ئامادەبووان بۆ
ئامادەبوونو ئاویتە بوون لەگەڵیدا بەستراو
بە سەرکەوتنى كۆبوونەو دەكە.

راھێنانى پراكتىكى (عملى):

چۆن خەرجى ماددى كاتى كۆبوونەو دەكەت
مەزەندە دەكەیت:

یەكەم/ خەرجى ماددى كۆبوونەو دەكە:

۱ - مووچەى ئامادەبووان كۆبەكرەو لە
سالىكدا.

۲ - خەرجى بەرپۆھەردنەكانى بۆ زیاد
بکە لە سالىكدا، كە یەكسانە بە مووچەكە.

۳ - ھەمووى داوەش بکە بە سەر (۱۰۰۰۰)
دا، تاوەكو خەرجى كۆبوونەو دەكەت بۆ
دەربكەوێت لە (۱۰) خولەكدا.

۴ - ئەو خەرجیە لێك بەدە لەگەڵ (۶)
دا، تاوەكو خەرجى كۆبوونەو دەكەت بۆ
دەربكەوێت لە یەك كاتژمێردا.

۵ - ئەو خەرجیە لێك بەدە لە
ماو دەى كۆبوونەو دەكە، تاوەكو خەرجى
ماددى كۆبوونەو دەكەت لەسەردەزگاکە بۆ
دەربكەوێت.

نمونەىەكى شىكارگراو/

۱ - مووچەى ئامادەبووان ۱۰×۵۰۰
(ژمارەكەیان) × (۱۲ مانگ) = ۶۰۰۰

۲ - خەرجیە ئیداریەكان = (كە یەكسانە

دەنیابە لەو دەى كە پێویستیت ھەبە بە
كۆبوونەو.

بانگەواز بۆ ئامادەبوونى كۆبوونەو/
سەرپەرشتیارییەكەى ئێمە زۆر سەیرە
ھەرشى بە بیریدا بێت كۆبوونەو دەبەكمان
پێ دەكات:

یەكەم جار دەنیابە كە پێویستت بە
بەستنى كۆبوونەو ھەبە:

* زۆر بە باشى ئەم پەيوەندییەت لە
یاد بێت كە دەلى: (ئەگەر تۆ خاوەنى خەون
نەبیت، چۆن دەتوانیت خەونەكەت بێنیتە
دى؟) بەو شێوەیە ئەگەر كۆبوونەو دەكەت
مەبەستىكى تێدا نەبێت ئێتر ئەو
كۆبوونەو دەبە چۆن ئامانجەكەى بێنیتە دى؟
* ئەگەر كۆبوونەو دەكەت گرنج
نەبێت، ئەو باشتر وایە ئەو كۆبوونەو دەبە
ھەلبەستىتەو!!

* لە يادت بێت كە كۆبوونەو دەكان ھۆكارن
بۆ ئامانجك، خۆیان بۆ خۆیان ئامانج نین.
* ئەگەر ناچار بوویت كە كۆبوونەو دەكانت
دەورى بن (ناوبەناو)، پێویستە رووبەرى كات
لە ھەموو كۆبوونەو دەكاندا وەك یەك نەبن.
* لە يادت بێت ئامانج رێگا دیارى دەكات،
ھەروەھا ھاوڕێیانى رێگاش دیارى دەكات.

* ئامانجى كۆبوونەو دەكانت بنووسە، ئەو
یارمەتى دەردە بۆ چاكى تەواو كردنى، بە
وشەى روونو ئاشكرا لەگەڵ بەشداریبوواندا
بدوێ.

* ئەگەر ئامانج و مەبەست لە
كۆبوونەو دەكە ئاشكرا بوو ئەو كاتە
بەشدارییەكى كارێگەر لەگەڵ ئامادەبوواندا
پێك دێنیت دەبیینیت.

* لە بەردەم رۆشنایى ئاشكرایى ئامانجدا

بۆچى بەرپۈەبەرانى سەرچاۋەى مەۋجىت پۈيۈستە رابەرپۈەتۈكردىكى ھاۋبەش بەكار يېتىد؟

و/ ناراز عەبدۇللا زرار
بەرپۈەبردنى گشتى/ زانگۈى ئەمىرىكى بەىروت - لوبنان

سۈۋدەكانو زىئەكانى رابەرپۈەردى ھاۋبەش

رابەرپۈەردى ھاۋبەش پېئاسە گراۋە وەك
"ھەۋلەئەككە لە لايەن بەرپۈەبەر بۇ ئاسان
كردن و بەشدارى پۈكردى كەسانى تر لە
بەرپاردان، كە بە شۈۋەىكى ئاساىى ئەو بېرپاردان
بە تەنھا لە لايەن خۇيەۋە دەمرى" يۈكل.
ھەرۋەھا بەم شۈۋەىش پېئاسەگراۋە كە "رابەر
ئەندامەكانى رېكخراۋ بەشدارى پۈكردى.
ئاستى بەشدارپۈەردى بېرىتى دەپپەت لە
گۈرپەنەۋى زانىارى، بېرۈكەۋ پېزانىن لە لايەن
ئەندامەكانەۋە لەگەل رابەر" (ۋېبگەى دېسىژن
مەكىنگە) ھەرچەندە سۈۋدەكانو زىئەكانى
رابەرپۈەردى ھاۋبەش دەۋستېتە سەر ئەۋى
كە كى بەشدارى پۈكراۋە لە پۈرۈسەكە. لە
لايەن يۈكل (۱۹۹۴) ئامازەى پۈكراۋە كە "سۈۋە
شاراۋەكان بەشۈكى دەۋستېتە سەر ئەۋى كە
كى بەشدارى پۈكراۋە لە بېرپاردانەكە..."

سۈۋدەكانى رابەرپۈەردى ھاۋبەش:

رابەرپۈەردى ھاۋبەش چەندان سۈۋدى
ھەپە، دەپپەتە ھۈى درۈستكردن و پۈككىنى
چەندان تېرۋانىنى جىاۋاز. سەرەرپى
ئەمەش، ھەستى بەشدارى كردن لە بېرپاردان
حەزىك بۇ ژېردەستە درۈست دەكات تا
زۈر كارىگەرەنە بېرپارى دراۋ بە ھاۋبەشى
جېبەجى بىكەتو بېگەپەنپەتە ئامانجى
دېارپۈكراۋ. ئامازەى پۈكراۋە كە ھەستى
بەشدارى كردن دەپپەتە زانىارى تېخست
لە لايەن ھەرەكە لە ژېردەستەكان لە
پۈرۈسەكە. ئەو ھەستى بەشدارى كردنە زۈر
يارمەتى دەرە بۇ كەمكردنەۋى ئەنجامى
ئالەبار لەسەر ژېردەستى كارلېكراۋ كاتى
چەند گۈرپەنەۋىكى ئەۋىستراۋى دېارپۈكراۋ
خەرىكە رۈۋ دەمدن. ھەرۋەھا دەپپەتە ھۈى
كەمكردنەۋى ھۈى تۈفېن و سەر سورمان
لە لايەن ژېردەستە كاتى بەشدارى دەكات،
لەگەل رابەر بۇ كاركردن لەسەر ھەلۈپستىكى
سەخت (ۋېبگەى دېسىژن مەكىنگە). يۈكل
(۱۹۹۴) پۈۋنكردنەۋى زىاتر بۇ ئەو سۈۋە
دەكات. شىدەكاتەۋە كە بەشدارپۈەردى

فەرمانبەر يارمەتيدەرە لە پەسەندكردن و
جېبەجى كردنى بېرپارەكە لە لايەن
فەرمانبەرەكە، كە بە زۈرى "ئەو كردارە
بەشۈكە لە پۈرۈسەى سىاسى" بۇ بەخشىنى
شۈۋەىكى ياساىى بە بېرپارى دراۋ. ئامازە
بە سۈۋدى ترى رابەرپۈەتۈكردى ھاۋبەش
دەكاتو دەلى: كاتىك فەرمانبەر شارمەزى
خۈى لەگەل بەرپۈەبەر بەشدارى پۈكردى
بۇ دۈزىنەۋى رېگە چارمەك بۇ كېشەپەك
يان بۇ بېرپاردانكە، ئەۋا لە جۈرپەتى
بېرپارەكە زىاد دەكات، چۈنكە بېرپارەكە
بىنەما دەكرېت لەسەر زانىارى. بەشدارپۈۋان
خۇيان زىاتر پەپۈەست دەپپەن كاتى ھەست
دەكەن كە كارىگەرپان ھەپۈۋە لە پۈرۈسەى
بېرپاردانەكە. ژېردەستەكان پازى دەپن بە
بېرپارى دراۋ، چۈنكە ۋا تېگەپشتۈۋە كە
ئەۋان خاۋەنى بېرپارەكەن، يۈكل (۱۹۹۴)
باۋمپى ۋاپە كەبەشدارى پۈكردى فەرمانبەر
لە بېرپاردان يارمەتيدەرە لەسەر دەۋلەمەند
كردنى تۈۋان كاركردنى فەرمانبەر، كاتى
ئېمە فەرمانبەرەكانمان بەشدارى پۈكردى
لە پۈرۈسەى بېرپاردان، ئەۋا كارامەپى
شېكردنەۋى بېرپاردانپان باشتر دەپى كە
ئەمەش يارمەتيدەرە دەپى لە پېشەكېش كردنى
كېشەكانو درۈستكردنى چارمەپى باشتر.
رابەرپۈەردى ھاۋبەش تەنھا يارمەتيدەر
نېپە لەسەر دەۋلەمەند كردنى كار، بەلگو
يارمەتيدەرە لەسەر درۈستكردنى تېمە
سەقامگېركردنى مەملانىي ئېۋان كۆمەل و
تاك. رابەرپۈەردى ھاۋبەش ھارىكارى و
تەنسىق درۈست دەكات لە ئېۋان بەشدارپۈۋان
كاتى كە ھەمۈۋان كاردەكەن بەرەۋە پەك
ئامانجى بېرپار لەسەردراۋ. لە ھەمان كاتدا
ئەمەش يارمەتيدەرە دەپى بۇ بەرپۈەبەر.
يارمەتى بەرپۈەبەر دەكات بۇ درك پۈكردى و
تېگەپشتن، "پېداۋىستېتەكانو حەزەكانى
ژېردەستە، بەھىزكردنى تۈرى دەرەكى،
باشتركردنى رېكخستن و چارمەركردنى
كېشەى دۈۋلاپەنە تاپبەت بە كار." پاۋېلو
ھاۋەلەكەى (۱۹۷۱) باس لە سۈۋدى دەرۋونى

دەكەن بۇ فەرمانبەر. ئامازە دەكەن كە بۇ
دەرۋونزانان، بەشدارپۈەردى لە بېرپاردان
يارمەتى فەرمانبەر دەكات لەسەر فېرپۈۋان
لە ژېنگەپەكى دېمۇكراتىيە. (ئەركرىس)
سۈۋدەكانى رابەرپۈەردى ھاۋبەش ئامازە
پى دەكات، لەلە ئەۋ، رابەرپۈەردى ھاۋبەش
ھەستى بە كۆمەل پۈۋان زىاد دەكات بۇ
بەشدار پۈۋ، لە ئەنجامدا ئەمەش دەپپەتە
زىادپۈۋنى پۈۋەلكانو پەپۈەندى كۆمەلەكە،
لەبەرئەۋى كە "پەلەى ھەستى ئېمە يان ئەۋ
پەپۈەندىپەى بەشدارپۈۋان ھەپانە لەگەل
رېكخراۋ زىاد دەكات." يارمەتى ژېردەستە

کات به فیرو ددرئ له بابته لایه لا به له لایه نه ژیردهسته گانه وه بهر زده کړتیه وه. قازانچو نهوله ویاویتی که سی له وانه یه بریاردان بگه یه نیته کو تاییه کی داخراو. به پیچه وانه ی بیرۆکه ی جاوېوشین له سهرنه که وتن، پیوایه که رابه ریکردنی هاوېش له وانه یه بېتیه که مېوونه وه ی متمانه به خوېونو زیادکردنی ترسو پالنه پسته و کومل له سهر تاک، چونکه جېبه جیکردنی نامانجی هاوېش بریتی دې له نه رکی هره یه که له ژیردهسته گان بهر مېوونه که له کاتیکدا رابه ریکردنی هاوېش مملانی کهم دهکاته وه له نیوان به شداربووان، له وانه یه کتیرکیش کهم بکاته وه (نهرگیرس، ۱۹۵۵). زیانیکو دموونی له لایه نه مولدیر (۱۹۷۱) نامازو پیکراوه، گریمانه ی له دست دانی سهریه خو ی که سییه ته هیه. کات بهر پوېوېر ناراسته ددات بهر ژیردهسته، ژیردهسته دمتوانی بهر هله سستی بهر پوېوېر بکات، چونکه بهر هله سستی به که ددکات به لام کات به هم مو کومه له که به شدارو ددکات، کاریگه ی کومل هیج بواریک بوتا که کهس جی ناهیلن بۆ بهر هله سستی کردن. فرمان بهر دې پیووست بی به بریاره که له نه منجامدا، له دستدانی سهریه خو ی که سی کیشی دموونی دروست ددکات له بۆ تاکه که سه که.

له کو تاییدا، رابه ریکردنی هاوېش شایه نی پراکتیزه کړنه له لایه نه بهر پوېوېرانه وه، چونکه زور سودی هیه. بهر پوېوېرانه دې بزان که کت به شدارو پیده کهم له پرؤسه که، پش هیج دست پشخه ریبه که له بۆ رابه ریکردنی هاوېش. له چندان لیکولینه وه دمرکه وتوه که نه گهر به کار به پرنی له گهل ژیردهستانی نه خوینده وار یان ناست نرم له بواری روئش نبیری نهوا نهو بهر هله نادات که بوی به کار ده پرنی. وانا زور کاریگه ی خرابی دې کات له گهل ژیر دستی ناستی روئش نبیر نرم به کار ده پرنی، چونکه بواری نیستغلل کردنی بهر پوېوېر له لایه نه ژیر دهسته زیاد ددکات. دواخال، نهو شیوازی رابه ریکردن زور گونجاوه بوجیه جی کردنی گوران له ریکخراو. له جیهانی نه مېرؤدا که گوران بریتیه له به شیکو لکاو له هری بازارگانی، دمتوانی کاریگه ی گورانی ترسناکو گرنگ کهم بکه یه وه له ریکخراو به به شدارو پیکردنی ژیردهسته گان که چو مامه له له گهل گورانه که بکه نهو جیه جی بکه ی. رابه ر دمتوانی پنا بیاته بهر رابه رایه تی ناراسته کردن کات قازانجی که سی ژیردهسته بریاردانی کومل بهر و کو تاییه کی داخراو برد.

پراکتیزه کړنی شیواو. نه گهر به شیکو یه کی شیواو پراکتیزه بکړی، نهوا دېته هو ی زیاد بوونی نازادی راد بر پرنی به شداربووان. ژینگه یه کی دیموکراتی ناوا، پنگر دې له کیشی دموونی وکو ترسو هره شه لیکردن. کات ژینگه ی کار دیموکراتیه، به شداربووان خاوم دموونی ناسوودن. تامی نازادی راد بر پرنی دچیزنو بیری دروست کهرو داهینان زیاد دېته له لایان. له نینسا کلو پیدای رابه ریکردن بهرگی یه که رابه ر کردنی هاوېش ناوکی تری لئراوه: رابه ریکردنی دیموکراتیه. رابه ریکردنی دیموکراتی یان هاوېشی ناستی که بهر ز له کاریگه ی تیم دروست ددکات» (گوپسال، سوینسن & بوورنس ۲۰۰۴). له هه مان بهرگ نامازده کراوه که "که یه که لیکولینه وه گان که تیدا شیوازی راویژ کردن له رابه ریکردنی هاوېش له گهل رابه ریکردنی ناراسته کردن بهر اورد کراوه، نهو میان بۆ دمرکه وتوه که بۆ کاریک که داهینانی تیدا پیووست بی، تیدا پیووست بکات که به شداربووان زانیاری به شیکو یه کی نادیار تیخه نه، نهوا ژیر دستان پالشی خو یان بۆ رابه ریکردنی هاوېش دمر پری." له کو تاییدا، له بهرگی سته به له هه مان نینسا کلو پیدای، نامازده بهر و دمر کهن که رابه ریکردنی هاوېش رپبازی که له ولاتانی خاوم ناستی دووری دمه لاتی نریک به کار دیت «رابه ریکردنی هاوېش به شیکو یه کی نمونه یی ده پرنی له ولاتانی دووری هری نرم».

زیان هانی رابه ریکردنی هاوېش

زور کهم له زیان هانی رابه ریکردنی هاوېش ناماز میان پیکراوه، له چاپکراوانی بواری رابه ریکردن نامازده بهر و کراوه که له کاتیکدا کومه لیک له ژیردهسته به شداربیان پیده کړی له بریاردان، نهوا گه یشتن به بریار زور له سهر خو دې. نهو ددېته هو ی به فیرو جوونی کات، چونکه رازیوونی هم مو به شداربووان له نامانجی به شدارو پیکردنه که یه. به مېش کاتیکو زورتری دهو ی له بریاردانی یه که لایه نه، کات خه لکانیکو زور به شداربیان پیده کړی. له هه مان کاتدا کات بریار دانه که به به شدارو هم مو نه دمانی کومه له که دې نهوا که سی بهر پرنی بۆ سهر نه شت کردن دیار نامینو جاوېوشی له هله دمر کړی. به شیکو یه کی تر جاوېوشی له هله دمر کهن که له سهرتا هم مو کومه له که به شداربیان کردوه له بریاره که یان نامانجه دیار پیکراوه که، یان گورانه نوپیه که، (ویبکه ی دیسیژن مکیکنگ). یوکل (۱۹۹۴) نهو شیددکاته وه که نه گهر به شداریکردن بهر و بریاری راسته فینه ناپاسته ناگړی نهوا

ددات بۆ بینینی وینه یه کی گهر وتری ریکخراوه کهو تپروانینو ستراتیژی هانی. جهخت له سهر نهو ددکات که رابه ریکردنی هاوېش یارمه تی دروستکردنی تیم ددات. له بهر نه وه ی ریکه خو ش ددکات بۆ به شداربووان بۆ توپزینه وه تیگه یشتن زیاتر دمر بار یه کهتر که نه مېش دېته هو ی زیاد بوونی سنگ فراوانی تیگه یشتن له نیوانیان. بروای وایه که رابه ریکردنی هاوېش دې به شیکو یه کی شیواو گونجاو پراکتیزه بکړی. نامازده بهر و ددکات که سووددگانی رابه ریکردنی هاوېش دهو سته سهر

بهشی يه کهم

سپارډنې دمهلات... نامرازېک بو گه شه پيدانې کارگيري

نا/عومهر عه بدولقادر

دمهلات پيدراو و شيازوو چوښه تي به نه نجام
گه يانډنې پرؤسه که، نه مهش دمبيت به دهفتي
نوسراو به شيوه يه کی ياسايی ريکيخريت.

۴- به فهرمی باشکراکردنی دمهلات
پيدانه که و ناسانډنی که سی دمهلات پيدراو
به و فهرمان به رانه ی که کاره که يان ده که ويته
سنوری پرؤسه که و.

هر و مه ها کاتيک وک به پړو به پړک
به شتيک له دمهلاته کانت ددهميت به که سيکی
دياريکراو، به مه به سستی زياتر سرخستنی
پرؤسه که په پړه ی نه م خالنه بکه:

۱- په له نه گړدن: به په له مه به له
سپاردنی کاره که به و که سه، تا به ته وای نه و
هه نگاونه ی بؤ روون ده که يته و ده که پيوستنی
بؤ نه نجامدانی کاره که به سرکه و توويی.

۲- پينه دانی رينمايی که م و کورت: تا
به ته وای دلنيا نه بيت له راست و دروست و
ريک و پيکی زانيار يه کان و پلان و به رنامه ی
نه نجامدانی کاره که، پرؤسه که به که سی
دياريکراو مه سپړه، چونکه پشتگوئی خستنی
هر شتيک يان زانيار يه که له وانه يه بيته
هؤی شپړه بوون و سه رليشتوانی نه و که سه و
شکست هيئانی پرؤسه که.

۳- پشتگوئی نه خستنی ترسو دل و راوکی:
به باشی گوئی بگره بؤ پرسپارو سه رنج و
تيبينيه کانی که سی دمهلات پيدراو، هه ولېده
له ميانی سه کانيدا بزانيت ترسی له چ شتيکی
کاره که هه به، تا زياتر بؤی روون بکه يته و ده
هاوکاری بکه يت.

۴- له خؤه دمهلات نه دان به هيچ که سيک:
دمهلاتی نه نجامدانی کاره که به که سيک
به سپړه که ته وای دانانی نه خشه يه کی وردو
کات بؤ دانراوی هه بيت، کاره که ياخود پرؤسه که
به ليها توويی و به باشی به نه نجام بگه يه نيته و
له کاتی دياريکراودا پيت به سپړيته و ده.

۵- وا مه زانه که شيازی تؤ تاکه شيازی
نه نجامدانی کاره که بيت:

دو دل مه به نه گهر فهرمان به رکه يت
ريگه يه کی جياواز له تؤ بگريته بهر، به
ته وای فهرمان به رکه يت سه ربه ست بکه له
هه ليزاردنی نه و شيازوو ريگه يه کی که به
باش و گونجاوی دما نيته بؤ نه نجامدانی
کاره که، به مه رچيک ته وای دمه راته يت زياد له
پيوست به کار نه هيئ نيته و له کاتی دياريکراو
زياتر نه خايه نيته.

۶- دروست نه گړدن و وينا يه کی خراب و
نادروست دمه رباری خؤت: ترست له و کاره
نه بيت که نه نجامت داوه، زوو به دم
کيشه کانه و ده بچو و چاره سه ريان بکه تا زياتر
ليته نالؤز نه بن و زور سه رقالت نه که ن.

به سرکه و توويی و به باشی کاره کانيان
نه نجام دمه ن هه ست به گړنگی پيدانيان و
گه شه گړدنې ته وای ليها توويان ده که ن و
دمبيت فاکته ر هانډان و نامه سازيان
بؤ له نه ستؤ گړتنو نه نجامدانی هه رکارو
پرؤيه کی تر له داها توودا.

له گه ل نه وای نه م پرؤسه يه به
کارامه يه کی کارگيري به نرخ و گړنگ
دادنه ريت، به لام زورچار نه م پرؤسه يه
له دامه زراوه کاند پشتگوئی خراوه يان به
ريگه و شيازیکی شياوو نادروست و به يی
بیرکړنه و ده پلان دانان نه نجام دمه ريت
نه مهش دمبيت هؤی زيان گه يانډن به
دامه زراوه که زياتر له وای سوودی هه بيت.

مه رجه کانی دمهلات سپاردن:
بؤ نه وای پرؤسه ی دمهلات سپاردن
به شيازیکی کارا و به سرکه و توويی نه نجام
بديت، پيوسته ره جاوی نه م مه رجان به کريت:
۱- له بهر چاو گړتنی په يکه ری ريکخستن،
دمبيت دمهلات سپاردن به پنی ره چاو کړدنې
پؤست و پله ی ريکخستنی کارگيري نه نجام
بديت، واته دمهلات له به پړو به پړه و ده
ده سپړدري به که سانيک که له خوار پله ی
به پړو به پړه و ده.

۲- دياريکړدنې ماوه ی دمهلات
سپاردنه که، واته سه رمه تاي دمه ست پيکړدن و
کاتی کو تايی هاتنی پرؤسه که دياری بکريت.
۳- نامه دمه ردنې زانياری ته وای دمه رباری
چاو چيو دی دمهلات سپاردنه که و ناستی
دمست روشتوويی و راده ی بيراردانی که سی

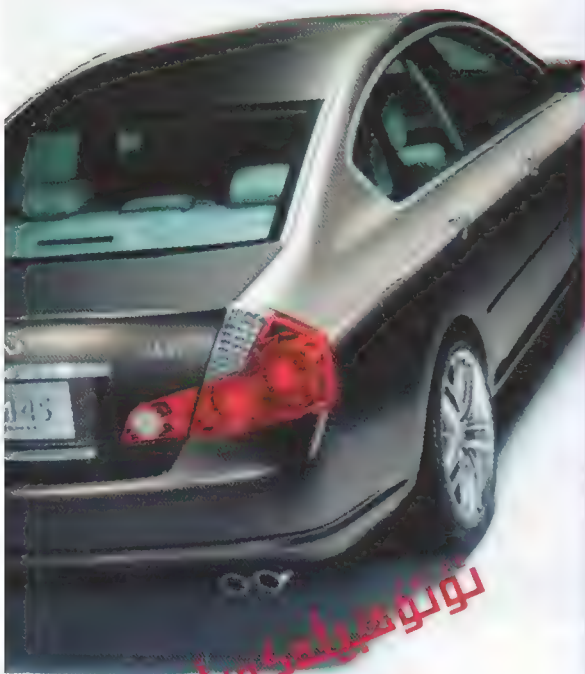
* جه مکی دمهلات سپاردن:
مه به ست له دمهلات سپاردن دمست
هه لگړتنی سه رؤک کار يان به پړو به پړه له
به شتيک له دمهلاته کانی جيه به چيکړدن و
جيه شتنی بؤ پاريد دمه رکه ی يان چيگړه کی،
يان هر فهرمان به ريکی تری دامه زراوه که ی
له خوار پله کی خؤيه و ده.

له بهر نه وای کات و ته وای به پړو به پړه تا
راده يه کی دياريکراوه، بؤيه ناکريت هه موو
نه رکه کانی دامه زراوه که هه ر له ورده کاری
برپارمه کان و به دوا دچوونی جيه به جئ
کړدن يان و به جيه نيانی سه رجه م کاروباره کان
له نه ستؤ به پړو به پړه ردا بيت، له بهر نه و ده
پيدانی به شتيک له دمهلاتی جيه به جئ کړدنې
به پړو به پړه به ياريد دمه ر يان فهرمان به رانی
تر کارگيري پيوسته، نه مهش به نامانجی
به شداری کړدنې کارای فهرمان به ران له
نه نجامدانی کاره که به ليها توويی و له کاتی
دياريکراو و گونجاوی خؤيدا.

دمهلات سپاردن مه تانه به خشي نه
به که سانی تر، به پړو به پړه ران به م کارميان
دمه رته تيک به و که سانه دمه ن تا کو ناستی
زانياری کارامه يی و شاره ييان به رز بکه نه و ده
نه زموون له و پرؤسه يه و مرگړنو باشتر له
نه رکو پيشه که يان تئ بگن، سه رمه راي نه وای
که کاتيکی زور دمه ر پيخته و ده بؤ به پړو به پړه
تا له نه نجامدانی نه و کارانه دا به ريخات که
ناتوان ريت دمهلاتی به جيه نيانيان به که سی تر
به سپړدريته.

دمهلات دان به که سانيک که

خەندەى كارگيرى

ئۇلۇمىيەتلىك دىيۇم!

ئافرىقىدىكى بە سالاخو بە شىن و گريانىو، پەيۋەندى بە بۇلىسى ئىشكردە گىردو پىسى وتىن: (ئۇتۇمبىلەكەيان دىيۇم! دىمەك ھەلىيان كوتاموتە سەر ئۇتۇمبىلەكەم ھەرجىيەكى تىدايوو، دىيۇمەنە)

ئەو پۇلىسى ۋەلامى پەيۋەندىيەكەى دايەو، داۋاى لىكرد ھىور بىيىتەو ھە نارامبىگى، بە روونى رووداۋەكە بگىرپىتەو، چۈنكە لەبەر دىمكى گريان بە تەۋاۋى ھالى ئەدەبوو لە داۋاكەى.

ئافرىقىكە وتى: (ئامبىرى تەسجىلو رادىو، سوكان، ئىستۇپ، جى پى بىمىزىن، جامى پىشەو ھە ئاۋىنەكان، تەنەت گىرەكەشيان دىيۇم!!!)

پۇلىسەكە پىسى وت: (خانمەكەم لەسەرخۇبە، لە ماۋەى چەند خولەكىكە، پۇلىسىكە دەگاتە لات، تا لە رووداۋەكە بگۈلپىتەو)

كاتىك پۇلىسەكە گەشىت، بە سەرسامبىيەكى ئىجگار زۇرمە سەپىرى ئۇتۇمبىلى ئافرىقىكەى كىرد، سەپىرى كىرد ھىچ شىك لە نىو ئۇتۇمبىلەكە نەدراۋە، پەيۋەندى بە بىنكەى پۇلىسى ئىشكردە كىردو وتى: «ئەو خانمە بە ھەلە چووتە نسا ئۇتۇمبىلەكەپەو، ئەۋىش لە دىمكى دواۋەو»!

جۇرى كەسايەتتە بىناسە

يەكەم/ لە ھەسەردىنە:

۱- خىرام، ۲- مام ناۋەندە، ۳- ھىۋاشم.

دوۋەم/ زۇر باشم لە بە ياد ھاتنەۋەى:

۱- كەسەكان، شىۋەى روو، بارودۇخەكان؟

۲- ئەۋەى دىمىتى، دىمەكان، ناۋەكان؟

۳- رووداۋەكان، بەسەرھاتەكان، ھەلچوۋە

سۆزدارىيەكان؟

سىيەم/ دىمىكىدىن شەكان لە يادگاتدا

بە ھۇى:

۱- دوۋبارمەردنەۋەى نوۋسىنە؟

۲- دوۋبارمەردنەۋەى قەسە بە دىمكى

بەرز؟

۳- بە ھاتوۋچۇكىدىن بەردەۋام؟

چوارەم/ كام لەۋانە سەرنجىت رادەكىشەت؟

۱- بارودۇخ؟ ۲- دىمكى؟ ۳- چوۋلە؟

پىنجەم/ كاتىك قەسەپەكى ناشىرىن دىمەدەپىت ئايا:

۱- ۋشەكە لە خەيالىندا ۋىنا دىمەكەيت؟

۲- دىمكىت بە ۋشەكە بەرزەمەكەيتەو؟

۳- ۋشەكە دىمەۋسىتەو؟

شەشەم/ پىت خۇشە لە كاتى پشوداندا چى بىكەيت؟

۱- گۇفارىكى ۋىنەدار بىخوۋىتەو؟

۲- گۇى لە مۇسقىا بگىرىت؟

۳- بىخەسىتەو؟

ھەتەم/ كاتى دىمەۋى ئامبىرىك بە يەكتر بىستىتەو:

۱- بە داۋاى رىنمايەكانى كەتەلۇكى ئامبىرەكەدا دىمەيت؟

۲- ھەز دىمەيت كەسەك رىنمايە بىكات؟

۳- ھەز دىمەيت خۇت كارەكە بىكەيت؟

ھەتەم/ چۇن ھەلەدەسەنگىنىت؟

۱- ۋا پىدەچىت باش بىت؟

۲- بەباشى گۇى دىمكى؟

۳- ھەست دىمەك كە باشە؟

نۇيەم/ كاتىك دىخوۋىتەو ئايا:

۱- پىت باشترە خۇت بۇخۇت بىخوۋىتەو؟

۲- لىوت بىخوۋىتەو كاتىك دىخوۋىتەو؟

۳- بە پەنجەكانت دوا بە داۋا دىمەكان بىرۇيت؟

دىمەم/ كاتىك بىر لە كەنارى دىمىا دىمەكەيتەو سەرتا بىرەمەكەيتەو لە:

۱- ۋىنەى دىمىا ھەنار دىمەكەيتەو؟

۲- دىمكى شەپۇلو ھازەى دىمىا؟

۳- ھەست بە ۋردەبەردى زىر پىت دىمەكەيت لە كەنار دىمىا ھەروەھا بۇنى كەمەندىكىشى دىمىا؟

يازەدەم/ كاتى دىمەيت بۇ زوۋرى

نوۋستىن گىرگىر لە لات ئەۋەپە:

۱- زوۋرەكە تارىك بىت؟

۲- زوۋرەكە نارام بىت؟

۳- پىخەفەكە نەروخۇش بىت؟

نەنجام/

نەگەر زۇرتىرىنى ۋەلامەكان لە ۋەلامى ژمارە (۱) بىت، ئەۋا تۇ كەسەكى تۋانى

بىنىت زۇرتەرە.

نەگەر زۇرتىرىنى ۋەلامەكان لە ۋەلامى ژمارە (۲) بىت، ئەۋا تۇ كەسەكى تۋانى

بىستىت زۇرتەرە.

نەگەر زۇرتىرىنى ۋەلامەكان لە ۋەلامى ژمارە (۳) بىت، ئەۋا تۇ كەسەكى تۋانى

ھەستىرەنت زۇرتەرە.

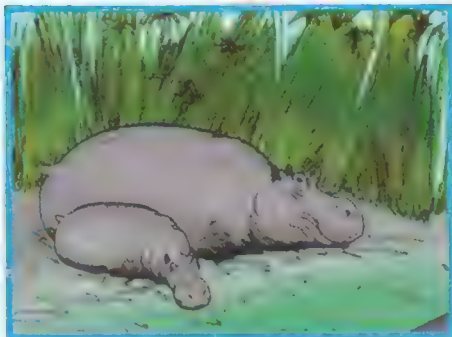
نەۋەتەن لە بىر نەچىت ھەر گروپىك لەم سى جۇرە، تايەتەندى خۇى ھەپە ھىچ

گروپىك باشتر نىيە لە گروپەكەى تر.

ئەسپى ڤووبار

و

ئەسپى دەريا

يەكئىك لە شتە نامۇكانى جىهانى
دەرياو ڤووبارەكان، بوونى دوو جۆرە لە
دروستكراوەكانى خاوى گەورە كە هەردوو كىشىيان
بە ئەسپ ناوئراون، بەلام جىاوازيان جىگەى
سەرسورمانە، ئەسپى ڤووبار ناژەلىكى زەبەلاحو
درىژى نىرەى پىگەپشتوو نىزىكەى (۳-۴) مەترو
بەرزىيەكەى تاكو سەر شانەكان نىزىكەى
مەترىكو نىو، كىشەكەشى دەگاتە ۴ تەن.
بەجكەى ئەسپى ڤووبار دواى ماوەى سىڤرى ۲۴۰
رۆژ لە سكى دايكىدا لەدايك دەپىت، كاتىكىش
بەجكەكە لەدايك دەپىت درىژىيەكەى مەترىكو
كىشەكەى ۴۸ كىلوگرامە، دايكەكەى سەرپەرشى
دەگات تاكو دەگاتە ۱۰۰ ناغى پشت بە خۆبەستن
لە دواى دوو سالد، بەلام ئەسپى دەريا زياتر لە
۵۰ جۆرى ھەيە، بە شىو دەريا ڤوالەتە جوانەكەى
جىادەكرىتەو، درىژىيەكەى لە (۱۷) سانتىمەتر
زىاتر نابىت، كىشەكەشى كىلوو نىوئىك دەپىت.
جۆنەيتى زاوژىو زۆربوونى ئەسپى دەريا زۆر
سەيرو نامۇپە، مەينە ھىلكە پىتېنراوەكەى لە
ناو بۆرپىيەكى ناو سكى نىرەينەكەى دادەنەيت،
ئەويش ھەلىدەگرىت تاكو دەتروكەيت، ئىنجا
بەجكەكان لە دەمىيەو دىنەدەرەو، وەك
ئەو نىرەينەكە بەجكەى بووبىت لەجىياتى
مەينەكە!

سەرچاوە: گۆڤارى (ماجد) زمارە (۱۶-۵) سالى ۲۰۰۸

منالیک باسی خوی دەگات

پاریزگاری لە پاكوخاوینى مالهوه

لەناو جانناكەم داہان دەنیم.
* لەو كاتانەى لە مالهوه یارى بە یارییەكانم
دەكەم، دواى تەواوبوون لە یارى، بە جوانى
ھەلیاندەكەرمەو دەیانخەمەو ناو شوینى
تایبەتى خۆیان.
* پارىزگارىكردن لە گەلوپەلەكانى ناومان:
مندالان، ئیمە بە ھەمان شىو دەپىن
باوكەكان، زۆر تىدەكۆشیتو ماندوو دەپىت لە
پىناوى بەدەستەپىنانى بۆنوى ڤۆزانەو كرىو
داپىنكرەنى شەمەكە گەلوپەلە جوانەكانى
مالهوه، بۆیە لەسەر ئیمەى مندالیش پىوێستە
ئەم ماندوو بوونەى باوكەكان لەپەرجاو بىتو
پارىزگارىی لە گەلوپەلەكان بكەین:
* مەن ھەرگىز مێزو كورسەو قەنەفەكان
پىس ناكەم لەسەریان ناووسم، ھەروەھا
لەسەر قەنەفەكان ھەلناپەرم ھەروەك چۆن
ھەندىك مندال لە مالى خۆیانو لە مالانى
تریش ئەم كارە قىزەونە ئەنجام دەدەن.
* مەن یارى بە پەردەكانو گەلوپەلەكانى
ترى مالهوه ناكەم.
* مەن بە وریایى گەلوپەلى لە شووشە
دروستكراو بەكاردەھێنم تاوەكو نەشكىن،
ھەروەھا لەناو مالدا یارى بە تۆپ ناكەم.
* لەكاتى پىوێستدا بە نەرمى دەرگای
سەلاجە دەكەمەو دەپەنەمەو.
* ھەروەھا ئامىرەكانى ترى وەكو تەلەفرىو،
تەلەفۆن، رادىو، كۆمپىوتەر ھەر ئامىرىكى
ترى كارەبايى زۆر بە ئاگادارى بەكاردەھێنم
پارىزگارىيان لێدەكەم.

س/ دليل السلوك المتميز.

مندالان وەكو دەپىن ڤۆزانە لە مالهوه
داپەكان زۆر ماندوو دەپىت، تاكو بتوانىت
مالهوه جوانو قەشەنگ بكاتو بە پاكوخاوینى
راپەگریت، لەبەرئەو:
* مەن كاتىك لە مالهوه كاغەزىك
بەكاردەھێنم لەدواپیدا كارم پىت نابىت، ئەوا
ھەر لەو شوینەدا فرى نادەم بەجى ناھێلم،
بەلكو دەپەنەم ناو سەبەتەى زىلەو.
* ھەروەھا بە ھەمان شىو كاتىك لە كاتى
پىوێستدا دەستەسرى (كلىنكس) بەكاردەھێنم،
لە پاشاندا دەپەنەم ناو زىلەنەو.
* مەن كاتىك لە مالهوه پىسكەيت پان مەو
شىرەمەنى سوودبەخش دەخۆم، دەپەنەم
سەر سىنەك، ئەمەش بۆئەو نەزىقە سەر
قەنەفەو راپەخى ناو مالهوه.
* مەن لەدواى ناخوارەن دەستو دەم بە
باشى دەشۆم تاكو دەستەكانم خاوىن نەپىت
دەستكارى جلوبەرگەكانم ناكەم.
* كاتىك لە دەرەو دەگەپەمەو مالهوه،
پەكسەر پىلاوكانم دادەكەنەم لە شوینى
پىلاوكان دايدەنیم، تا مالهویمان پىس
نەپىت.
* كاتىك جلوبەرگەكانم دەگۆرم، فرىيان
نادەم سەر زەوى، بەلكو ئەو خاوىن
بىت لە شوینى تایبەتى خۆیان دايدەنیم
ھەلیاندەواسم، ئەو خاوىن چلەن پىت دەیانخەم
ناو سەبەتەى تایبەت پان ئامىرى شووشەنى
مالهوه.
* مەن ھەموو شەوێك دواى تەواوكردنى
وانەو ئەرەكەكانى قوتابخانەم، ھەر خۆم كۆتیبو
دەفتەرەكانم ڤێدەخەمەو ئەوانەى پىوێستن

شه ترهنج

هونهرو زانستو وهرزشه

مندالان، شه ترهنج یارییه که پئویستی به بیرگردنه وه و وردبوونه وه ههیه و یه کیکه له یارییه به ناوبانگه کانی جیهان. ئهم یارییه له سه ره تهخته یه کی دابه شکراو به سه ره 64 چوارگوشه دا ئه نجامده دریت، (8 چوارگوشه 8 × 8 چوارگوشه)، چوارگوشه کان به سه ره دوو رهنگی (رهش و سپی) دابه شکراون، به شیوه یه که چوارگوشه یه که رهنگی ره شه و ته نیشته که یه که رهنگه که یه سپیه. هه ره یاریزانی (16) به رد یان (نالهت) یه ههیه، هه ره یه کیکیان به جهند ئاراسته یه کی دیاریکراوی تایبته به خوئی ده جوولیتته وه و بریتین له: (8 سه رباز، 2 قه لا، 2 ئه سپ، 2 فیل، له گه ل وه زیریک و پاشایه که).

له سه ره تادا یه که له یاریزانه کان کار به به رده کانی رهنگی یه که م (سپی) ده کاتو ئه وه یه تریان کار به هه مان به رده کانی به رامبه ره له رهنگی (رهش) ده کات. ئامانج له یاری شه ترهنجدا چوارده ورگرتنی (پاشا)

ی هیزی به رامبه ره، به شیوه یه که که نه توانیت دهر بچیتو له م خاله دا یارییه که کوتایی پیدیت.

یاری شه ترهنج وه کو جهنگیه که له نیوان دوو سوپا و سه رباز که یه ها و سه نگ له هیزدا، سه رباز که یه کی سپی و سه رباز که یه کی رهش. ئامانجی هه ره سوپا و سه رباز که یه که به دیلگرتنی (پاشا) یه سوپا و سه رباز که یه که ترانه، ئه مهش به ناچار کردنی پاشا بو خو به دهسته وه دان، ئهم بارهش له جووله ی کوتاییدا پیی ده گوتریت: (کش مات)، هه ره لایه نیکیش پاشایه که یه که دیل بگیریته به دؤراو داده نریت. شه ترهنج یه کی که له یارییه زور بلا وه کان له جیهاندا و به مهش وه سفکراوه که ته نه یاری نییه و بهس، به لکو هونه رو زانستو وهرزشه. زور له ولاتان خو یان به داهینه رانی یاری شه ترهنج داده نین، بلاوترین بیروراش ئه وه یه که بو یه که مجار له ولاتی (هیند) سه ری هه لدابیت.

سه رچاوه/ئینته رنیت-ویکیبیدیا

به مه بهستی
به ره ره کردنی
له وه یه کی خاوه ن بریار،
بوئه وه ی منداله کانمان
له سه ره تای ژبانیانه وه
له سه ره کارگیری و
ریکخستن و شارستانییه ت
به ره ره ده بن، به شیکی
نویمان له گو قاره که دا به
ناو نیشانی (بریری مندالان)
کرده وه به وه هیوایه ی له
داهاتو دا بیته گو قاریکی
سه ره به خو.

جا هه ره به ریزیکی
قه لئه رهنگین ئاره زوی
به شداری ده کات با
بابه ته کانی ئاراسته ی
ئه م گو شه یه بکات له
ریکای به ریز: موحه مه د
میرکهی یه وه به م
نیمه یله ی خواره وه...
muhamada4@yahoo.com

به لئه پئویسته ره چاوی
له وه بکه نه له م
به شه جیاوازه له به شی
به ره ره ده نو سینه کانی
(بریری مندالان) راسته وه خو
ئاراسته ی مندالان ده کریت
نه که به ره ره ده کاران.

یواره‌گانی زانینی بازارسازی

بەشی دەستە و دەستە

زیاد بکات ناسینه‌وه‌ی بۆ رکا به‌ران زیاتر ده‌بیتو پیگه‌یه‌کی رکا به‌ری باش ده‌سته به‌ر دمکات، له‌م ناسینه‌وانه‌ی که ریکخراو سوودمه‌ند ده‌بیت لای بۆ زیادکردنی زانینی رکا به‌رییان:

۱- ریکخراو هه‌له‌ده‌ستیت به‌ ناسینه‌وه‌ی رکا به‌ری و نه‌و هۆیانیه‌ی که وای له‌ کپاره‌کان کرد که به‌ره‌مه‌گانی بکرن له‌ بری نه‌وه‌ی که برۆنه‌ ریکخراو و رکا به‌ره‌مان، له‌ دوایدا ریکخراو ده‌توانیت که نه‌م خاله‌ بقۆزیته‌وه به‌ مه‌به‌ستی راکیشانی زۆرتین ژماره‌ له‌ کپاریان بۆ کرینی به‌ره‌مه‌گانی.

۲- له‌ ژێر پۆشنای زانینی که‌له‌که‌ بوو له‌ لای ریکخراو له‌ سه‌ر رکا به‌ران، ده‌توانیت نه‌و ده‌رخستانه‌ی که رکا به‌ران پێشکه‌شی ده‌که‌ن شیان بکاته‌وه‌و ئاییدا نوێیه‌کان ده‌ست بخت سه‌بارمه‌ت به‌ چاکسازی به‌ره‌مه‌گانی.

۳- له‌ دوایدا ده‌توانیت چینیکی کپاریان بدۆزیته‌وه‌ که رکا به‌ران پێداویستی‌هه‌کانیان پێنه‌کردۆته‌وه‌و لێره‌دا ریکخراو ده‌توانیت پێنه‌کردنیان ده‌سته‌به‌ر بکات و پیگه‌یه‌کی باشیش دا‌بین بکات.

۴- زانینی ریکخراو به‌ بازاره‌که‌ی زیاد ده‌کات نه‌گه‌ر تێبینی هه‌له‌سه‌وه‌وتی هه‌ندێک رکا به‌رانی بکات، وه‌کو هه‌له‌سه‌وانی رکا به‌ری سه‌ره‌که‌وتو به‌ دا‌به‌زاندنی نرخه‌گانی له‌ کاتی وهرزێکی دیاریکراو، که پێچه‌وانه‌ی نه‌و زانیاریانه‌یه‌ که له‌ خو‌په‌وشتی خه‌رج کردن هه‌یه‌ له‌م بازاره‌دا.

به‌ره‌مه‌و پشکی بازا‌ر کاریه‌گه‌تر ده‌بین به‌ گۆرانکارییه‌کان و فه‌رامۆش کردنی رکا به‌ران له‌وانه‌یه‌ کاربکات بۆ هاندان و شیرین کردنی پیگه‌ی بازا‌ری ریکخراو مه‌که‌مان.

که‌واته‌ ده‌توانین پێناسه‌ی ناسینی رکا به‌ر بکه‌ین به‌وه‌ی که بریتیه‌ له‌ توانای ده‌ستخست و لێکه‌دانه‌وه‌ ته‌واو کردنی زانیاری به‌یه‌وه‌ندیدار به‌ ژینگه‌ی رکا به‌ری جیهانی، هه‌روه‌ک پڕۆسه‌ی زانینی رکا به‌ران په‌کێکه‌ له‌ پسرۆرییه‌گانی زانینی بازا‌ر و پێو‌یستی به‌ جیاکه‌رمه‌وه‌ی سه‌ره‌کی هه‌یه‌ بۆ سه‌ره‌که‌وتن له‌ بازا‌ری جیهانی، پێشبینی ده‌کریت که کاردانه‌وه‌ی پۆزمتیقی هه‌بیت له‌ سه‌ر نه‌دای ریکخراو.

لێره‌دا کۆمه‌لێک هه‌مگا‌و هه‌ن که ریکخراو له‌ ریکگه‌یه‌وه‌ ده‌توانیت مامه‌له‌ له‌گه‌ڵ رکا به‌ره‌گانی بکات، له‌ هه‌مان پێشه‌سازی ریکخراو، نه‌وانیش:

- ۱- ناسینی رکا به‌ران.
 - ۲- دیاریکردنی ستراتیژییه‌گانی رکا به‌ران.
 - ۳- ناسینی خالی هیزو لا‌واز.
 - ۴- هه‌له‌سه‌نگاندنی شتیه‌گانی هه‌له‌سه‌وه‌وته‌ جیا‌وازه‌گانی رکا به‌ران (کاردانه‌وه‌یان).
 - ۵- هه‌له‌بژاردنی نه‌و رکا به‌رانه‌ی که مامه‌له‌یه‌ن له‌گه‌ڵ ده‌کریت.
 - ۶- کۆکردنه‌وه‌ی زانیاری له‌ سه‌ر رکا به‌ران.
- که‌واته‌ ده‌توانین ب‌لێین: که‌ تا‌وه‌کو زانینی ریکخراو سه‌بارمه‌ت به‌ رکا به‌ران

چواره‌مه‌: ناسینی رکا به‌ر Competitor Knowledge

له‌گه‌ڵ خیرایی فراوانبوونی دیاردی جیهان گه‌راییی بازا‌ره‌گانی جیهان زۆرتی کرانه‌وه‌و ته‌واوکارییان به‌ خۆوه‌ بینی، جیهانیی به‌ین سنوور کرد، نه‌مه‌ش دوا‌ی نه‌وه‌ی که ته‌کنیکی زانیاری گه‌یه‌اندن پۆلیکی به‌رچا‌وی گێرا له‌ زیادکردنی توندی رکا به‌ری کردن و ده‌ستخستنی گۆرینی په‌گو ریشه‌یی له‌ بازا‌ر له‌ پێشکه‌ش کردنی به‌ره‌مه‌ ته‌قلیدییه‌کان.

رکا به‌ران به‌شێکن له‌ بازا‌ر و به‌شێکن له‌ جیهانه‌که‌ی، که ده‌ستخستنی جۆرو ریکا‌گانی مامه‌له‌کردن ده‌که‌ن له‌ گه‌له‌اندان کاریه‌گه‌ریان ده‌بیت له‌ سه‌ر توانای وهرگرتنی به‌ جه‌ندو چۆنایه‌تی، له‌گه‌ڵ تێبینی کردنی نه‌و کاته‌ی که رکا به‌ری نییه‌، لێره‌دا چا‌ودێری رکا به‌ران پێویست نییه‌، به‌هه‌ر جۆریک بیت له‌ کاتی رکا به‌ری به‌ره‌را‌وان و کۆکردنه‌وه‌ی زانیاری له‌ سه‌ر رکا به‌ران به‌ کاریکی گرنگ دا‌ده‌نریت، له‌ به‌ر:

- ۱- رکا به‌ری به‌ره‌را‌وان کار ده‌کات بۆ دلتیانه‌بوونی له‌ سه‌ر بازا‌ر نه‌توانینی پێشبینی کردن، له‌وانه‌شه‌ چا‌ودێری رکا به‌ران یارمه‌تیدر بیت به‌ شتیه‌یه‌کی باشتر بۆ پێشبینی کردن به‌و گۆرانکاریانه‌ی که له‌ ستراتیژییه‌گانی به‌ره‌مه‌ی نوێی رکا به‌ران پو‌ودمه‌ند و له‌ دوا‌یشدا که‌مه‌کردنه‌وه‌ی نه‌توانینی به‌ پێشبینی کردنی بازا‌ر.
- ۲- له‌گه‌ڵ رکا به‌ری به‌ره‌را‌وان ناسینه‌وه‌ی

شۆردنەۋەكى دراۋ

بەرھەمى ئابوۋرى ئالەبار!

دەھنىت، زۆر زەھمەت دەپت كە ئەۋ بېرە بارمە كە لە وانەيە زياتر لەيەك ملىۋن كاغەزى بارمە ناۋ حىسابى بانكى خۇى بىكاتو ناچار دەپ بەنا بە شۆردنەۋەكى دراۋ لە رىڭاى حىسابە بانكىيەكانى تر، ھەۋالە پۇستىيەكان، چەكۈ پىشكەكانى ناۋ بازار بىبات.

لە كاتى بەردەۋام بوۋندا، قۇناغى دوۋەم دېت: واتە قۇناغى (بارىزگارى كرنى دراۋ) ئەۋ كاتە كەسى شۆردەر پەيۋەندى خۇى لەگەل سەرچاۋەى ناپاساى دەپچىرىنىت دەپ ئەۋ بارمە تا ئەۋ رادەيە كە دەتوانىت لە نىۋ حىسابەكان بىباتو چولەى پى بىكات، ئەم كارەش لە رىڭاى ئەۋ كۇمپانىيانە دەكرىت كە بە شىۋەيەكى تاپىمەت بەۋ مەيەستە لە ھەموۋ دۇنيا دامەزرانۋو بە پىشت بەستىن بە سىستەمى ئەپنى پارىزەرى بانكەكانو ئەپنى پەيۋەندى بارىزەرو داۋاكار سەبارەت بە شارەندەۋى ناۋنىشانەكانىان، بە زانراۋى تۇپىكى ئالۇز لە گۈستەنەۋەكى داراى پىك دەھنىن بە شىۋەيەك كە لە ھەر قۇناغىك دەپى رەجاۋى ئەۋ خالە بىكات كە كارى سەردەكپەكەى سىرپەۋە شۇپىۋو كارىگەرى ژمىركارىيە واتە رەشكرەندەۋى شۇپەۋەرى كارەكان.

لە قۇناغى كۇتايى، قۇناغى (ۋىك كرنى بارە شۆردەرۋەكان) دېت بە واتا ئاسانتر گەرنەندەۋە پەكارخستى ئەم بارمە، قۇناغىك كە بارە شۆردەرۋەكان دەپتە سەرچاۋەى داھاتى ياساى كە زۆرچار دەگەۋىتە زىر كارىگەرى باجەۋە، دېتە ناۋ ئابوۋرى ۋلات، ئەم كىدارە بۇ بارە گەۋم بىچۈكەكان بە خىرايى ئەنجام دەدرىتەۋە، بەلام سەبارەت بەۋ كارۋ پىرۇۋانە كە بارەيەكى زۆرى تىدەيە كاتىكى زياترى دەۋىت كەۋاتە ئەۋ كەسانە كە ئەۋ كارانە ئەنجام دەمەن دەپى بە سەبىرو خۇراگرېن.

نەتەۋە پەككەرتۋەۋەكان سالانە قەبارەى كىدارەكانى شۆردنەۋەكى دراۋ بە نىزىكە 500 مىليار دۇلار لە قەلەم دەدەن سەرچاۋەى ئەۋ دراۋ و بارە ناپاساىيانە لە فرۇشتىنى ماددە ھۈشەردەكان، كارى سىكىسى، مامەلەكانى ئابوۋرى ناپاساى، ۋەدگرتىنى بەرتىلو گەندەلىيە كارگىرى دەۋەلىيەكانو خۇدزىنەۋە لە پىدانى باج پۇلىن دەكەت.

س/ نىبەتەرنىت.

ھۈشەردەكانو ئەۋ كەسانە كە خۇيان دەشارنەۋە لە پىدانى باج بە ھىكۈمەت ھەرومە ئەۋ كەسانە كە دەپانەۋى خۇيان دۋورىكەن لە جاۋى كارىە دەستانو بىپاۋى دەۋەت كە سامان سەرۋەتپان بە ج شىۋازىك كۇ بۇتەۋە، رۇلى بەرچاۋى ھەيە. شۆردنەۋەكى دراۋ پىرىكە بۇ پىرىكەندەۋەكى دۋورى دۋورستكرىنى پەيۋەندى دۇنىاي تاۋانباران لەگەل خەلكى ئاساىى ياخود خالى بە پەكەستەندەۋەكى پەيۋەندى ئابوۋرىيەكى ياساىۋ ھەرمە بە ئابوۋرىيەكى ناپاساىۋ نەفەرمى.

نەتەۋە پەككەرتۋەۋەكانو كۇمىسيۋنە ئەۋروپايەكان بە چەند شىۋازىك پىناسەى ئەم دىدارەپان كىدوۋە ۋەك:

* گۇرپىن پان گۈستەنەۋەكى داراىى بە زانىنى ئەۋەكى كە ئەۋ چۆرە داراىيە بۇ كىدارى نادروستو تاۋانبار دەگەرتەۋە، بە مەيەستى دەست بەسەرداگرتىن شارەندەۋەكى سەرچاۋەى ناپاساىى داراىى پان ھاۋاكارى كرنى لە لاپەن كەسىك بە بەشدارى كىردن لەۋ تاۋانە تاكو كەسىكى تر دۋوربىخىتەۋە لە ئەنجامى كارە ناپاساىيەكانى.

* شارەندەۋە دەست بە سەرداگرتىن سەرچاۋە بارى كەساپەتى، گۈستەنەۋەكى مافى پەيۋەندىدار ياخود خاۋەندارى راستەقەينە داراىى لەگەل زانىن بە ئەۋە كە ئەم كارانە لە ئەنجامى كارى ناپاساىى ئەنجام دەدرىت.

لە گۈشەنىگى ناۋەندى لىكۋىلەۋەكى پەرلەمانى ئەۋروپى گەندەلى ئابوۋرى داراىى بىرىتپە لە تەۋاۋى ئەۋ كىدارو رەقتارانە كە دەپتە ھۋى تىكچۈۋى رىساي ئابوۋرى نۋاندى كارىگەرى بەسەر دەرەنجامە گۈنچاۋەكانى ناۋەندە ئابوۋرىيەكان لە ئاستە جىۋاۋەكان، لە پەكەيەكى بىچۈك تاكو شىۋاندى ئابوۋرى ئەۋ ۋلاتە.

لەگەل ئەۋ روۋن كىردنەۋەكى سەرۋە دەتوانىن بلىين: شۆردنەۋەكى دراۋ خىراپ بەكارھىنانى پۇست، پىلەۋ پاىە، دەسەلات، رىنمايىۋ ياساكانە لە بەرۋەندى كەسى. ئەۋە شاپانى باسە ئەۋەيە كە شۆردنەۋەكى دراۋ بە سى قۇناغا تىپەر دەپت.

پەگەم (چوۋنە ناۋەۋە) بە واتا پەككەرتۋەۋە دانانى پارەكان. بۇ فروشىياري مادە ھۈشەردەكان كە پىنچ مىليۋن دۇلار پارەى نەختىنەي بەدەست

نەگەر ئامارىك لە واتاى شۆردنەۋەكى دراۋ لە ناۋ كۇمەلگا ۋەرىگىرېن زۆرەپان ۋەشى "نازانم" بەكاردەھنىن، ئەۋ ۋەلامە لە لاپەن خەلكەۋە پەككەل كە كىشەكانى دەۋەتە بەرامبەر بەۋ تاۋانەى كەۋا چاۋەروان دەكرىت بە بى فوربانييە. شۆردنەۋەكى دراۋ لە ناۋ مىشىكى ئىمە ھىچ حالەتو روۋداۋى ناخۇشى نىيە، ۋەك روۋداۋەكانى ئۆتۈمىلۋ دىزى نىيە. ئەۋەكى كە خەلكى ئىمە زانىريان نەپىت لەسەر ئەم دىدارەپە زۆر بە ئاساىى لە قەلەم دەدرىت، بەلام ھەر ئەمەشە كە بۇتە ھۋى چارەسەرەندەكى.

لە ئابوۋرى رامپارى زۆرەپە ۋلاتان ئەم دەستەۋازىيە بەرچاۋەمان دەگەۋىتە زۆرچار دەنگى پىشگىرى كىردن لەم دىدارەپە لە پەرلەمانى ۋلاتان دەگەۋىتە نىۋ باپەتى لىكۋىلەۋەكى باس كىردن، گەۋاتە پەراسىتى دەپى پىداچوۋنەۋەپەك بىكەن كە شۆردنەۋەكى دراۋ چ دىدارەپەكە؟ بە ج ھۋاكرو مىكانىزىمىك كار دەكات؟ ئەگەر باۋەپەكەن شۆردنەۋەكى دراۋ دىدارەپەكى زەرەرمەندو ئالەبارە بۇ ئابوۋرى ۋلات دەپى رىڭاكانى پىشگىرى چارەسەرەندەكى بزانىن؟

لە كۇتايى شەستەكانو سەرقتاى خەقتاكان زاراۋەپەكى نىۋ ھاتە ناۋ ئەدەبى ئابوۋرى، ئەم چەمكە ناۋى شۆردنەۋەكى دراۋى لىنرا. شۆردنەۋەكى دراۋ يا خود شۇشتى پارەى پىس، بە تەۋاۋى ۋەك فىلۋ خىلەپەك بۇ بەدەستەپاننى سەرۋەتو سامان لە قەلەم دەدرىت.

شۇشتى پارە، واتە پارەى ناپاساىۋ پىس دەگەۋىتە بەردەستو دەگۇدرىت بۇ پارەيەكى پاك ۋەلەل بە شىۋەيەك كە لە كۇتايىدا دەپتە چوارچىۋەى پارەى ياساى. بە شىۋازىكى تر سەرچاۋەى ئەۋ پارانە كە بە شىۋەى ناپاساى بەدەست دىن لە ئەنجامى رىزەبەندو گۈستەنەۋە مامەلە كىردىك بە نەزانراۋى دەپنىتەۋە بە شىۋەيەك كە لە كۇتايىدا، دەكرى پارەكان ھەروەك داھاتىكى ياساى تەماشى بىكرىت.

شۆردنەۋەكى دراۋ دىدارەپەكە كە تىپىدا بىرە پارەيەكى زۆر كە لە كارەكانى ناپاساى ۋەك كىدەۋە تىرۋىستىيەكان بەدەست دېت بە شىۋەى پارەۋ دراۋى ياساىى بە دىار بىكەۋىت. واتە شۆردنەۋەكى دراۋ ئاسانكارىيەكە بۇ بەدى ھىنانى ئامانچى تىرۋىستو فروشىياري ماددە

ن/تام واتسون
ن/تام واتسون

چەنن رىكاپەكى كورت بۇ چارەسەرى كېشە دارايىيەكان

كاروبارى دارايى دەللىن: ئەگەر ئىمە بە لايەنى كەمەو يەك مانگ يان ئەگەر سى مانگ حسابى وردى ھەر پارمەك بىكەن كە خەرجى دەكەين، بۆمان دەردەكەوئىت گە پارەكەمان لە جىدا سەرف كراو، ئەو كات دەتوانىن داھاتى ژيانمان رىك بىخەين. گرنگە بزانىن كە زۆرىيە خەلگى كاتىكى زۆرى خۇيان تەرخان دەكەن بۇ ژماردىن خەرجىيەكانيان، بەلام كە بۆيان دەردەكەوئىت بە سەرسورمانەو لە خۇيان دەپرسن، يانى من پارەكانىم بۇ كرىنى ئەم جۆرە شتەنە سەرف كەردوۋە؟

دوۋە: داھاتى خۇتان رىكەخەن لەگەل بېداۋىستىيەكانتانا:

دەكرىت دراۋىستىكەتان لە روۋى ژمارەى ئەندامانى خىزانو دەرامەتەو لەگەل ئىۋە نىزىك بىن، بەلام خەرجىيەكانيان لەگەل ئىۋە جىاۋازى ھەيە، ھاسەنگى خەرجى لە نىۋان مەۋقەكاندا جىاۋازى ھەيە، مەبەست لە رىكەخەتنى داھات ئەوۋە نىيە كە-خۇتان لە خۇشىۋو جوانىيەكانى ژيان بىيەش بىكەن، بەلكو مەبەست ئەۋىيە كە داھاتو خەرجىيەكانتان بىكەو ھەماھەنگ بىكەن.

ئايا دەزانىت كەسانىك ژيانىان لەسەر بىنچىنە دەرامەتەكانىيان رىك دەخەن زۆر بەختەۋەرتەن لەگەسانى دىكە؟

بەلام بەم شىۋەيە ئەم كارە ئەنجام دەدرىت:

۱-لىستىكى خەرجىيەكانتان نامادە بىكەن.
۲-زۆرتەن سوۋد لەپارەكانتەن ۋەربىگرن، ھەموو كۆمپانىيا گەۋەركەن كۆمەللىك كارمەندىيان

ھەرچۇنىك بوو كەمىك باشەكەۋەتەم دەكرىد، لە ئەنجامدا تىگەشەشتم كە باروۋدۇخى دارايىم چاك بوۋە، وەم دەبىت كارگەيەك بۇ بازىرگەنى كەردن بىيات بىنىم، يانى ئەۋەى كە بەرنامەيەكەم ھەبىت بۇ خەرج كەردنى پارە، بەلام زۆرىيە خەلگى ئەم كارە ئەنجام نادەن، بۇ نەۋەنە مەن ژمىرىيەرى كۆمپانىيەك دەناسم كە لە كارەكەيدا بى ۋەنەيە، بەلام ھەر كە موۋجەكەى ۋەربىگرتو لە دەركەى كۆمپانىيا ھاتە دەردەۋە بەردە مال بەرىكەۋەت، بە بى ئەۋەى لە بىرى پىدانى كرى خانوو، پارەى كارمەباۋ پىداۋىستىيەكانى تىرى ژياندا بىت، كە قەمسەلەيەك دەبىتتە لە ناۋ دوكانىكدا سەرنىجى رادەكشەتتو بى بەلكو دوۋ دەمىكرىت، لە ھالىكدا دەزانىت ئەگەر ئەم كۆمپانىيەى ئەم كارى تىدا دەكات بىۋەتتە بەم شىۋەيە خەرجى بىكات زۆر زوۋ دوۋجەرى شىكست دەبىت.

بەلام ئەزمۇنى مەن دەربەردى خەرج كەردنى پارە:

يەكەم: پارەيەك كە دەتەۋەتتە خەرجى يەكەيت لەسەر كاغەز بىنوۋە:

سەردەمىك كە (ئەرنۆلد بىت) پەنجا سال بەر لە ئىستە نوۋىنى دەست بىكرىد بى ئەندازە ھەزارو كەم دەرامەت بوۋە، ھەر لەبەر ئەۋە ئەم پارەيەى كە خەرجى دەكرىد لەسەر كاغەز دەمىنوۋسى بەم كارەى تىگەشەشتم كە پارەكانى لە جىدا سەرف دەكرىن، ماۋمەك بەم كارەۋە سەرفال بوۋە، سەردەمەنىك دۋى ئەۋە كاتىك سەرومەتو ناۋبانگىكى ئەفسانەيى بەدەست ھىنا لەسەر ئەم كارەى ھەر بەردەۋام بوۋە پەسپۇرانى

ئايا دەزانىت كە لە (۷۰٪) نىگەرانى ئىمە پەمىۋەندى بە مادىياتەۋە ھەيە؟ بەرىۋەبەرى ناۋەندىكى نامار دەللىت: زۆرىيە خەلگە ھە باۋەردەن كە ئەگەر لە (۱۰٪) بۇ دەرامەتەن زىاد بىتت ئىدى نىگەرانى دارايىان نامىنىت، ھەلەتە لە ھەندى روۋەۋە ئەم قەسەيە راستە، بەلام ھەندىجار راست نىيە بۇ نەۋەنە راۋىزكارى دارايى كۆمپانىيەكى گەۋەرى بازىرگەنى دەللىت: زىادىۋەنى دەرامەت نىگەرانىيە دارايىە سەركىيەكانى ئىمە چارەسەر ناكات، زۆر جار بىنەرەۋ زىادىۋەنى دەرامەت جگە لە خەرجى زىاترو دەردەسەرى زىاتر سودىكى دىكە نەبۋە، ئەۋەى كە بۆتە ھۆى نىگەرانى خەلگە نەۋەنى پارە نىيە، بەلكو نەۋىيە كە نازانن چۆن پارەكەيان خەرج بىكەن! بە خۇتەننەۋەى ئەم رەستانەى سەردەۋە دەجەمە سەر ئەۋەى كە باسى ژيانى خۇمتەن بۇ بىكەم:

مەن لە ژياندا كىشەى زۆرى دارايىم ھەبۋە روۋى (۱۰) كاتىزىمىر لە كىلگەيەكدا كارى سەختو گرانم دەكرىد، بەرامبەر بە كارەكەم كرىيەكى كەمەم ۋەردەكرىت، روۋىگەم سەخت بوۋە، نارەزوۋم ئەۋە بوۋە روۋىك بىتە پىشەۋە لەم كارە سەختە رىزگارم بىتت. نىزىكەى بىست سالى تەمەنمە لە خانۋەيەكى بىچۈكى بىن گەرمەۋو ناۋى كەمدا بەسەر بىرد، باش دەزانم جەندىن كىلۋەمەتر بە بى رۋىشتەن بۇ باشەكەۋەت كەردنى تەنھا سىكەيەك بوۋەنى پىلاۋى دراۋ و پانتۆلى پىنەدار يانى جى! باش دەزانم خەۋەردى ھەزەن قىمەت يانى جى!! ئەم روۋانە لە ترسى بىن پارەيى

کریارەکت بناسە

(له وێنەی یەكەمدا: كابرایەك لەسەر لمی گەرم و وشكو سوتینەری بیاباندا، راکشاوە. ماندوو و مردوو، له بئ هیزیدا له پەلویۆ کەوتوووە.

له وێنەی دووهمدا: کابرا «كۆكا كۆلا» دەخواتووە.

له وێنەی سێیەمدا: کابرا لهو پەری چوستو چالاکیو گەرمو گۆرپداپەو بەبیاباندا رادەگات.)

لێردە هاوڕێیەکی هەلی دایەو

وتی: (باشە ئەم وێنانه بۆ سەرکەوتنیان

بەدەست نەهێنا؟!)

بەرپرستی فرۆشەمەنێیەکی هەلی دایەو

چونکە من هەر گیز ئاگاو هەواڵم لەو

نەبوو، ئەوان له راستەو بۆ چەپ،

سەیری وێنەکان دەکەن! ئێمەش دەلێین:

وێنەکان خۆیەندەنەویمان له راستەو

نەنجامەکی راستە!

سەرچاوە: العلاقات ژمارە: ۲۸

بەرپرستی فرۆشەمەنی کۆمپانیای «كۆكا كۆلا»ی جیهانی، لەو نەركەي له رۆژەلاتی ناوەراستدا پتی سپێردرابوو، بە بئ هیوایی گەراپەووە. هاوڕێیەکی لێی پرسى: (بۆچی بەرنامەى بازارسازییەكەت، له ولاتە عەرمبییەكاندا شكستی هینا؟) ئەویش له ولاتەدا وتی: (كاتێك بوومە بەرپرستی فرۆشەمەنی بەرەمەكانی کۆمپانیای «كۆكا كۆلا» له ولاتە عەرمبییەكاندا، متمانەم بە خۆم هەبوو كە بەرزترین ناست له فرۆشەمەنیدا دەهێنمە دی. بەلام گرفتی زمان بەرمەنگارم بوویەو، عەرمبیم نەدەزانى و پتی نەدوابوو. بۆیە له شوێنە گشتییەكاندا، پشتم بە هەلواسینی وێنە بەست. ئەوەش بەگۆیەری بەرنامەى بازارسازییەكەم، بۆ گەیانندنى پەيامەكە بە بەكارهێنەر.) پاشان بەرپرستەكە دەستی بە باسی وێنەكان كردو وتی:

هەیه كە تەنھا کاریان ئەوێه كە چاكترین پەرەرۆشتین شەمەك بكەن. دەى بۆچی ئێوه له مالهوه ئەم كارە ناكەن؟

۲-بە زیادبوونی داھاتتان زیادمەردەوى له خەرج كردندا مەكەن، زۆرێك له خەلكى كاتێك كەمێك داھاتیان بەرز دەیتەو وادەزانن بە مەبەستەكەیان گەشتوون، ئەوانە زۆر زوو خۆشەختی خۆیان بەھەمەر دەدەن، بە خەرجی زۆر خۆیان دووچارى كێشە دەكەن.

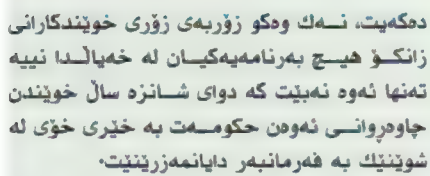
۴-خۆتان بۆ تەنگانە نامادە بكەن، ئێمە دەتوانین بە ئەندازمێك له پاشەكەوت خۆمان له بەرامبەر رووداوەكاندا قەرززار بكەین، بێرێكەنەو له خۆتان، چ رووداویك ئەگەرى ئەوێ هەیه خەرجییەكى زۆرى بوویت، بۆ نموونە نەخۆش، ناگەرەوتنەو و یان هەر رووداویك كە دەكرێت لەگەڵ خۆیدا خەرجییەكى زۆر بەیتیت.

۵-سوود له پێشھاتەكان وەرگیرە: خانمى (سپێر) له بارودۆختى دارایی خراپدا بوو، رۆژێك تێگەشت كە كێكى مەربایی كە دوكانى شیرینی فرۆشەكەى نزیك مالىان دەفرۆشیت زۆر خۆش نییە، له خاومنى دوكانەكەى پرسى كە ئایا نامادەكە كێكى مەربایی ئەو كە له مالهوه دروستى دەكات بێكرێت؟ كاتێك خاومنى دوكانەكە نامادەى دەبرى، كێكەكەى دروستكردو هیناى بۆ دوكانەكە، خاومنى دوكانیش زۆرى بە دل بوو و داوى لێكرد هەندىكى تری بۆ بەیتیت، زۆرى پێنەچوو داواكارى لەسەر ئەو كێكە زۆر زیادى كرد، ماوەیەك دواى ئەو خەلكى له پشت دەركاى دوكانەكە ریزیان دەبەست بۆ كڕینی، تەنانەت ئەو خانمە ناچار بوو چەند كڕێكارێك بگرێت بۆ ئەوێ شیرینیەكەى نامادە بكات. سەیری دەوروپەرتان بكەن خواستى زۆر هەیه كە دەكرێت جێبەجێ بكرێت، بۆ نموونە ئەگەر ئێوه چێشت لێنەریكى باشن هەر له چێشتخانەكەى خۆتاندا دەتوانن خۆلیك بۆ كۆمەلێك له داخواز بكەنەو، دلنایم ئەم پێشھاتە بۆ هەموو كەس روودەدات.

۶-دەربارەى كارووبارى دارایی جۆریكى تر بێرێكەنەو، بۆچی بەردەوام خەم دەخۆن كە بۆچی ژانیان وەكو فلانە كەس نییە؟ ئەگەر ناتوانین بە تەواوەتى ئەو شتانەى كە دەمانەوێت بەدەستى بەیتین دەى بۆچی ژیان لەخۆمان تێك بەدەین. واباشە كەمێك لەگەڵ خۆمان دلۆز بێن ژیرانە بێر بكەینەو.

یەكێك له هەیلەسوفەكانى رۆم دەلێت: ئەگەر رازى نیت بەوێ كە هەتە، ئەگەر هەموو دونیاش تۆ خاومنى بیت دېسانەو هەر رازى نیتو بەختەومر نابیت. هەمیشە له یادتان بێت ئەگەر هەموو دونیاتان پێدەن لەدەورى هینى رێك بکێشن دېسان زیاتر له ۲ جار نان ناخۆیت، له ماوەیەكى دیاریكراو زیاتر ناتوانیت بخەویت!

س/ گۆفارى خانەو خانوادە ژمارە ۲۹۰

من به باشی نازانم خسته‌یه‌گی تابیت
دلبیت، چونکه زحمته هموو بتوان به یه
بهرنامهوه می‌موسه بن، له‌برنه‌وه‌ی کاته‌گانتان
جیاوازه، به‌لام ده‌بیت به‌رنامه‌کانی رۆژانه‌مان
هموو نه‌و بواره به‌گریته‌وه، ئیتر خۆتان
ده‌توان له کاته‌گانتاندا جی‌گای بۆ بکه‌نه‌وه:

۱- لایمنی رۆحو دموونی: باشتیرین کاتزمیری تەوقیت کراو که گورجو گوڤیت پی دمه‌خشیت نوپژمکانه به تاییهت نوپژی به‌یانی، هه‌وێ بدە هه‌میشه ئەو کاتانه‌ی خۆر هه‌لدیت به‌خه‌بەر بیتو هاورپی خۆر بیت نه‌ک پیخه‌ف، له‌م لایه‌نه‌شدا دبیت پرۆژه‌ی خێرخوازی به‌خشینو مروف دستانه‌ت له‌ یاد نه‌جیت.

۲- لاهېنی تمندروستی: ګرنگیدنه په ومرضو
 (مشو لار حوانو خوارږنو خوارندنه وی په سوود،
 ۳- پهرمیدانی خود (خود کارگیری)،
 متعانت په خوت همبیتو پهره به تواناکانت
 بدمو له وزمو تواناکانت سوود وریږمو خوت
 بناسو هاورتیه کی باشی خوت به.

۴- بواړی خیزانی: گات دیاری بکه بو
په یومندی و ټمرکه خیزانییه کانت بهرامبر
دایکو باولو خوشکو براکانت.

۵- بۆيى كۆمەلەيتى بەيۇنىدىيە مۇئەييەن:
بۆيى گىرگە لە ئاندا بەيۇنى بەسود دوست
بەكەت و ھورنى باشمان ھەيت بۆ دېڭە پىدان
بە ئان و گەشتن بە سەرگەوت:

۶- ناشنا بوون به هونهرمگانی ژبان: نووسینو خویندنه و دو ئاخاوتن، گوڤرتن، بیرگردنه و هتد.

۷- فیزیوونی زمانو ناشنا بوون به زانستو ماریفتمی حیجان، خو نگه کردن رۆژانه (۱۰) وشه له بهمریکه به له زمانیکدا مانگانه دماگانه (۳۰) وشه و سالانه (۳۶۰) وشه، که به هویهوه دمتوانیت بهو زمانه بخوینیته و دو ههش بهمیت!!

خۇنەگەر (۲) سال تەرخان بکەين ھەر رۇژە
يەك کاتر مېر، ئەوا لەو زمانەدا دەينە پىپۇر.

۸- با تماشاکردنی تلهفزیونت نامانجدار
بیتو نهو بهرنامهو فیلمه بهسوودانه ههئیریه
که دهتویت تماشایان بکیتو رؤشنیری
زانباری بهسوودت بی دمهخشن.

دواتر هه موو بهرنامه کانت له خسته یه کی گونجاودا
 دینووسه رموو کاته گانی دیاری بکه بو نمونه:

کاترمیتر: ۷۰° شی شو تا ۸:۳۰ سه‌یکردنی
وانه‌ی (.....)

۸:۳۰ تا ۹:۰۰ ی شہو تہ ماشاگردنی بہرنامہ ی
(.....) لہ کہنالی (.....)

۹۰۰ تا ۱۰۰۰ ی شهو خویندنه‌وی کتبی (۰۰۰۰۰)
به‌نیان زوو کاتژیر (۶ تا ۷ ی) به‌نیان له بهر کردنی
دهه‌کان: وک فورانی پیروز، شیعو هه‌لبه‌ست، وشه
زمانه‌ک که ده‌ه‌وێت فزێ بیهت...هت.

لهگل هیوای سهرکه وتندا.

دەبا پێکەوه بەرنامەیهک بۆ سوود وەرگرتن
لە گات دیاری بکەین و تاییدا ڤۆمان و وزە
تواناگانمان بناسین و سوودیان ئێ وەرگیرین.

پنویسته روژانه نمو کاتانه دیاری بکهین
که کاره همنووکهییه روژانهییهکانی تیدا
نهنجام دمدین، وک کاتهکانی خو، نانخواردن،
خو ئامادمکردن و خوگۆزین و... هتد. کاروباری
مالهوه به تایمیت بۆ کجان ههروهه کاتی دهوام
(قوتابخانه، ژانکۆ، فهرمانگه... هتد)، پنویسته
خومان لهسهر کاتیکی دیاریکراو بۆ نووستن
راهبێتین، بۆ نمونه: له کاتژمیر (۱۰)ی شهو
به ۲۰:۵۰ بهیانی که دهکاته حهوت کاتژمیر، بۆ
چهبساندنی ههر بهرنامهیهکیش پنویسته به لای
کهمهوه (۱۵) روژ لهسهری بهردوام بیت تا له
کاتژمیری بابۆلۆجیتدا چتگهر دمبیت.

دواتر بڼويسته کاته به تالکانت ديارى بيهکت
 بڼو نمونه: نهمگر دومهکمت بهانيان بيت، دواى
 کاتر مږير (۲)ى پاش نيومرو تا خور ناويون، دواى
 نانخواردنى نيواره تا گاتى خهوتن.
 رزمگانى بشوو، ههينى.. هتد.

پاشان ئىمۇ چالاكياتى كە ئارمىزويان
دەكەين: خۇيىندىمۇ، ۋەرزىش، خۇشنىۋىسى،
نىگىرگىش، ئۈۋىسىن، سەيىرگىنى بەرنامە كە بە
سۇدۇد كە كەنەلە جىيەنەيەكەندە.

يا خود نەگەر رۆژانە تاقىك كاتى بە تالت
هەبوو، بواريكى پيشىي تايىدا نەنجام بەدىت، بۇ
نەمۇنە دوى دىوام لە بوارەكانى كۆمبىوتەرو
بەرنامەسازى وەرگىزان و ھەر بواريكى گونجاوى
تەردا كار بەكەيت بە مەرجىك رىگە نەدىت
كاردانەھەى خرابى ھەبىت لەسەر خويىندەكەت.
دەتوانىت بەم كارەت لە نىستايە سەرچاومەكى
مەدادى باش بۇ خۆت دىبارى بەكەيتو نەركى
سەرشارانى خيزانەكەشت سووك بەكەيتو لە
نىستاشەو بەرنامەيك بۇ بىژوى داھاتووت دىبارى

کات په ګڼۍکه له ګه وورترین خه لاته ګانی
بهر وړد ګار بډ مړوف، که تیايدا دهنوايت ناوايتو
نامانجه ګان بهننيته دیو ګارو چالاګییه ګانی
خوی تندا نه نجام بدات.

سەرگه‌وتوترین م‌رؤفیش ئه‌و که سه مه که
توانیوه‌تی به باشترین شیوه سوود له کاته‌کانی
وهرگیریت، هاوکات که ساسترین و داماترین
م‌رؤفیش ئه‌و که سه مه کاته‌کانی به ههم‌ر
دمبات و هه‌ج سوودپکیان له وهرناگیریت.

دمبیت نځمه نهو بزاینه که گومرتین
سرمایه نځمه کاته کانمانو هه موو سرمایه کانی
دیش بهرهمی نهو کارانه که به هوی نهو
سرمایه دهو دستان گهو توون، دو له مندی،
زیرکی و دانایی، له ساعی و کامرانی... هتد.
بهرهمی سود و مرگرتنه له کاته کانمان.

که‌واته ئی‌مه به گۆنترۆل‌کردنی کاته‌کامان
دەتوانین بە هەموو ئاواتو خۆزگه‌کامان بگه‌ین.
خۆشه‌ویستانه، گرنگترین **قوناغه‌کانی**
تەمەنیش تەمەنی لاوی و گۆری گەنجیتیه که
تیایدا مەرۆف له گۆرو تین و وزه‌یه‌کی بی سنوور
دایه و هه‌شتا سه‌ره‌الی ژيان رووی تێنه‌کردوه.

لەم تەمەنەدا دەتوانین توێشووێهکی به
پێز بۆ ئێستا و نایندهمان پێکوهه بنێین و بینه
خاوهنی پلان و بهرنامه و ئامانجی خویمان.

دنيا ننگر تا ئيسٽا ژيانمان به شېرزميو
 بڼ بهرنامه يې بمسمر بردوووه کاته کامان به
 همدرد داود، حېتر بهو شيوميه بېرمدوام نه بڼو
 گرنگ ترين بڼياري ژيانمان بدين، بؤ گه شستن
 به سمرکه وټن سوود له همدوو جرکه يکه ژيان
 ورمېرگړو دروشمي کات ژيانه همديشه لمېر
 ديدى دوور بڼيمان بڼټ، تهمن بکه پينه کڼلگه يکه
 سهوژ بؤ هيو او ئاو او نامانچو داهيټانه به
 سوودمکانمان، همدوو دستک وټو داهيټانه کاني
 مروافايه تي بهرهمي سوود ورمگرتنه له کات

ھۆكۈمەت كارەكانى تېكىچوونى ژيانو رېكخستىنەو ەيان

۱: قەرەيدون ەمەد ەمەد

۶- ئاگاداربە لە بە ەفېرۇدانى بەشەك
لەكاتەكانت بە بېكار، چۈنكە بەفېرۇدانى ژيانە.
۷- كارەكانت رېكخە بەنۇوسىنى
كارەپىش ەختەكانت، كە بەيەستى پېوۋى
خۇت راپېنە لەسەر لەبەرکردىن.
۸- بەرگىر بىكە لەھەمەو ەھولەكى
دەروونت بۇ دورخستەو ەت لە ەمەر كارىكى
گرىگە بەكەك، بۇ ئەوۋى راتەكەشەت
بەرەو ئارمۇو كارى بېسەرە بەرى.
۹- لەبىرت نەچەت كەكارەكان لەكاتەكان
زىاترن.

۱۰- ئاگادارى ئەو خەوانە بە كە بە
ناسمانى خەيالتەو ەھولاسراون، ەھرەك
دەبىي دوركەو ەتەو لەو رەشەپىنەنى
كە رېت لېدەگىت، رەشەپىنە لەناو بەرى
ەھواكانە.

۱۱- خۇت نوقم مەكە لەناو كەمالىت، چۈنكە
تىادەچەت، بەلكو بەرەو ئامانچ و پاشەپۇژت
جەندە تۇشۇت پېوۋىستە ەلى بگرە.

۱۲- ەھمەشە واقع بىن بە، دور بەكەو
لە زىادە رەوۋى كورت بىنى.

۱۳- لەكۇتاپىدا، بزانە لە ەھەمەو
مەفەكە نىشانە بەھىزو لاواز ەھە، تۇ
خۇت لە ەھەمەكەس زىاترن بە دەروونى خۇت
ئاشنايت ئەگەر خۇت بە ەھەدا نەبەت.
چۈن لاپەنە خراپەكانى ژيانت كەم
دەكەمەتەو؟

۱- رېژمەكى پېوۋىست بەخەو ەو زىادە
رۇپى تىدا مەكە.

۲- بەيانىان زوۋ لەخەو ەستەو لەناو
جىگەكەتدا زۇر ئەم دېوۋ ئەو دېو مەكە.

۲- نۆپۇزى بەيانىانت لەكاتى خۇي بە
كۆمەل لەدەست مەدە.

۴- وىردو نزاكانى بەيانىانت لەياد نەچەت،
چۈنكە كىلى خۇشەختى ئەو رۇژمە.

۵- بە ەھواشەو لەسەرخۇي پلانى ئەو
رۇژمە جىبەجى بىكە.

۶- سۈرپە لەسەر جۇراو جۇرگەردى
بەرنامەكانت، باشتانېكى تىدەبەت كە لەلات
خۇشەويست.

۷- ەھەركات لەمال چوۋىتەدەر بەرەو
كارەكەت ئەوا دوعاى دەرچوون لەمال
بىخۇتەو ئەگەر سۈرى ماشىنەش بوۋىت ئەوا
دوعاكەى بىخۇتەو.

۸- ەھەركەس لەھاورپىيانو دۇستانت بىنى،
تۇ دەست پېشخەرى بىكە لەزەردەخەنەو سلاو
کردن.

۹- ەھول بەدە بەرنامەى كارەكانت يەك بە
يەك جىبەجى بىكەت، لەكەل تەواۋونى ئەو
رۇژمەدا بە ەھى نەمىنەتەو بۇ رۇژى دۋاى.

۱۰- كاتى گەرەنەو ەت بۇمال باروۋت
خۇشەو گەش بېت.

۱۱- ئەگەر كاتىكى كەمەش بېت
لەبەرنامەكەت دابىنى بۇخەوانەو.

۱۲- بەشدارى دراۋىو ەواۋەلان خىزمان
بىكە لە بۇنەكانىندا.

جۇگرافىيە.

۲- بالىستەكەت ئاسان بېت بۇ جىبەجى
کردن.

۴- كاتىك دابىنى لەبەرنامەكەت بۇ پېشەتە
كتوپەكان.

۵- دەست پېشخەرى بىكە لەقۇستەوۋى
كاتى پىشگۈۋ خراۋ لەكارە دورو درىزەكاندا.

۶- بۇنەوۋى توۋشى بى تاقەتىو ئانۇمىدى
نەبىت كارەكانت جۇراو جۇرەكە.

۷- خۇزگە خىشەبەكى گونجۋات ئامادە
بىكرادىە بۇ بەرنامەى كارەكەت.

۸- ەندىك لەبەرنامەى رۇژمەت دابىنى
بۇ پېرۇژە گەرەكانت.

خۇبەپېمەردن:

۱- مافەكانى خۋاى گەرەو لەسەرت
بەچاكى بەجى بېنەو پەناى پېبگرە.

۲- ەھمەشە گەشەپىن بەو بە پىشوانى
خۋاى گەرەو بۇ ئاسۇكانى سەرگەوتن بېرۋانە.

۲- لە ساتى بەجىنەنەنى ەھەمەو
كاروبارىك واخۇت راپېنە كەپېوۋىستە

ئامانچەكانت رۋوناكو پىشنگدار بېت.

۴- دورىكەمەرەو لەئالۇزى خاۋەخلىچكى
لە بەجىنەنەنى كارەكاندا ەھول بەدە بۇ

ەھەمەو كارەجىاۋەكانى ژيانت پلانت
ەھبەت.

۵- لەھەولەدانت بەرەو ئامانچەكانت
بەرۋىنىو زىندۋى پلانتەكانت رېكخە.

كاتەكان سەرمايەى مەفەكان، ەھواش
ەھواش تىدەبەرن ئاشتۋانرېت كۆبىرەنەوۋو
لەكاتى پېوۋىست بەكاربەرنىن، ئاشتۋانرېت
قەزا بىرەنەوۋو، كەواتە پېوۋىست دەكات
نەخشەى وردىان بۇ دابىرېرېت، بۇ ئەوۋى
ەھى كاتىكەمان بەخۇراى لى نەپوات، ەھەمەو
نەم خالانەى خۋارەوۋو بىخۇنەرەوۋو بېرپارى
دروستى خۇت بەدە:

۱- نەقۇستەوۋى كاتەكانو بە ەفېرۇدانى
لەشتى بى سوۋدا.

۲- جىاۋازى نەكەردن لەنيۋان كارى زۇر
گرىگە كەم گرىگ.

۲- خراپ بەكارەينانى كات بۇرپەراندىنى
كار بەپېشخەستى لەكاتى گونجۋادا يان
بەدۋاخستى.

۴- تەواۋنەكەردى كار.

۵- دوۋبارەكەردنەوۋى كارىك زىاترن لەبارىك.

۶- جىبەجىكەردى كار بەشەپەيەكى
سەرپىي و نەبوۋى پلانىكى باش بۇكار.

رېكخستىن:

رېكخستىن بەكارەينانى ەھەكە گونجۋەكانە
بە مەبەستى بەدى ەينانى ئامانچ لەپىگەى
پلانى دامەزراۋەو.

* چۈن رۇژىكى ژيانت رېككەخەيت؟
۱- لىستىك ئامادەبىكە بۇكارەكانى ئەو

رۇژمەت لە ئىۋارەى رۇژى پېشتر.
۲- كارەكان دابەش بىكە بەشەپەيەكى

چۈن دوزىھنەكەت دەكمىتە دۈست؟!

و/بەرزان ئەبۇبكر

بەستىبوو لەگەل ھەمەجىيەكانى بەشى
باشورى شارى شو، كە برىار وابوو ئەوانىش
بە سەرگردايەتى شا (مىنگۆ) ھىرش بىكەنە
سەر شارى شو. لەم كاتەدا سەرگردە (لىانگ)
بىرى لەو ە گردەو سەرمتا رووبەرۈۈى
خەتەرى دوۈم بېتەو، واتە رووبەرۈۈى
مىنگۆ بېتەو لە بەشى باشورەو.

(لىانگ) سوپاكەى ئامادەكرد بۆ رووبەرۈۈى
بووونەو بەشى باشور، پىاۈىكى زىرو دانا
لە نىو سوپاكەى (لىانگ)دا ئامۆزگارىيەكى
بېشكەش كەردو وتى: (رەنگە زۆر ئاستەم بېت،
بىتوانىت بە زەبرى ھىز نارامى بۆ شارەكەت
دەستەبەر بىكەيت، چونكە ئەگەر لە بەشى
باشور سەرگەوتن بە دەست بېتەيت، ئەو
سوپاكەى مىنگۆ دەتوانن بچنە پال شانشىنى
(ۈى) لەگەل ئەواندا جارىكى تر ھىرش
دەكەنەو سەر شارەكەمان، لەبەرئەو: بە
دەستەتەننار راكىشانى دلەكان، چاكترە لە
بە دەست ھىنانى شارەكان، تېكەلچوون
لەگەل دلەكان چاكترە لە تېكەلچوون بە
چەكو تەقەمەنى، ھىوادارم بىتوانىت دلى ئەو
سەربازانەى لەگەل مىنگۆدان بۆ لای خۆت
رايكىشىت!) (لىانگ)بە سوپاسەو ۈەلامى
دايەو: (تۆ بىرۈكەى مەنت خۆندۆتەو).

ھەرۈەكو (لىانگ) چاۈەرى دەكرد مىنگۆ
لە كاتو ساتى دىارى كراۈدا ھىرشىكى زۆر
بەھىزى كەردە سەر شو، بەلام (لىانگ)ى
سەرگردە بە پى داناى پلانىكى سەربازى
تۆكەمو بەھىز، تەلەپەكى بۆ سوپاكەى مىنگۆ
دانا، مىنگۆ سوپاكەى كەوتنە نىو تەلەكەو
بۈارى ھەلاتن دىربازىوون لە بەردەمىاندا
ئاستەم بوو، بۆيە بە ناچارى خۇياندا بە
دەستەو تەنانت مىنگۆ خۇدى خۇى بوۈيە
يەككە لە دىلەكانى ئەو شەرۈ دەست بەسەر
كرا، (لىانگ) لەگەل ئەو ەدا كە سەرگردەيەكى
زۆر ئازاۈ خاۈەن پلانى سەربازى بوو، لە

نەۈىش ھىرش كەردنە سەر شارەكەى بوو لە
لایەن پادشای ۈىلایەتى (ۈى) كە بە نىازى
ھىرشىكى بەھىز بوو، لە باكورى شارەو،
جگە لەۈش پەيماننامەيەكى بەھىزىان

-لە سالى (۲۲۵ پز) پاشا چاكو لىانگ
سەرگردەيەكى لىھاتو ھەرمانرەۈى شارى
(شو) لە ۈلاتى چىنى كۆن بوو، لەو سالىدا
دوۈچارى بارودۆخىكى ترسناك بوۈيەو،

ھەمان كاتدا كەسكى زىرو سىياسى بوو، بۇيە
 لە برى سزادانو لە سىدارمدانى دىلەكان، لە
 ھەنگاوئىكى چاومروان نەكراودا، دىلەكانى
 لە سەرگەردەكەيان كە مینگۆ بوو جيا
 كەردەو و جوو بۇ لايانو فەرمانى كرد كۆتو
 زنجىرمكان لە دەستو قاچيان بکەنەو و
 خواردنو خواردنەوميان بۇ نامادە بکەنو
 پاشان وتى: لە راستیدا دىزانم كە ئىو
 پياوانىكى ریزدارو خاوەن بىنەمالەو خانەدان،
 من لەو پىروايەدام كە ئىستا دايكو باوكتانو
 ھاوسەرەكانتانو منداڵەكانتانو چاومروانى
 گەپانەوئى ئىو دەكەن، بىگومان ئەوان ئىستا
 ھۆن ھۆن فرمىسكتان بۇ دەرژىزىن خەمبارى
 بۆتە ميانى دىلەكانيان، لەبەرئەو بىرپارمدا
 بەرژىزان نازاد بکرىنو بگەپنەو بۇ لاى
 دۆستانو نازىزانتان، بەندكراوكان بە چاوى
 فرمىسكاوى بە ھۆرگى پىر لە گریانەو، زۆر
 سوپاسى (ليانگ) سەرگەردەيان كرد، پاشان
 (ليانگ) ناردى بە شوين مینگۆ سەرگەردەدا،
 پىيى وت: (ئەگەر ئىستا نازادىت بکەم، چى
 دەكەيت؟) مینگۆ زۆر بۆرپانە وەلامى دايەو و
 وتى: (جاريكى تر سوپاكەم ريك دەخەمەو و
 ھىرشىكى توندتر دەكەم سەر شارمەكت،
 بەلام ئەگەر بۇ جارى دووم توانيت
 دەستبەسەرم بکەيت، ئەو كات دان دەنيم بە
 سەرگەرتەكەتدا)، (ليانگ) سەرمرى ئەوئى
 بىرپارى نازادكردنى دا، فەرمانى كرد ئەسپىكى
 باشى بەزىنەو بە دپارى پى بدن!
 بەم بىرپارى ليانگ سەربازەكانى نىگەران
 بوون، بۇيە پىرسىاريان لىكرد سەبەرت
 بەو ھەلسوكەوتە نامۆيە، لە وەلامدا وتى:
 دەستبەسەرگەردەوئى مینگۆ كاريكى زۆر
 ناسانە، چۆن دەتوانم دەست بکەم بە
 گىرفانەماو شتىكى لى دەربەينم، ھەرواش
 دەتوانم بۇ جارى دووم مینگۆ دەست بەسەر
 بکەمەو، ئەوئى من مەبەستەم ئەوئى كە
 دلى بە دەست بەينم، ئەگەر تەوانيم بىمە
 خاوەنى دلى، ئەو كات ئارامىو ناسايشى
 شارەكەم لە بەشى باشور دەستبەر دەكەم.
 مینگۆ ھەر وەكو ئەوئى كە وتى: جاريكى
 تر ھىرش دەكەمەو سەر شارى شو، خۆى
 نامادە كەردەو بۇ ھىرش كردن، بەلام
 ئەمجارمەيان ئەو ئەفسەرانى كە لە شەپى
 يەكەمدا لە لاين (ليانگ) دە نازاد كرابوونو
 بەشپۆمەيكى زۆر مەرف دۆستانە مامەلەيان
 لەگەندا كرابوو، لە مینگۆ ھەلگەپنەو رازى
 نەبوون دزى (ليانگ) شەر بکەنەو، بۇيە ھەر
 خۆيان مینگۆيان دەستبەسەر كردو تەسلىمى
 (ليانگ)يان كرد.
 (ليانگ) ھەمان پىرسارى پىشووى ئاراستە
 كەردەو: (ئەگەر ئىستا نازادىت بکەم، چى
 دەكەيت؟)

مینگۆ وتى: شكىستى ئەمجارە بە
 رىگەيەكى سەربازى نەبوو، بەلكو
 ئەفسەردەكانم ناپاكيان لەگەل كردم، بۇيە
 ئەگەر ئەمجارەش نازاد كەيت، بە ھەمان
 شىوئە لە دزى تۆ دەجەنگم، بەلام ئەگەر بۇ
 جارى سىيەم دەستبەسەرت كردم، ملكەج
 دەيم بەرامبەر بە سەرگەرتەكەت.
 لە ماوئى چەند مانگىدا (ليانگ) توانى
 بۇ جارى سىيەم چوارەم پىنجەم مینگۆ بە
 دىل بگريئت، لە ھەر جاريكدا سوپاكەى مینگۆ
 زياتر رقيان لى دەبوو، چونكە ھەموو جاريك
 (ليانگ) بەبى ئەوئى نازاريان بدات نازادى
 دەكردن، ھەموو جاريكىش داواى لە مینگۆ
 دەكرد كە دان بەشكىستى خۆيدا بىنو بىتە
 كەسكى دلسۆزو بە ئەمەك بۇ وەلتەكەى،
 بەلام مینگۆ بە بىانووى لاوازو بى بىنەما
 ئەو داوايەى رەت دەكردەو دەيوت: بەھۆى
 خراپى بەختمەو سوپاكەم تى دەشكىت،
 ئەگەر جاريكى تر بە دىل گىرام ئەوا بەلین
 دەدەم خۆم بە دەستەو بەدەم سوپىن دەخۆم
 ھەرگىز ناپاكىت بەرامبەر ناکەم.
 كاتىك بۇ جارى شەشەم مینگۆ بە
 دىل گىراپەو، ھەمان پىرسارى پىشووى
 ناراستەكرا، ئەوئى لە وەلامدا وتى ئەگەر بۇ
 جارى ھەوتەم بە دىل گىرام، بەلین دەدەم
 بشتىوانى خۆم پى بىخەشەم، ھەرگىز لە دزى
 وەلتەكەت شەپناكەمەو ناپاكىت بەرامبەر
 ناکەم، (ليانگ) ئەمجارەشيان وتى: زۆر باشە،
 بەلام دلىنەبە ئەو كۆتا مۆلتەو ئەمجارەيان
 ھەرگىز نازادىت ناکەم لىت نابوورم.
 كاتىك بۇ جارى شەشەم مینگۆ نازاد
 كرا، بەرەو شوپىنكى دوورى شارەكە رۆپىشت
 بۇ ناوچەيكە كە پى دەوترا (وچ) دواى
 تىكشكانە يەك لە دواى يەكەكانى، تاكە ھىوا
 كە لە بەردەمدا ماپوو ئەوئىو كە داواى
 كۆمەك بكات لە (وتوگۆ) سەرگەردەى (وچ).
 كە خاوەنى سوپايەكى زۆر بەھيزو لىھاتوو
 بوو، جەنگاومرانی وتوگۆ زىپۆشى پۆلانىيان
 لەبەردابوو، كە روپۆشكرابوو بە رۆنى
 زەيتو وشك كرابوو بەئەوئى رەق بىي تا
 بە ھىج شمشىرك گون نەپىت.
 مینگۆ بە ھاوکاری ئەم سوپا زەبەلاحە
 بە رىكەوتن بۇ جەنگ دزى (ليانگ)ى
 لىبوردە، (ليانگ) كە ئەم ھەوالەى پىگەشت،
 بە پىي پلانىكى سەربازى زۆر تۆكەمەو
 بەھيز، تەلەيەكى بۇ نانەو لە جوارەدورى
 دۆلىكى تەسك سوپاكەى خۆى قايم كردو
 چاومروانى ھاتنى سوپاى دۆزمنى دەكرد، لە
 ناكاو ئەم سوپايە كەوتنە تەلەكەى لىانگەو و
 رىگەى دىربازبوونو ھەلانىيان ئەما، (ليانگ)
 فەرمانى كرد لە ھەموو لایەكەو دۆلەكە
 ناگر بدن، كاتىك ناگرەكە گەبشتە سوپاكەى

دۆزمن بە جاريك ھەراسان بوون، تاكە رىگە
 لە بەردەم ئەم سوپايەدا برىتى بوو لە خۆ
 بەدەستەوئەدان يا ھەلانى كە زۆر زەحمەت بوو،
 بەم شىوئە سوپاكەيان شكاو زۆريان خۆيان
 بە دەستەوئەدان بە دىل گىران، (ليانگ) بۇ
 جارى ھەوتەم توانى مینگۆ دارودەستەكەى
 بە دىل بگريئت، (ليانگ) كەسكى نارد بۇ لاى
 مینگۆ پىي گوت: (ليانگ) منى راسپاردوو
 كە پىت بلىم، كە جاريكى تر تۆ نازاد دەكات،
 ئەگەر تۆش لە تواناندا ھەيە سوپاكەت
 بۇ جارى ھەشتەم لە دزى وەلتەكەمان
 رىكەخەرو، ھەول بەدە ئەمجارەيان شكىست
 بە (ليانگ) بەينىت، بەلام ئەمجارەيان بە
 جياواز لە جاردەكانى پىشوو مینگۆ كەوتە
 سەرزمەوى دەستى كرد بە گریان، لەسەر
 ئەزىز بەرەو لاى (ليانگ) رۆپىشت، كەوت بەسەر
 دەستو قاچىداو ھاواری كرد: ئەى پادشاى
 مېھربان، ئەى سەرگەردەى لىبوردە، بەلینت
 پى دەدەين ئىمە دەينە پياوانى باشورى
 شارەكەت، پەيمان پىت ھەرگىز بەرھەستى
 دەستەلەت نەكەين، (ليانگ) وتى: ئىستا دانت
 نا بە سەرگەرتەكانماندا؟ مینگۆ لە وەلامدا
 وتى: خۆم كۆرەكانەو ئەوئەكانى دورۆزىشم،
 مېھرو بەزىي تۆ بەجۆرىك كارى كردۆتە
 سەر ناخو دەرروئەمان كە ھىج سنورىكى نىيە،
 لە كاتىكدا شايسەتى سىدارە بووين، تۆ بە
 لىبوردن وەلامت دايەنەو، ئىتر چۆن تەسلىم
 نابىنو دان بە سەرگەرتەكاناندا نانين؟!
 (ليانگ) فەرمانى كرد خۆانىك لەسەر
 شەرفى مینگۆ نامادە بکەن، جاريكى تر
 لەسەر كۆشكى پادشاى دايەنەو تەواى
 زەوپىيە داگىرگراوكانىشى بۇ گىراپەو، لە
 دواى ئەو مینگۆ بە خۆى سوپاكەيەو
 گەپانەو بۇ بەشى باشورى وەلتەكەى بوونە
 بەشيك لە پارژمىر وەلت!
 بەم شىوئە (ليانگ) توانى بەشى باشورى
 وەلتەكەى لە شەپوشۆر نازاوە رزگار بكاتو
 كەسانىك پەرورەدە بكات كە پىشتىوانىن
 بۇ نىشتەمانەكەيان ھەبىتو پارژگارى لە
 وەلتەكەيان بکەن.
 (ليانگ) بە لىبوردن توانى دۆزمنەكەى
 بکاتە دۆستى راستەقینەو دلسۆزى وەلتەكەى!
 (ليانگ) بە لىبوردن توانى وەلتەكەى
 بە درژايسى فەرمانەرەوايى خۆى لە شەپو
 نازاوە رزگار بكاتو ئارامىو ناسايش ھىمنى
 ھەمىشەيى بۇ وەلتو گەلەكەى دەستەبەر
 بكات!
 (ليانگ) بە لىبوردن توانى جىگەى خۆى
 بکاتەو لە نىو دلى جەنگاومرانی خۆى
 جەنگاومرانی دۆزمنەكەشید!
 سەرچاوە/كىف تەسك زمام القوة.

بەشى يەككەم

سەمەنەمى مەۋىيە ۋە كۆمەلگە زانىيارى

۱۹۶۷-يىلى ۱۰-ئاي ۱۰-كۈنى

نەتەۋەمىيى بىرىتتە: لە: كۆمەلگە زەگەز،
ھۆكار، ئامپاز، گە لەپىكەننى دولەت
ۋە دوستىرىنى ھىزى رامپارى، ئابورى،
سىستەمى كۆمەلگە، رىكخستى ئىنگەدا...
ھتە، دەۋرى كارىگەر دەپىننىت. ئەمەش بى
گەشەپىدانى مەۋىيە دوستىرىنى كۆمەلگە
مەغرىفى نەستەمە بەدەپىدانى.

گەشەپىدانى مەۋىيە بىرىتتە: لە
كۆمەلگە ئامپاز، ھۆكار ۋە لەتاك دەكات
كەسكى بەرھەمەن بىت، بىتوانىت لەسەر
پىنى خۇى بۈستىت. لەبۈرەكەنى كارگەردە،
دەپىنەردىنى شۈپتى ھەۋەنەۋە، خۋاردن...
تادە ھاۋكات لە بەدەستەپىدانى بەشىكى
زۆرتىرى خۇشگۈزەرانىدا مەتەنە بەخۇى
دەكات، بەشدارىت لە دوستىرىنى
كۆمەلگە بىرەۋەپىش بىردى، بەشدارى
كردارىسى ھەبىت لە دولەتۋە بەشىكىرىنى
پايدەكەنى لەبۈرەكەنى: ئابورى، رامپارى،
كۆمەلگە، ئاسپاشى نەتەۋەمىيى. لە ھەۋەل

پىس بوۋنى ئىنگە. سەمەنەمى كىشە
رامپارى كۆمەلگەتەپەكەن ئەنجامەكەنى
بىرىتتە: لە: جەنگ، زىادىبوۋنى دىاردە
تۈندىرەۋى، بىلەۋىۋەنەۋە گەندەلى، دەستەۋ
دەستەنەكەردىنى دەستەلەت بەشىۋەپەكى
دەپمەكراتى... ھتە، ھەمەۋە ئەمانەش بە
شىۋەپەكى نەرىسى لەسەر زىانى خەلگە
ھۆكۈمەتەكەننى پەنگى داۋەتەۋە. بەشىۋەك
نەۋە ناۋچە ئىمە تىدا دەۋىن (۷۰)
مىليۇن نەخۇندەۋار بوۋنى ھەپە كە (۴۵)
مىليونىيان نەۋەتەۋە مىندان. ئەم كىشەنە ۋايان
كردوۋە لە دىنىي ئەمەۋە دەۋەتەن توخۇبى
خۇيان تۆكەمە بىكەن لە پىناۋ زالىۋون بەسەر
كىشەكەندەۋ ھاۋكات كالىكەندەۋە ترسو
گومەنەكەن لاي ھاۋنىشەتەمانىيان، دەپىنەردىنى
زىانىكى شاپىستەۋ گونجاۋ بۇيان دوۋر لە
ھەر ترسو ھەپەشەپەكى دەمەكى ئەمەش
لەرىگە گەشەپىدانى مەۋىيە دەپىنەردىنى
ئاسپاشى نەتەۋەمىيى دىتە دى. كەۋاتە ئاسپاشى

كاتىك ئارمىستىرۇنگ سالى (۱۹۶۷)
لەسەرمەنگ دابەزى جىيان بەسەرسۈرمانەۋە
تەماشى ئەۋ ھەنگاۋە ناۋەدىيان دەكەرد، ئەۋە
خەپال بوۋ ئەمەۋە بوۋ بەپەست.
مەۋىيە لە كۈنەۋە بە دەست كىشە
جۇراۋجۇرەۋە نالەندۈپەتى ۋەك: سۈرۈشتە
ھەپەشەكەنى، بىرسىتتە ھۆكارەكەنى... ھتە.
ھەردەم لەھەۋە ۋە تەقەلەدا بوۋە بە دۋى
چارەسەرى گونجاۋدا كە بەدەپىنەرى ئاسپاشى
ئارامى كىشە لە بىن نەھاتەۋەكەنى بىت،
ھەمەۋە داھىنەۋەكەنى مەۋىيە ۋەلامى
گومان ۋە ترسەكەنى مەۋىيە، ئەۋەتە تەقەنگ
جىگە جەقۇۋ خەنجەر، تەلەۋەن شۈپتى
كۆتەرى نامەبەر، ئۆتۈمبىل شەمەنەۋەر
جىگە ۋەلامى باربەر... ھتە، گەتۈتەۋە...

بە دىۋىكى ترە ھەر رۇزگەرە كىشە
تاپىتە بە خۇى ھەپە. لىرەۋە كۆمەلگە
مەۋىيە لەدىنىي ئەمەۋە رۈۋەپەۋى كىشە
نۆى بۆتەۋە، ۋەك گۇرەنى كەشۋەۋەۋ

تويۇزمكانى گەل، وەزارەتى پەرورمەدى ماليزيا پىشت بە سىستىمى خويۇندى ئىنگلىزى دەپەستىت لەگەل چەند گۇرانتارىيەك كە لەگەل كۆمەلگى ماليزىدا بگونجىت.

سەرەپى قوتايخانە دولەتتەپەكان ۲۰خويۇندىگە جىھانى لە وەزارەتى پەرورمە ناويان ھەپە كارەكانيان جىگى باومېرى دولەتە، لقىان لە زۆرىيە ناوچە شاردەكانى ماليزىادا ھەپە ۋەك: كوالالمپور، بىراك، مالاكا ۰۰۰ ھتە. لە ۋەتە بە رادىيەك گىرنگى بە سەرچاۋە مۇۋى دەررەت تا ئە ناستەي وەزارەتەك بە ناۋى (ۋەزارەتى پلان و گەشەپېندانى سەرچاۋە مۇۋىيەكان) دامەزراۋە، بە يارمەتى ئەنجومەنى نىشتەمانى راھىنانو فېرېۋونى پىشەپى، رېسايەكى گىشتىگىرى فېرېۋونو راھىنانى پىشەپى بۇ ھەمۇو پەيمانگانى راھىنانو دەستگانان دادەپىزىت. ئىستا پەيمانگانى فېرېۋونى پىشەپى پەيمانگانى راھىنان زىاتر لە ۷۰۰ جۇر پرونامە دەپەخىش بە خويۇندىكارەكانيان، دولەتە ماليزيا تۋانى بىناى ئابورىيەكى بەھىزو چالاك بىناىت بىناىت كە پىشت بە زانىيارى دەپەستىت، ئىستا دوۋم دولەتە پاش ۋەتە پەكگىرەكان لە نەخسەسازى بەرھەمى پارچە ئەلىكترۇنىدا، لەم بوراردە لە پىش ھەرىكە لە چىن، روسيا، ھند، نەمسا، ۋىيە، ۵۰% ھاۋلاتيانى ئەم ۋەتە ئىنتەرنىت بەكاردەھىن ئەمەش بەزىترىن رېژمىە لە جىھاندا. سەرەپى چەندىن گۇرانتارى ئىجابى لە بۋارى خاۋەندارىتىداۋ ھاۋكارى كەردى ھاۋلاتيان لەم بۋاردە.

لىرەۋە ئىمەش دەتۋانىن بەراۋردىكى خۇمان، زانكۇكانمان، پىرۋەسى خويۇندى ناستى زانىيارى گەشە زانىيارى لە ۋەتە بىكەن ھىچ نەبىت سودىك لە شارەزىۋو ئەزەمۇنيان ۋەربىگىر بۇ دۋا رۇزى نەتەۋەكەمان. سەرچاۋە: ۱- التنىمىە البشرىيە والمجتمع المعرفه. عبدالمحسن الحسينى. ۲- التعليم العلمى والتكنولجى فى اسرائيل د.صفاعبرالعالى.

پاشان حكومتى ماليزيا ستراتىژىيەتىكى نىشتەمانى دەست پىكرد برىتى پۋو لە: كەردەۋە دەرگى ۋەتە بە رۋى ۋەبەرھىنە بىناىيەكاندا، پىشەستى تۋانى ھۈنەرى دەستى كار بە مەپەستى بىناىتەنى ئابورىيەكى پىشەسازى كە پىشت بېەستىت بە زانىيارى پىشەستى تۋانى ھۈنەرى ھىزى كار، دۋاتر ئابورى ئەم ۋەتە لە ئابورىيەكى كىشتوكالىيەۋە گۇرا بۇ ئابورىيەكى پىشەسازى پىشەكەۋتو كە پىشت بەزانىيارى دەپەستىت. بە ھۋى ئەۋگۇرانتارىيەۋە كە كۆلەكانى برىتى پۋو لە: تۋانى مۇۋى ھاۋكات پىشەستى ھۇكارەكانى پەرورمەدە فېرېۋون، پاشان دامەزراۋەنى پەيمانگانى لىكۇلەنەۋە، دەزگى راھىنانى پىشەپى، ئابورى ماليزيا پىشەكەۋتو بەرچاۋى بەخۇيەۋە بىنى داھاتى نىشتەمانى سالى ۲۰۰۷ گەپىشتە ۸۴،۶ مىليار ۸م رېژمىە ۶۰،۴% زىاتر پۋو لە چاۋ سالى ۱۰،۶۰۶ رېژمىە گەشە ئابورى ماليزيا سالى ۵۰،۸- ۶۰،۵% داپە، رېژمىە بىكارىش ۲۰،۵% رېژمىە ھەناردە پىشەسازى ئەم ۋەتە ۲۷% كۆى ھەناردە نىشتەمانى پىك دىنەت.

سىستىمى پەرورمەدە فېرېۋون لە ماليزيا: لە كۆتايى شەستەكانەۋە تا ئەمىرۋ حكومەتە پەك لەمۋاى پەكەكانى ئەم ۋەتە ئەم پەرى گىرنگىيان داۋە بە فېرېۋون.

بە تايىبەتى راھىنانى پىشەپى كە ھۇكارىكە بۇ دروستكەردى ھىزى كارى بە تۋاناۋ لىزان. خويۇندى لە قوتايخانەكانى ئەم ۋەتە بە زۆرە بەلام بە خۇپايە. سەرەپى زمانى نىشتەمانى دۋو زمانى تىرىش دەخويۇندىت، گىرنگىيەكى زۆرىش دراۋە بە زمانى ئىنگلىزى بەرادەپەك پەكەكە لە مەرچەكانى تەۋاۋكەردى خويۇندى دامەزراۋەن لە كاردا. گىرنگى تەۋاۋىش دراۋە بە ژىرخانى قوتايخانەكان ۋەك: دامەزراۋەنى تاقىگە زانستى، كەردەۋە كىتەپخانە لە قوتايخانەكاندا ھەرۋەھا پالېشتى كەردى زانستو بىرگارى، بەشدارى لە داپىنكەردى زانستو تەكەلۋىيادا، بۇ ھەمۇو چىنو

كارى بەرەدەۋامدا پىت لەگەل ئەندامانى تىرى كۆمەلگا بۇ بەدەستەپىنانى خەۋونو خۇزگەكانى لەچاۋرچىۋە كىتەپەركى دىمۇكراتىۋ يەكساندا.

۱- سەرەتا ئەم بەرەپەستەنى پىش بە گەشەپېدانى مۇۋىۋو گەشە ئابورى دەگىر دەستىشان دەكەين. پاشان دۋو ۋەتە (ئىسرائىل- ماليزيا)، ۋەك دۋو ئەمۋە پىشان دەدەين پەكەمىيان بەم ئەندازەپە ۋەتەكە تازە دروستپۋە بەپىۋانەى زۆرىك لە ۋەتەنى دىناۋ ناوچە رۇزەۋەلاتى ناۋەراست. لەم ماۋە كەمەدا تۋانىۋەتە ئابورىيەكى بەھىز بىناىت بىن، ئاسايشى نەتەۋە تۆكە بىكات، ھەلى فېرېۋون لە ھەمۇو ناستو تەمەنىكە دەستەبەر بىكات سەرەپى ئەۋەى لە ناۋەندىكەپە ھەمۇۋان بە چاۋى دۋۇمى داگىركار لى دىناۋ، بەپىشت پەستىن بە گەشەپېدانى مۇۋىۋو دروستكەردى كۆمەلگى زانىيارى، سەرەپى ھەزارى سەرچاۋە سىۋىتەپەكان، بە تايىبەت نەۋت.

۲- ماليزياش ئەمۋەپەكى زىندۋە لەدۋو پۋمۋە دەگىرەت سودى لىۋەربىگىرەت:

۱- ۋەتەكە تا دەپە شەشەمى سەدەى رابىردۋو ئەمۋە ۋەتەكى كىشتوكالى بۋو، نەخويۇندەۋارى ھەزارى سىماپەكى دىپارى ئەم ۋەتە پۋون.

۲- دەگىرەت ۋەك ئەمۋەپەكى زىندۋى ۋەتەكى ئىسلامى سودى لىۋەربىگىرەت، (ماليزيا زىاد لە پەك ئاپىنۋ نەتەۋە تىدەپە)، ئەمەش بىناغەى پىشەكەۋتو گەشەكەردە ئەگەر تۋانرا سودى لىۋەربىگىرەت بە شىۋەپەكى دروست. ماليزيا:

ماليزيا ۋەتەكى ئىسلامىيە خاۋەن سەرچاۋى سىۋىتى دىپارىكارەۋە پىكەپەت لە: رۇن، دار، قەسلىر، كاۋچوك، رۋبەرى ۋەتەكە (۲۲۹۷۵۰ كىم^۲)، ژمارەى دانىشتۋانەكەى (۲۷۷۷۰۰) كەسە، تا شەستەكانى سەدەى رابىردۋو ماليزيا ۋەتەكى كىشتوكالى بۋو.

ۋانەپەك بۇ ئىبان

دەتۋانىت ھاۋرىپەتى گۈرگ بىكەيت

بەۋمەرچەى ھەمىشە تەۋرەكەت ئامادەپىت!!

بۇ ئەوەى سەرنجراكىش بىت!

كۆشكار بەردەوام بەرنامەيەكى رېكويىكى بۇ زىانى ھەيمو زۇر سەرنجراكىشە.

۸- ھەنگاۋە مەزىنەكە (بەخشىنى ديارىت) لە ياد بىت، بەخشىنى ديارى بە گىرگىزىن ھەنگاۋى نىزىكبوونەۋە دادەنرىت، بە تايىبەتى ئەگەر بەرامبەرەكەت چاۋەروانى ھىچ ديارىيەك نەبىت لىتو ناگادارى بايەخى ديارىيەك نەبىتو نەزائىت بۇ چ مەبەستىكە، ئەو شىۋازەى ديارى دەبىتە ھۇى بايەخدان بە كەسى بەرامبەرە تىكەلاۋ بوون بە رۇحىەتى سەرنجراكىشى.

۹- قىسەو بىرورپايەكانت بايەخى تايىبەتتىيان ھەيە، بە قىسەى شىرىنو جوان گىيانى خۇت بە ھىزو شاد بىكە، دووركەۋتەۋە لە وشەى (ئاتاۋىم، نابىت، ئەخىر،..... ھتد) لەگەل دلتەنگىو بىزارىو روگرزى لە بەرامبەرەكانت دوورت دەخەنەۋە.

۱۰- ھەمىشە بىر لەۋە بىرەۋە، كە دەتەۋىت زىانىكى خۇش پىر لە كامەرانى لەگەل خىزانەكەتو ھاۋرىكانتو بەرامبەرەكانت بەسەر بەرى.

بۇ پەيۋەندى تىكەلاۋى ناگونجىتو سەرنجراكىش نابىت.

۴- ئاكارو رەۋشتى جوان ھاندەرە بۇ بەرامبەرەكانت و سەرنجى ئەۋان بەردەۋى لى خۇت كەمەندىكىش دەكەيت.

۵- كە لە خەۋ ھەلدەستى سىرۋەكان لە بىر مەكە، چۈنكە ئەۋان گىيانى بىرۋا بوون بە خۇت لا بەھىز دەكەنو بىرۋا بۇ شىۋىنىكى ئارامو بە دەنگىكى نىزىم نىزا بىكەۋى: (خودايە خۇشچالەۋ دەمەۋى شادمانو سەرنجراكىش بەۋ تەندىرۋستىم زۇر باش بىتو سەركەۋتن لە زىان بەدەست بېتىم)، لە دۋاى ئەۋە بىدەنگ مەبە، بەلكو ھەۋل بىدو ھەنگاۋ بىنى بۇ بەدەست ھىنانى ئەۋ وىستانەت.

۶- لە زىانتدا ھەمىشە با زەردەخەنە لەسەر لىۋانت بىت، بەلام ناگادارىە زۇر بىكەنىنو گالتەى بى ھۇ لە سەرنجراكىشىت كەم دەكاتەۋە.

۷- بىرۋات بە خۇت ھەبىتو ئامانجەكانت ديارى بىكە، چۈنكە مەۋى خاۋەن بىرۋا

سەرنجراكىشىۋ جوانى دوو جەمكى جىۋازىن، مەۋى لەۋانەيە جوان بىت، بەلام سەرنجراكىش نەبىت، بۇنەۋەى سەرنجراكىش بىت ئەۋا ھەۋلىدە:

۱- خۇت لەگەل ناخى خۇت پەيۋەندىيەكى بەتىنو تەندىرۋستى ھەبىت، چۈنكە ھەر خۇت دەبىتە پالېشت بۇ سەركەۋتەكانت. ۲- ۋتە بەنرخەكە لە بىر مەكە كە دەلتىت: «بى دەنگى چەكە، كەم گوتىن زىرە، زۇر بلىى بەلەيە». بى دەنگىو كەم ۋتن بۇ درۋستىۋونى تىكەلاۋى سەرنجراكىشى كارىگەرى زۇر باشى ھەيە، بەلام بى دەنگى نابىت لە روۋى شەرمو بى مەمانەيى بەخۇبوون بىت، چۈنكە لەم ھالەتەدا لە سەرنجراكىشىت كەم دەكاتەۋە.

۳- ھەنگاۋى يەكەم بۇ سەرنجراكىشىت ئەۋ كاتەيە كە بەنەرمو نىيانى لە سەرخۇ قىسە لەگەل بەرامبەرەكەت دەكەيت. چۈنكە نەرمو نىيانى بىگەيە بۇ سەرنجراكىشى بە بىچەۋانەى مەۋى توندوتۋەرە كە ھەرگىز

رەنگە بلایت ئاتىۋاننىڭ بەلەم دۇنيابە دەتۋاننىڭ!

و/ لە فارسيەۋە : جەمىدە موحسەن

لەوانەيە ھەندىك كەس بىباۋەرى بە
رۇشنىبىرى لە قەلەم بىدەن، بەلەم ئىمە بە
ھىزىۋە دەلتىن: ئىمە عاشقى خوداينو بە
رەۋىشە گىرنگەكانى پابەندىن، بەلەم لە ھەمان
كاتدا لە دەمارگىرى خۇمان دەپارىزىن.

لەوانەيە ھەموومان دلى يەكتر بە بەھانەى
مەنتىقى بىشكىنن، بەلەم ئىمە دەبىت ھەۋل
بەدىن كە ئەگەر يەكك عاشقى ئىمە بوو،
بە ھەر ھۆكارىك نەمانتۋانى ھاۋسەرگىرى
لەگەل بىكەين، دەبىت بە ھىمانە خۇمان لەو
ھۆگرىيە رزگار بىكەينو ئەگەر نازانىن لە
راۋىژكارىك يارمەتى بخۋازىن.

لە كۆتايدا، دەبىت شىتېكىمان لە يادبىت
كاتىك تەمەنمان گەيشە ۸۰ سال پىۋىستە
پاكى مندالىمانو سەرگەرمى لاۋىمانو
شارىزى تەمەنى پىگەيشتۋومان بىپارىزىن.
دواتر نابىت لە پىناۋ خۇمان ھەق بە
ناھەق لە قەلەم بىدەن، ھەمىشە ياش بىن
ھەمىشە..... ھەمىشە.

سەرچاۋە: موفىقت.

دەيانناسىن، بەراستى ۋەكو خوشكو بىراى
خۇمان خۇشمان بوۋىن تا ئەو جىگاپەى
كە دەتۋانن لە بۋارى جىاجىادا يارمەتۋان
بەدىن.

لەوانەيە نەتۋانن يارمەتى ھەموو مەنلە
ھەزارمەكانى دىنا بەدىن، بەلەم دەتۋانن لە
يەكك لەو مەنلەنى كە لە پىشت گۈپە
سۈرمەكانى تىراڧىك لايتەۋەن يەك تا دوو
بىنىشت بىكرىن.

يا لەوانەيە نەتۋانن ھەزارى بىنەپ
بىكەين، بەلەم بەدلىنابىيەۋە دەتۋانن لە
مانىگىدا بە پى تۋانى خۇمان بىرە پارەيەك
بىخەينە نىو سىدۋى خىرخۋازى.

لەوانەيە نەتۋانن ھەموو مەۋقەكان باش
بىكەين، بەلەم دەتۋانن بە لايەنى كەمەۋە
لە ھەلپاردنى ھاۋسەردا وردىن سەرەپى
ھۆكارمەكانى تر لەگەل مەۋقەكى مىھەربانو
مەنتىقىدا ژيانى ھاۋسەرى پىك بىيىنن.

لەوانەيە دىنامان پىس بوۋىت، بەلەم
ئىمە دەتۋانن بە پاكى بىيىنەۋە.

زۆر گۈپىستى ئەم رستەيە دەبىن:
دىنا زور پىس بوۋە، ئىتر ھىچ ھەۋالىك
لە خۇشەۋىستى مىھەربانى نىيە، بىۋەقايى
رەنگى داۋمەۋە، ھەموو شىك بوۋمە پارەو
سامان... ھتە.

من دەپرسەم نايە بە ۋتى ئەم رستانە
دىنا پاك دەبىتەۋە؟
نەخىر، بە ۋتى ئەم رستانە ئەو
روۋداۋەى كە روۋدەدا، ئەۋە زىاتر خەمگىن
بەدىن.

كەۋاتە دەبىت كارىك بىكەين، بەلەم ج
كارىك؟

لەوانەيە نەتۋانن بىرسىتى ھەزارى
جەنگ بىنەپ بىكەين، ياخۇد كارىك بىكەين
كە خەلكان ھەموۋىان بە ۋىزدان بىن، بەلەم
دەتۋانن لەبىرى كەسانىكا بىن كە دەمان
بىننۇ خۇشيان دەۋىنۇ خۇشمان دەۋىن.
دەتۋانن كاتىك كە ھاۋپىكەمان دلتەنگو
نارەھەتە لە بىرى چارەسەر بىن بۋى.
دەتۋانن ھەموو ئەو كۈپو كچانەى كە

چۈن چيژ لە ژيان وەرگرين؟

پيسو پۇخلىو چەپەلى، ئەگەر ژيان تەنھا بە ئىشرو كار يان بە خۇشى بېگوزمىنى، ئەمما لە داھاتوودا دەبىتە ھۆى ناپەھەتىو يەك شىۋەبوون، نابىتە ۋەلام دەرەھى پىداۋىستىيەكانى مرۇف، بەلام باشتىن كات تىكەلى كردنو ھەولو كۇشش پشودانە، ھەرەھا ئاستى مامناۋەندى لە ژيانداۋ لە ھەموو كارىكدا دەبىتە ھۆى ئەۋەى كە چيژى زياتر لە ژيان وەرگرين.

«دېل كارىنگى» دەلىت: دويىنى كە چيتر تىبەرىو سىبەينىش كە ھىشتا ئەھاتوۋە، لە گەۋرەترىن ھەلەو خۋاستەكانى مرۇف نارازى بوونىەتى لە ئىستاي كە تىيدا دەزىو ھىۋاۋ ئومىدىەتى بە داھاتوۋى نەناسراۋ، لەو كاتەى كە تىيدا دەزىت ھەۋاى پاك ھەلمزەو چيژو

خۇشەختو بەختەۋەر نىيە ئەۋا ھۆكەى خودى خۇيەتى، چونكە خۋاى گەۋرە ھەموو كەسكى بە بەختەۋەرۋ خۇشەخت دروستكردوۋە، ھەر شتىك لە ھالەتى مامناۋەندى خۇى بەرزتر يان نزمتر بوۋىەۋە ئەۋا دەبىتە ھۆى گىرفتو ناپەھەتى، ۋەك باۋەر بە خۇبوون، كە تايپەتمەندىيەكى زۇر باشى ھەيە، بەلام باۋەر بە خۇبوۋىنى زۇر دەبىتە ھۆى خۇبەگەۋرەزانىنو غرورو لە خۇبايى بوون كەمتر لە شىۋەى ناسايى دەبىتە ھۆى خۇ بە گەۋرەزانىن.

خۇشەۋىستى زۇر بۇ شتىك كەمتر لىتى دەبىتە ھۆى دلرەقى، زىادەردەى كردنو زۇر پۇچون لە پالئو خاۋىنىدا دەبىتە ھۆى پارايى بوونو ۋەسۋاسىو كەمتر لەۋەش دەبىتە ھۆى

مرۇفەكان ئەمىرۇ بەشىۋەمەك سەرقالى ئىشرو كارو بە ئەنجام گەياندىنى كارەكانىاننو بونىاتنانى ژيانن كە ھىچ كاتىكىان لەبەردەستدا ئەماۋەتەۋە بۇ چيژ وەرگرتن لە ژيانو سوود بىنن لەو دەستمايەيەى كە ھەيانە، ھەندى جار خەمى داھاتوۋىان نىيەۋ ئەمىرۇشيان لە دەست دەدەنو رېگەى رۇيشتن بەرەۋە لاى پەرۋەردگارو كەمال چوون ونو بىز دەكەن.

بە بەكارھىنانى ئەم چەند خالەى خوارەۋە دەتۋانن ئەكتىف بوونو كارىگەرى ژيان زىاد بىكەنو لە كاتەكانى ژيانن چيژ وەرگرنو لە ھەر جۇرە زىادەردەىو شلگىرىيەك بەدوور بن.

«رېكتىت» دەلىت: ئەگەر كەسكىك

دەتوانىت لە كەسە سەر كە وتوو دەكانەو دە
ئەزموون وەربىگرت.

* خەندەو پىكەنەن باشترین دەمرانن:
«شكسپير» دەلەيت: خۆشەختو
بەختەوەر كەسەكە كە رووبەروو گرەفتو
نارەختەتەپەكانى ژيان پىكەنەنەت، پەكەك
لە گەورەترین بەرپرسىيارەتەپەكانەمان لە
بەرامبەر خەلكانى دىكەدا ئەو دەپە كە دەپەت
شادو دەم بە پىكەنەنەن بىن و چىژ لە ژيان
وەرگرتن، مەرفى شاد بە درىژاى رۇژگار
هەستى باش و لىهاتوو پى باشترە، كاتەك
كە ئىو شادو خۆشەختو، خۆبەختو دەپەتە
هوى ئەو دەپە كە خەلكانى دىكەش شادەن و
لە شادەپەكانى ئىو دەپەدا بەشدارەن، پىكەنەنەن
خەم و دەرد ناهەتەتو لە ناو دەپەت، لە كاتى
نارەختەتو گرەفتەكانەشدا با خەندە لەسەر
لەوتان نەپەت، چونكە هەر ئەم خەندەپە
دەپەتە بەشەك لە ئارامى و ئاسودەپە
دەروون، بە پىكەنەنەن جەوتەر دەپەن و ئارام
دەمەزراو دەچنە پىشەوەر و ئارامى و ئاسودەپە
بە مەشەك و زەپەمان دەپەخەتەتو هەستى
بەروەپەشچەوونمان بۆ دروست دەپەتە
هەناسە هەلمەزەپەمان وەك كاتەكە لىدەت كە
وەرژ دەكەپەن.

* چۆن هەست بە مەهرەبانى و شادى
بەكەپەن؟

«لەوتەزەپە» دەلەيت: خۆشەووستى
دەمرانى سەرسوڕەپەنەرى هەموو دەردەكە.
هەروەها «لەشەنگو» دەلەيت:
خۆشەختەپەنى خەك كەسەكە هەول بەدات
خەلكانى دىكە خۆشەخت بەكات.

هەول بەدەن لە پەپەندەپەكانەن چىژ
وەرگرتن، بە خۆشەووستەپەو لەناو كۆمەلەدا
هەست بە خۆشەختەكە، پارەتە خەلكانى
دىكە بەدەن و مەرفەكانەن خۆش بووتە،
چونكە دەپەتە هوى گەورەبوونى كەسەپەتە
خۆتان، بە بزار كەردنى خۆشەووستى دەتوان
دۆست و هاو دەپە باش، كە دەتوانەن رۆلەپە
لە بەروەپەشچەوونى ئىو دەپەدا هەپەت، پەپەدا
بەكەن.

دەپەدە دەپە ئەو دەپەپە: كە بۆ
خۆشەختەپە، هۆكار زۆر پەپەست نەپە،
بە و دەپە «دەكۆر سەپەدا» ژيان وەك مەندالى
تەماشەكەن و چىژى لى وەرگرتن و پارەو پەول
سامان بە هۆكارى خۆشەختەپەوونمان مەزانن،
بۆ نەوونە مەلەن: دە مەلەن دىنارم هەپەپە
هەپە كەپەشەو گرەفتەكە نەدەپەو! هەپەپە
خۆشەختە دەپەو، كەواتە هەر بەو شتەپە كە
لەپەردەستەپەندەپە خۆتان بە خۆشەختە بزانن و
شۆكرو سوپەسى خۆپى گەورەش بەكەن.

سەرچاوە: گۆفارى رەه زەنگى.

رەه زەنگى گۆفارى رەه

«دەپەپە هەپە» دەلەيت: خۆشەختە
وەك پەپەپەپە، ئەگەر بەدەپەدا بۆن لىتەن
هەلەپەت و رەدەكات، بەلام ئەگەر ئارامگرتن
لەسەر سەرتان دەپەپەتەو، بەپەستى
نارەختەتەو گىرو گرەفت بىرو زەپەنى خەلكى
ئەستەپە داگىر كەردو، كە هەر خەلەپە خۆمانەپە
دروستەمان كەردو و بووتە هوى ئەو دەپە كە
بىر كەردەپەو خەپە جەپەگە هەپە بىر
بەپەتەو، لە ژياندا رەپەگە لە هەموو جۆرە
تەمەپەپەكە بەكەن، چونكە وەك شەپە بە
دەپە پەك جۆر مەپەستەو پەك شتە چوون و
گەپەن هەپەپە، بە لەسەر خەپەو ئارامى
دەتوانەت زۆر باشتر بىر بەپەپەو كەردار و
رەپەتەكەن هەپەپەپەپەنى و هەپەكەن رەپەست
بەپەپەو و ژيانەپەكە نوپە دەپە پەپەپەپە

خۆشەپە وەرگەو سەرسوڕەپەپەكە دروست بەكەو
لەو دەپە كە مەرفەپە ئەو پەپە سوو بەپەپە
وەرگەو.

زۆرەپەك لە خەك ئەستە لەسەرەپە
پەپەردەو وەكەن دەپەپە بىر لە دەپەپە و پەپە
نەپەپە و شكستە دۆپەندەپەكانى پەپەردەپە
دەپەپە ئەو دەپە كە زەپەپەكانى ئەستەپەپە
دەپەست دەپەن، وەك پەپەپە هەپەپە سەپەپە
رۆپەپەكە دىكە لە پەپەپەپە.

بەپەپە هەپەو رۆپەپەكە لەسەر سەپەپە
بەپەپەپەپە بە خۆتەپە: ئەپەپە رۆپەپەكە كە
پەپەپە ئەو پەپەپە چىژى لى وەرگەو رۆپە
نەپەپە كە زەپەپەكانى پەپەپە، بەپەپە هەپەو
رۆپەپە مەپەپەپە سەرسوڕەپەپە.

* ئاسودە پەپەپە نارەپەپە مەپە:

كانى!!

يوسف وارغى

ئومىدو شەوقۇ شوومە، نوورى دلى
تەنورمە.
وزەو چالاکى جەستەمە ئىرادى گىزىيىو
تەنگىزى رۇژانى سەختو ئەستەمە بادى
سادى ئەم سەرە كاسو مەستەمە.
رېژنە دېيەرى فىكىرمە، خويىنى دەمارى
شىعەرمە، خىروپىرى خەرمانى بەر فراوانى
دەقتەرى يادەومەيمە، ھرىشتە نىگى
ھۆنراودە پەرى شاپالى پەرىمە.
ھەوېنى ژيانو ژيارمە، ھەتوانى ژانو
ژوارمە.
ياودەرى كۆن پېشتىرو ئىستەش ھاودەم
يارمە.
مەشخەلى رىوناك كەرمەدى دالانى تارى
مىژوومە.
پىومەرى پەندو عىبرىتو ئامۇژگارى
رابردوومە.
ئەستىرى رېنشانىدەرى داھاتوومە.
نامەى ئاكارو بەرنامەى گارى راستو
راھاتوومە.
بەھۇى ئەبوو ھەرجى توانىم ھەرجى زانىم
كانى ئاودىرى ناودىرى وشەو جوانىم.
بۆتە سەرجاودى مەرىفەو ھەرقانىم.

كەنارا چوونو ھاتىزو چوونى گۇلاو گۇل.
دەرياش وىلو دەربەدەرە، چاوى غەشقى
وېنەى جوانى ناوېنەى غەكسى قەمەرە.
شەنەباى كەنارەكانى بۆتە بزويىنەرى
كەشتى گەشتى رۇخىم، ياقووتى قووتى
گىانمە ھۇى گەشتى گەشتە مانمە.
كانى دايكى تافگەى بە خورۇ لە گورە،
داينەمۇى تەزىو ئارەزووى ناخى سېرە،
ھەوېنى خەفەت رەوېنى ئەم ژىنەيەو
ژوانگەى پەلگە زېرپەنەيە، پەلگە زېرپەنەى
رىنگالەى دەوروبەرم، كەوتۆتە وىزەى
ئاوېزەى ھەستەومەرم.
لە مىژدە بەم ھەزو تاسەو چىژدە
ھەرجەم لە سىنەى كانى كە گوتتو تەم كامم
لەو شەرايە خۇش وى خەوشە بردوومە.
لەو كاتەو ھەتا ئىستا جۇگەلەى كانى بە
جوانى ھەم ئەرژىتو ھەلئەرژىتە دەروونمەو،
ئەبارىتە ناخى ناخى بىروونمەو، راستەوخۇ
پەيوەندى ھەيە بە ژيانەو بە بوونمەو،
بە نايدىاو بۇچوونمەو.
بۇ بەدەيىنانى ئەم ھەزو مەرامە ھازەو
راژەى بەردەوامە، تەواو نابى ھەلقولانى قەت
نابىتە كۆپرەكانى.

لە ئاسمانىكى سامالو بى ھەورو تەم،
لېزىمە بارانىكى خورەم، دايكردۆتە سەر
مەزراى ئەم دلە پەرم، لە ناوجەرگەى ئەم
باخەشا، كانىيەكى زولالى لى ھەلقولەو،
كە بۇ سەرجەم ئەندامانى تىرى جەستەم،
سەرجاودى گەشتەو بىزەو، شەونى گولى
چاوانم، ھەلەو تەم تومانى ئەو دەرسىتى
چەرى ناخى، سەوزو شىدارو بەردارو تەرى
بىگومانى ئەو، سەرووى بالام شاجۇگەى
لە گىانى ئەو گەشتەو چەرو پىشكوتى لە
بەردەوام بوونو بوونو مانى ئەو، ئىستە
كانى بۆتە سەرجاودى شەكۆفەو ئاودەنى
دارستانو باغستانى ھەناوى من، ھۇى بەردى
تاجو رەواجى ناوى من.
بۆيە نەمامى ھامەتم ھەم چوار ھەرزە سەوزو
بەرزە، چونكە شەرگى لەو ئەرزە داگشاو، وردە
رىشالى لە ھەردى ئەو زەمىنە راكشاو.
تىنويىتى شكاندىنى لە ئەو كانىو
سەرجاودى، گەشاو ئەو كەشاو، شەلالى
ئەو شەواو، تىراوى ئەو دىراو.
ئىستە كانى بۆتە رووبار، بۆتە دەريا، لە
جىياتى قولىو ھەلقولەى بۆتە ھازەو شەلەو
شەبۇل، سەماى ھەلچوونو داچوونو بە گزى

نرخى راستەقىيىتى ئايان

تا چەند گرنگە؟ ئەگەر وت: كاريكى گرنگە، ئەنجامى بىدە، خۇ ئەگەر وت: كاريكى گرنگە، بەلام رەنگە كەسكىكى تر ئەنجامى بدات، دەستىنىشنى بىكەو پىي رابگەيەنەو بزانە كىيە دەمىت ئەو كارە بىكات؟ خۇ ئەگەر وت ھىچ نابىتو گرنگ نىيە وازى لى بېيەنە، ھەرگىز كارى ئەمىرۇ مەخەرە سىيى گەر تىوانىت كارى سىيىش ئەمىرۇ ئەنجام بىدە.

* تايىبەتەندى: لە كاتىكى دىيارىكراودا كاريكى دىيارىكراو ئەنجام بىدە تاكو وردىيىنانەترو خىراترو باشتر ئەنجامى بىدەيت.

* دووچار سوود وەرگرتن لە كات: كاتىك دەجىت بۇ لاي دىكتۇرىك يان مەوئىدىكت لەگەل كەسكىدا ھەيە يا رەنگە سەفەرىكى دوورت ھەيىتو چەند كاتىمىرىك لە ئۆتۆمبىلدا بەسەربەيت، بۇيە دەتوانىت سود لەو كاتە وەرگىرىت بەخوتىندەنەو بىركىرنەو...ھتد.

* كارى چاكىردن لەپىش چاك كاركىرنىشەو: رەنگە كاتى تەواومان نەبىت بۇ ھەموو كارەكان، بۇيە پىيىستە كام كارە زۇرتىرىن سوودى ھەيە پىش كارەكانى تىرى بىخەين.

* كەمكىرنەو سەركىردى تىقىيەكانو كورتىكرىنەو پەيىمەندىيە تەلەفۇنىيەكان.

* يەك خولەك چاۋ ئوقاندىن شەست چىركە رووناكى خۇرت لى ون دەكات، خەوتن بە پىي پىيىست، چۈنكە خەوى زىاد لە پىيىست كات ھەوتاندىن دووبارە ماندىوونەو ھەيە دواكەوتنە لەرپەردى رەوتى ئايان.

تۆ بىرىتى لە كات ئەگەر ئەتەوئىت ھەيىت كات بە فېرۇ مەدەو ئەگەر ئەشەوئىت كات بە فېرۇ ئەدەيت پلان دابىنى، پەلەبىكەو ھەر ئىستە ھەنگاۋ ھەلگەرە لە پىناۋ زىيانىكى باشتر ئايندىمەكى گەشتىردا.

كاتىمىر كاتمان ھەيە لە شەو و رۇزىكىدا، بەلام كەسانى سەركەوتوۋ دەرگەوتوۋ لەو ماۋىيەدا ھەولۇ تىكۇشان دەكەن و دەزان ھەر چىركەيەك نرخى كاريكەو ئەگەر بە بەتالى و شتى بى كەلەك بى سود بە كارى بېيىن ئەوا خەرىكە زىيى خۇيان لە بەين دەبەن و كەسانىكىش ھەن بە (ھىچ نىيەو ھەيەو كات ھەردەپروا!) بە سەرى دەبەن و تاكۇتايى تەمەنىان نازان چىيان كىردوۋ، زانايەك دەلئىت: (ئەي مەروۇف بزانە تۆ بىرىتى لە چەند رۇزىك، ئەگەر رۇزىك رۇشىت ئەوا بەشەك لە تۆ رۇشىتوۋ)، ھەروھەا عومەرى كورى عبدالعزىز دەلئىت: (شەو و رۇز كارت تىدا دەكەن، تۆش كاريان تىدا بىكە)، بەرستى كات يەكسانە بە زىيان بەرھەمەيىن و داھىيان و روونكىرنەو رىگاي خۇتو خەلگى تا بىتوانىن بەردىك بىخەينە سەر بەردو بىناغەو بىناى زىيانىكى گەشاۋە ئايندىمەكى روناكىر بىكىشىن و نەمامىك لە باخى زىيان بىروئىن، تا سىيى لە ساپەو بەرھەمەكى سودو كەلەك وەرگىرىن، لە پىناۋى سود وەرگرتى زىياتر لەم سەرمایە گرنگە، ئەم چەند خالەي خواروۋە دەخەينە بەرجاۋ بەو ھىوايەي سودو كەلگى ھەيىت:

* رىكخستىن و پىشخستىن: ئەو كارە بىنوۋسەو پىزىيان بىكە كەدەتەوئىت ئەنجامىان بىدەيت و پاشان بەپىي گرنگيان رىكايان بىخەو پەلە بىندىيان بۇ بىكەو بەرنامەي ماۋە كورتو مامناۋەندى ماۋە دىرئىت ھەيىت، بزانە بۇ ج ئامانچىك تىدەكۇشىت، دەستىنىشنى بىكەو ھەولۇ بۇ بىدە.

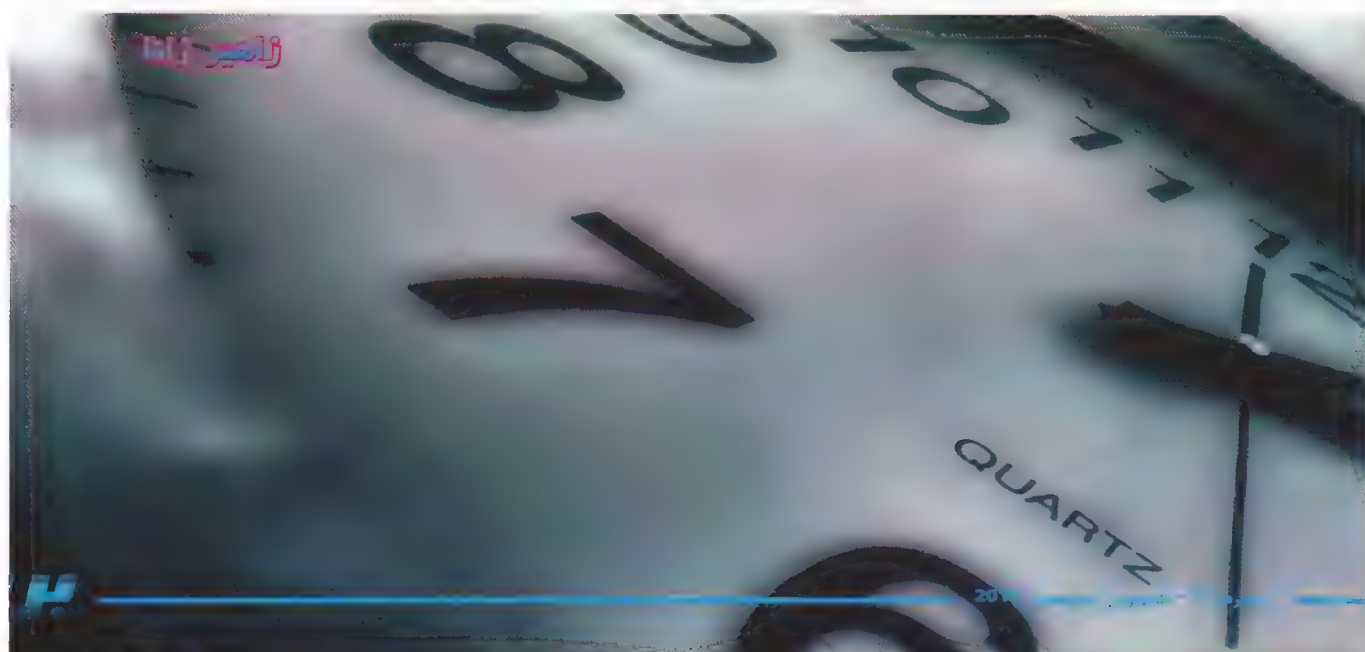
* دوانەخستىن: ئەگەر كاريك لە لىستى كارەكاندا ھەبوو پىان دەبوو ئەنجامى بىدەيت، بەلام چەند چارىك دوات خست بزانە تۆ موماتەلەو ئەمىرۇ سىيى بە كارەكانت دەكەپتو لە خۇت بىرسە جى دەين ئەگەر ئەمە ئەكەم؟

كات رۇخى گەردونە، نرخى راستەقىيەيى ئايانە، ناكىردىت ھەروەك چۈن نابەخىرىتو ناكەپتەو، بەلام بە ھەردەدەردىتو لەدەست دەجىت، كات دايىنەمۇ ئايانە، وزەي جۈلەو گەشەو مانەوۋە بەرەپىشچۈنە، ھەموو كاريك پىيىستى بە كات ھەيەو ھەموو كاتىكىش پىيىستە كاريكى تيا بە ئەنجام بىگەيەن، بە باش سوود وەرگرتن لە كات تەواۋى بارودۇخى ئايانمان دەگۇرپىتو دەمانگەيەنئىتە لوتكەي ھىواۋ ئاۋاتو ئامانچەكانمانو لە زىر سىيەرى بەختەو مىدا پىشومان پىدەداتو شەرابى سەركەوتىنمان بى دەنۇشىت، بە ھەردەردانىشى بەرەو بەدبەختىو بىزىزىو پەشىمانىو مایەسوتاۋى دەستخەروئىمان دەبات.

كات گەورە ھۇكارى پىيىستو سەرمەكىو كاريگەرە بۇ گەيشتن بەيىستو مەرامەكانو گەورە تىكىدەرىشە، ئەگەر بمانەوئىت گۇرانكارى لە دىيارىمەكىدا پان لە بارودۇخى ئايانماندا بەدبەيىن، پىيىستە ھۇكارى زەمەن بېيىنە ناۋ ھاۋكىشەكەو، ئەگەرنا كارو پىرۇزەكانمان خەپالىو پەرشو بلاۋ و بى بىنەما دەيىتو رەنگە ئەگەينە بەدبەيىنەيىان نەپان پىكىنو كۇتايىش بە تەمەنى خۇمان يان بە گرنگى ئەو بەرنامەيە بىت.

دەيىت لە بىرمان بىت داروبەرد دەين بە ئەلماس ئەگەر كاتىكى زۇرىيان ھەيىت، بەلام بەداخەو ھىچمان پىيى ناكەين، چۈنكە تەمەنى خۇمان زۇر لەو كەمترە ھەر وەك وتراۋە (ئەگەر مېروۋلە كاتى تەواۋى ھەبوايە شاخەكانى دەگۈستەمۇ)!

با لە خۇمان بىرسىن و بزانىن چىمان كىردوۋە چەندە كاتى خۇمان سوتاندوۋە لە مەودا جى دەكەين و كارو پىرۇزەمان بۇ ئايندە ھەيىتو بەرنامەو خستەي رىك و پىكمان بۇ زىيان ھەيىتو بزانىن تەمەنى خۇمان لە چىدا بەسەر دەبەين، ھەريەك لە ئىمە بىستوجوار

ھىزى مەتھانە بەخۇببۇوڭ!!

شاھ پەتىھىيىسى

گەشتىك بە جىھاندا بىكات. لىرەدا ئەۋدى مەن لە دەستەم دى، فرۇشتىنى ئەم پاكەتە پىكىتەنەيە، ھەتاكو خەلاتەكە بىمەۋەدو بەر ئەۋدى دايىك سەر بىنئەۋە، خەۋنەكەى بىنئەدىو گەشتەكەى بىكات). پاشان كچۆلە نۆسالانەكە درىۋى بە قىسەكانى داۋ وتى: (پاشتر لە كىرپارەكە نىزىك دەكەۋتەۋە، لە ھەردوۋ چاۋانىم دەروانى بە دەنگىكى بە سۆزۈدە كە دلى بەردى دەكرد بە ئاۋ، ھەروھە بە لەخۇرابىنىنىكى تەۋاۋە، لىم دەپرسى: بەرپىزتان بۇ ئەۋدى ھاۋكارىم بىكەن، خەۋنەكەى دايىك بېنئەمە دى، چەند پاكەت پىكىتەتەن دەۋى؟ بەۋە تىكر! پىنچ پاكەتە پىكىتەم دەفرۇشت بە ھەر مائىك كە سەردانەم دەكرد).

ۋەختىك بەرنامەكە كۆتايى ھات، كىزۆلەكە ھەلى بە دەرفەت زانى، يەكسەر روۋىكرەد كامىراكە، ھەتا بەيامەكەى بە بىنەران بىگەيەنئە وتى: (بەسەرھاتى منتان بىست، باش دەزان ئەۋدى دەيكەم بۇ يارمەتيدانى دايىك لە دلا شىرىنەم، تا خەۋنەكەى بىنئەدى، دەى چەند پاكەتە پىكىتەتەن دەۋى!!).

بەمە ناگرى لە دلو ھەناۋى ھەموۋان بەرداۋ تۋانى سۆزى ھەزاران بىنەر بەدەسبىنئەۋە ھەفتا ھەزار پاكەتەپىكىتى دىكە بفرۇش!!!

سەرچاۋە: قوۋە التفكىر: ابراهيم الفقى.

دكتورەكانىش پىتيان وتبۋو: تەمەنت ئەگەر مابىتى، لە سالىك زۆرتەر نىيە.

تەۋاۋ ھەستەم بە بىكەسى خۇم دەكردو دەمزانى كە دايىك سەفەرى بۇ ھىچ جىيەكى جىھان نەكردوۋەدو خەۋنەۋ خولايى ژيانىشى ئەۋمبۋو كە سەردانى چەند ۋلاتىكى دىكە بىكات. پاشان زانىم: پىشېركىيەكى فرۇشەمەنى ھەيەۋ خەلاتەكەى بىست ھەزار دۆلارو گەشتىكە بە جىھاندا. لە پىناۋى دايىك لە نازىزم، بىرپارمدا بەشدارى ئەم پىشېركىيە بىكەم لەدلى خۇمدا وتەم: ئاستەنگو لەمپەرەكان ھەرجىيەك دەمىن، بابىن. پاشان لىپرامو چوۋمە پىشەۋە، كەجى ئەندامەكانى لىژنەى ھەلسەنگاندىن، لەبەر كەمى تەمەن ئەۋمبۋونى شارەزايىم لە بوارى فرۇشەمەنىدا، قىۋلىان نەكردەم منيان رەتكەردەۋە بەلام بى ھىۋايى روۋى تىنەكرەدەم ئەۋەندە پىداگرىپىم كەرد، ھەتا لە بەردەم پىداگرىيەكەمدا، جگە لە رازىبۋون، چارەيەكى دىكەمىان نەما. جا بەراسىتى دەستەدەيە كارەكەم بەرنامەكەشم ئەۋمبۋو: ھەر دەركايەكەم بەرچاۋ دەكەۋت، تەقەم لىدەداۋ پاش كەردنەۋە، دەموت: مەن كچىكى نۇ سالانەم، دايىكىكەم ھەيە تۋوشى نەخۇشى شىرپەنچە بوۋودو دكتورەكانىش پىتيان وتۋود: ئەگەر ژيانىت لەم سەر زەۋىيە زۆر زۆرى مابى، لە سالىك زۆرتەر نىيەۋ خەۋنەۋ خولايى ژيانىشى ئەۋمەيە: بەرلەۋەدى رۋجى شىرىنى دەرىجى،

يەككىك لە كەنالە تەلەفرىۋىيەكانى ئەمىرىكا رايگەياند: سەمەت ھەشتى ئىۋارە، راستەۋخۇ لەۋ ھۆلەى ناھەنگى رىزلىنانو خەلاتىدەنى باشترىن فرۇشيارى ئەمىرىكاى تىا دەكرى، بەرنامەيەك پىشكەشەدەكات، كاتى بەرنامەكە ھاتو ئامادەبۋويەكى زۆر لە ھۆلەكەدا ھەبوۋن، سەپەر لەۋمەدبۋو ئەۋكەسەى خەلاتەكەى بەدەستەننا، كىزۆلەيەكى نۇ سالان بوۋ، لە ماۋەى كەمتر لە شەش مانگدا، چەل ھەزار پاكەت پىكىتى فرۇشتىۋو. كاتى ھاتە سەر سەگۋى بەردەم ئامادەبۋوانو بەردەم كامىراى تەلەفرىۋىنى، گىشت لايەكى بە مەنەمە بوۋنى بە خۇى سەرسامكەرد. پاش ۋەرگرتنى خەلاتى باشترىن فرۇشيارى ئەمىرىكاۋ چەپلە رىزانى ئامادەبۋوانى ھۆلەكە، پىشكەشكارى بەرنامەكە لىي پەرسى: لە ماۋەيەكى كورتدا، چۈن تۋانىت چەل ھەزار پاكەت پىكىت كە بىرپىكى زۆرە، بفرۇشيت؟! كىزۆلە نۇسالانەكە لە ۋەلامدا وتى: (تەمەنەم پىنچ سالان بوۋ، ئەۋ باۋكەى كە زۆر زۆرم خۇشەدەۋىست، مائىۋايى لە ژيان كەرد! ئىدى ھەستەم زۆر بە تەنبايى دەكردو تۋوشى خەمبارىيەكى زۆر بوۋم، بەلام لەسايەى خواۋە، پاشان بە يارمەتى دايىكى لەدلا شىرىنەم، بەسەر ئەۋ گەرفتەدا زالىۋوم. دواتر زانىم كە دايكىشەم نەخۇش كەۋتۋود، نەخۇشەيەكەشى جى بى؟ نەخۇشەيەكەى ھەتا بلىي سەخت بوۋ، ئەۋىش شىرپەنچە!

هونہری پتہ نہ پتا

له شيوانا بېرسن! شيواناش به زمردهڅه نه ووتی؛ همر مروفیک که چاوانیک نهو نابینیت، نهو ههست به نارپکی خویو ترسان دهکات. نهوان له تهماشاکردنی میومفروشه که تهنه به نمندازه یه که دمنکه لمی بچوک خویان نهبینی. بهو بهری ههستکردنه و ههستیان کرد که له دونیاو خه یالی میومفروشه که دا بوونو نه بوونیان وه که یه که وایه. همر له بهر نه مهش بوو کهشانه وه. چونکه تیگه یشتن به مردوام بوونی کابرای میومفروش له تهماشاکردنیان که خه لکی ناگاداری بوون، فیزیان دهکات که چوډ نهوانیش وه که تهماشا بکه نه تا ببنه جیگی بیزاری نارده تی، نه مهش بو کوری ناغاو نهوانه ی له گه لی بوون خراپترینو دژوارترین سات بوو که روویدا. له بیرتان نه چی که نه م جوړه که سانه جهند خوله که له وه و پیش دمیانو یست له بهر چاوی خه لکی نابه و جوړه نابروی بهرن، میومفروشیش به نه بینینو خو که رکردن (نه بیستن)ی دمنگیان هه مان نهو بی نرخو سوکایه تییه ی به سرخویان شکانه وه. نهوان له بهر ریسوایی و بی نرخو واروژی خویان به جینیان هشت.

سەرچاوه: موفقيت...شماره ۱۷۷.

کابرای میوه فروش که (شیوانا)ی زور به باشی دفناسی وهلامی دایهوه: بینیتان که کوپی ناغا لهگهلیانمو من لهسمر بیرکرندهوهو هلسوکهوتیان هیچ شتیکم بییهو کاریشم بیی نییه، که شتیکم ههبی، بویه لهه رووموه هیچ شتیکم له دهست نایهت. بهلام به پیچهوانهوه نهوه که فکرو گوئو جاوی خووم ههیه! بویه بو توله کړندنهوه لهم جوړه مرؤفانه چاوم بو بینینی شیوازو رووخساریان کوپرو گویم له بهرامبهر قسهکانی نهوان کهړ کرد. کاتیک شتیک له بهرامبهر خووم نابینهو گویم له دهنگیکی بیزارکهمر نابیت، ئیتر بوجی خووم بخمهه کتیشهو نارهحهتییهوهو حورمهتو ریزی خووم بهینهه خوارموه. قوتابییهکانی (شیوانا) پرسیان: نهی بوجی کاتیک تهماشای نهوانت کرد، نهوان نهو شوینهیان بهجئ هیتش؟

کابرای میوهفروش وتی: خهلگی ههموو ناگادار بوون که کاتیک من تهماشای نهو لایهم کرد که نهوانی لیبوون، شتیکی وههام نهدی که کاریگهری ههبیت لهسهرم. لهراستیدا ههر نهامبینی! چونکه چاوهکانم له بینینی نهوان قهدهغه (کوپر) کردیبوو. لهسمر نهودی که بوجی رویشتر شوینهکهیان بهجئ هیتش

(شیوانا) له گهل قوتابيه کانی ده چووہ
 بازاړ. له موئ همدئ گهنجيان بينی له گهل
 کوړی ناغا که سهریان خستبوه سهر
 کابرای میوفرؤشو له پیش چاوی خه لکی
 قسهی ناشیرینیان بئ دمگوت. به لام کابرای
 میوفرؤش جوړیک هه لاس وکه وتی له گهل
 دمکردن که دمتگوت له گهل ئه ویشیان نییه...
 ومک شتیکی نه بیستبئو نه بینییئ. به لام له
 ناگاوا کابرای میوفرؤش سهری بهر ز کرده مو
 بئ ئه ودی ههستیکی نارده وتی و بیتاقه وتی له
 دمو چاویا دمریکه وئ، زور به ساردو سړی
 ته ماشای گهنجه کانو کوړی ناغای کرد.
 دووباره سهری خوئی داخستو دمستی کرده وه
 به کار کردن. بهم کاردی کوړی ناغا سهری
 سوړماو هاوړیکانی کو کرده مو شوینه گه یان
 به جهیشت. قوتابیه کانی (شیوانا) له
 خوړاگری نارامی میوفرؤشه که وایان وړماو
 هوکاری دمرچوونی کوړی ناغاو هاوړیکانی له
 (شیوانا) یان پرسئ... (شیوانا) به پیکه نینه وه
 وتئ: ورن با بچین له خوئی بپرسین! له
 پاشان له گهل قوتابیه کانی هاوړی چوونو
 (شیوانا) وتئ: هاوړیانم دمیانه وئ بزنان که
 هوکاری نهم بیده نگئو له سهرخویمت له
 چیدایه؟

ئاسۋى وىتەيەك

سەرنجى ئەم وىتەيە بىدەو بە دىدو خەيالى تىژو
 ھەستى ناسكت بۇى بنوارەو پاشان خامەكەت
 ھەلبىگرەو گوزارش لەو ھەستە ناسك و خەيالە
 وردو سۆزە بى سنوورەت بىكە، تا بىيىتە خاوەنى
 يەككىك ئەم دوو خەلاتەى خوارەو:

- بەشدارى بى بەرامبەرى سالىكى گۇقارى بىريار.
- بەشدارى بى بەرامبەرى شەش مانگى گۇقارى بىريار.
- دوا مۆلەتتىش بۇ وەرگرتنى وەلامەكان
- (۱۰) رۆژ دواى دەرچوونى گۇقارەكەيە.

خەلاتى يەكەم

ئازاد مى الدىن

خورمال

ئەو قەدە دارە كەتۇ ئەيىنى
 شىۋاۋە شىۋەى جانو رەنگىنى
 جن جنە بەدەست زەبرو بەلەى تەور
 تەلاشو بىۋازى رۇاۋە لە دەور
 سەردەمىك ئەۋىش بۇخۇى ئەشنىا
 رىبۋارى رىگا ئەسەرەوت لەبىنيا
 لە ناكاو لىقك ھەر لەجەستەى خۇى
 خۇى كىردە كلىكى دەمە تەور بۇى
 ئەوسا دوو دەستىش گىرىبۋنە دەستە
 بىۋازىش لەخۇيدا جەقى لە جەستە
 ھاكا ئەو تەورە بەسۈك و ئاسان
 رۋوى كىردە ھەموو دارى دارستان
 با لەم چىرۇكە سەرنجىك بىدەين
 دەستمان لەپشتى يەكتەر بەر نەدەين
 بۇ دەستى دۈژمەن ئەبىنە داردەس
 چاۋەرئى نەكەين داردەستى لەكەس

راھىنانى مىشك

بە وردى لەم وىتەيە

ورد بەرەووە

ھىزى مىشك و بىرکردنەوت

بخەرەكار،

بزانە چى دەبينىت؟

تا چ رادەيەك دىدى تىروانىنت وردە؟

خەلاتى دووھم

محمد عەولە مىرگەيى

راستە ھەردووكمەن لەيەك رەگەزىن
لە دارستاندا بەسەرمان برد ژىن
جىگەى ئومىدى سەدان رېبواربووين
نەواوسىيەرى شوان مەردار بووين
تاجوان بووين جوانى ئەبەخسى ھەردەم
كەپىربووين بۇ يەك بووينە مايەى غەم
بەدەست خۆم نىيە ئەمەرى داربەر
فەرمانەكانى بۆم جەرگەر
نىگەرەن مەبەو خۆت نەشويىنى
ژيان ھەردەبىى وا خۆى بنويىنى
ھەردەبىى ئىمە بۆ ئادەمىزاد
بىيەنە مايەى جىى نىازى شاد
لە رېگەى مەن و بىورى بى گيان
قەد قەد دەبىتو دەجىە ناگردان
دەبىە خۆلەمىش دەبىى بە سووتما
بەكارت دىنن بۆ كارى زۆر جوان
ئەوەى گرنگە و جىى تىرامانە
دەمەنى ئىمە بۆ گشت ئىنسانە
لەيمان تى بگا و وردەبىتەو
بەجاوى عەقل بىخوئىتەو
نەبىتە ھۆكار بە دەستى زۆر دار
تا بەھەدەر دات بەرھەمى ھەزار
مەن بى گيانەو چارم ناچارە
بەلام مەوھە خاوەن ئىختيارە

پەرى شىخ كەرىم

خىزىنى بەختەۋەر

موۋچەكى خىزان پاروۋىيەكى چەۋرە بۇمىيىكى ئامادە!

ئەمە كاتە دەزانىت مەندوبونەكى بە ھەدەر نەچۋە.

جۆرى دوۋەم: ئەمە ئافرىمەيە كە موۋچەكەكى مانگانە لەگەل گۆرپىنى مۇدىلاتدا لە كرىنى جلوبەرگۈ جوانكارىدا بەكاردەھىنىت، بە ھۆى زۆرى پىداۋستىيەكانى موۋچەكەكى بەشى ھاتۇچۇردىنى ناكات، بۇيە ھەندى جار لە موۋچەكى ھاسەرەمەكى بەكاردەھىنىت ئەمەش دەبىتە ماپەكى كىشەۋ ناكۆكى لە نىۋان خىزاندا.

جۆرى سىيەم: تەنھا ئاۋاتى ئەۋەپە كە پارەكەكى گۆبكاتەۋە بە بى ئەۋەدى لە پىداۋستى مالىۋمەندالدا بە كارى بەھىنىت، تەنھا لە خەمى ئەۋەداپە بالانسى لە بانكەكاندا زىاد بىكات، جىۋازى دەكاتە نىۋان پارەى خۆى ھاسەرەمەكى، ئەمەش ھۆكارىكە بۇ دروست بوۋىنى شەۋر ناكۆكى نىۋان خىزان، چۈنكە ئەم جۆرە ئافرىمە كەز ناكات ھاسەرەمەكى بىكات لە پىداۋستىيەكاندا ھەمىشە تۋانايى خۆى زال دەكات بەسەر ھاسەرەمەكىدا، بەردەۋام دەلەت بالانسى من لە بانكدا زۆر زىاتەر لە بالانسى تۆ!

ئەمەش كارىكى زۆر ناشىرىنەۋ دەبىتە

بە بىرى ھەمۋاندا دېت بە پىشتىۋانى خۇدا لىرەدا رۋونىان دەكەينەۋە.

زۆر جار گۆبىيىستى ئەم وتەپە دەبىن كە ئافرىت زۆر مەندوۋ دەبىتۈ ناچارە كارىكات بۇ پەيداگىردىنى پىداۋىستى زىانۋ پاشان دەگەرتەۋە لە كار ناچارە خەرىكى مالىۋ مەندال بىت، ھەندى جار رەنگە نەتۋانىت مافى ھەردوۋلا بە تەۋاۋەتى بىدات بە ھۆى مەندوۋىتىيەۋە، بۇيە زۆر جار ھەست بە بىزىزىۋى دلتەنگى دەكات بە تاپەتەنى ئەمە ئافرىمەتەنى كە نازانن موۋچەكەيان لە چىدا سەرف كىردە.

ھەر ئافرىمە بە شىۋەپەك بىر دەكاتەۋە لە سەرفكىردىنى موۋچەكەكى كە دەكرىت بىيانكەين بە چەند جۆرىكەۋە:

جۆرى يەكەم: ئەمە ئافرىمەنى ئامادەپە موۋچەكەكى لە پىناۋى بەختەۋەرى مالىۋ مەندالدا سەرف بىكات، بە بى ئەۋەدى ھاسەرەمەكى زۆرى لى بىكات، ھەست بە لىپىرسراۋىتى دەكات دەزانىت مەندوۋىيۋىنىكى زۆرى چەشتوۋە، زۆر كات كەمەترخەم بوۋە لە مافىندا بۇ دابىن كىردىنى بۇزىۋى زىانىان بە موۋچەكەكى قەرمىۋى دەكاتەۋە بۇيان، بە كرىنى پىداۋستىيەكان دلتۋىشيان دەكات

مىرۇف بە گىشتى بە شىۋەپەك دروست بوۋە كە خۇشەۋىستى ھەپە بۇ پارەۋ سامان، ھەر بۇيە ھەركەسەۋ بەشۋەپەك ھەۋىلەدەت بۇ پەيداگىردىنى كۆكردەۋەدى سەرمەۋى سامان، بە تاپەتەنى لەم بارىۋۇخەدا كەنرخى شتۋەمەك ھەمىشە بەرەۋ زىادىۋون دەجىت. زۆر جار ۋا لە مىرۇفەكان دەكات كە پارمەتيدانى يەكتىريان لە بىردەچىتەۋە، ئەم كارمەش دەبىتە ماپەكى گازىدەكىردىنى ناپەزىلى دەرىپىن لە يەكتىرى، لەمەنەۋە لەم زامەيدا بە پىۋىستمان زانى باس لە موۋچەكى ئافرىت بىكەين كە ھەندىجار كاردانەۋەدى باشۋ خراپى لىۋە پەيدا دەبىت، بۇ نەۋنە: ئايا موۋچەكى خىزان دەبىتە تىكىدانى مالىۋ يا دابىنكىردىنى پىداۋىستىيەكانى مالىۋ ئايا دەبىتە بەختەۋەرى يان دەبىتە ھۆى بىزىزىۋى دلتەنگى؟ ئايا دەبىتە زىادىۋونى پەيۋەندىيە خىزانىيەكان يا تىكىدانو لە ناۋچوۋنى پەيۋەندىيە خىزانىيەكان؟ ياخۇد دەبىتە ماپەكى بىرگىردەۋەدى زىرانە بۇ لابرەدى ناپەختەۋەكى زىان يا بە پىچەۋانەۋە زىاتەر سەرفكىردىنى پارە لە كەلۋپەلۋ شتە بى سۋودەكاندا!! ھەمۋ ئەم پىرسىارانە كە

زارىنگ واژه‌یى

پاييزه پياسەيەكەو چەند ئاموژگاريەكە!

بەگۈرپىن لە ھەولداڭەكانماندا.
۲- ھىچ درەختىكىش ھەمىز بەمورىنى گەلاڭانى ناكات، بەلام ئەو ھەررودەدات، چونكە سروشى ژيانى خۆيەتىو سروشى ژيانى ئىمەش وايە، ھەرچەندە ھەزەمان لە ھەمووشىكە، بەلام ناتوانىن ھەمووشىكەكانمان ھەبىت، بۆيە دەبىت ھەندىكجار بەشىك لەوانەى كە ھەمانە لە دەستيان بەدىنەو لە خۆبوردانە وازيان لى بەئىنن لەپىناوى ئەودى لايەنەكانى تىرى ژيانمان بەسەرگەوتىيى بەرئى بكەين.
۴- ھەموو دارىكى بى گەلاو بى بەرھەمەو بى سىبەر بى سوودە، بۆيە لە بىرپەنەو بە دوور نابىت، ئىمەى مرۇفیش بەو چەشنەين كە كەسى بى بەرھەمەو بى كەلگەمان خۇش ناويتو گىرنگى بى نادەين، بە پىچەوانەشەو كەسانى تىكۆشەر جىگەى رىزو شانازىنەو ھەمىشە سەربەرزەن ھەربۆيە دەبىت ئىمەش وابىن.

لە درەختەو ڧىرپىن كاتى شىتەك لە دەست دەدەين كە بەرھەمەى ماندووبوونمانە، كۆل نەدەينەو وىرەس نەبىن، چونكە مانەى كۆتايى ژيانەو تەواوبوونى نىيە، بەلگە دەبىت جارىكى تر دەست پىچەكەينەو بەرھەمەى جوائترو بەسودتر بەدەست بەئىنن.
۲- ديارە ھەموو درەختەك دەزانىت كە وىرەىكى نوئ دىتە رى بۆنەو سەر لە نوئ دەست بىكەتەو بە گەلاڭەردەن بىياتانەو، ئەویش بەھارە ئەو نۆمىدەو ھىوايە وای لى دەكات بە درىژايى زستانى سەخت ھەولى كۆكردنەو خۇراڭو خۇ تۆكەمەردەن بىيات، خۇى بۆ ھەموو سەختىو دژوارىيەكان رابگىرەتو بە سەرياندا سەرىكەوئەت، بۆيە ئىمەش دەبىت درەخت ئاسا ھەمىشە لە كۆشدا بىن ھەرچەند رىگا سەختەو دژوار بىت بىروايەكى تەواومان بە ئايندەيەكى بەھارى ھەبىت كەنەزەمانە بىگەينى بۆنەو دىل گەردەو پىست قايمەو

پاييز وىرەىكى تارادەيەك ساردەو باراناويەو مۇدەى ھاتنى وىرەى زستانىشە، ھەررودەها وىرەى ھەلومەرىنى گولەو گەلاى درەختەو كۆچكەردىنەو بىلەنەكانە، خۇ ئەگەر لەم وىرە تەلخەدا پىياسەيەك بە ناو ھەندى لەو درەختە گەلا وىرەوانەدا بكەين ئەوا جىگەى خۆيەتى تىيان رابمىنن بە بەراوردەردىنەو لەگەل ژيانى خۇمان ئەم چەند تىيىنە ڧىر بىن:
۱- درەخت لەگەل ئەودى ھەولەو كۆشنىكى زۆرىداو تەوگەو زمارەيەك گەلاى پىكەتەو گەورەى كەردوون، بەلام لەگەل ھاتنى پاييزدا ھەموويان دەكەونە سەر زەوى، رەنگە لەگەل ھاتنى كزەبەيەكىشدا بەجىي بەئىلن، بەلام ئەو درەختە كۆل ناداتو جارىكى دى بۆ دروستەردىنەو چەند گەلايەكى تر خۇى نامادە دەكاتو سەرلەنوئ دەست دەكات بەبىياتانەو، پىويستە ئىمەش

ھەلچوونى دەروونى

ئىلىم سەھىپە ئوقىغان گەل ھەلچوونى

لە زىيانت لەوانەيە جدى بىت، چونكە ھىمنى
مىشك بۇماومىيەكى دىزىز نىرخىكى زۆرى
ھەيە، دەرمانى دۇە خەمۇكىيەكان وەلام
نېن و چارەسەرى گونجاو نېن بۇ ھەلچوونى
دەروونى، قىسەكردن و گىفتوگۇكردن لەگەل
خەلگى بە تايىبەتى ئەوانەى پىشتر ئەم
بارەيان ھەبوو لە وانەيە بە سوود بىت.
بۇ ھەندىك كىشە گروپى خۇ يارمەتى دان
ھەيە، رى دەمدن خەلگ گىفتەكانيان لەگەل
خەلگى تر گىفتوگۇ بىكەن كە پىشتر ھەمان
گىفتيان ھەبوو لى راھاتوون، نوسىنگەى
خزمەتگوزارى كۆمەلەيەتى ناوچەكەت لەم
بارمىو ھەسەت بۇ دەكەن، خزمەتگوزارى
كۆمەلەيەتى ھەن بۇ رەوانەكردنى خەلگى
بۇ ئەو ئاۋانسانەى كە ئامادەكران بۇ
يارمەتيدان بە باشتىن شىو، ھەللىدە بە
تەنيا نەبىت، زۆر بىر لە شتەكان مەكەرەو،
زۆر بىر لە رابردو مەكەرەو ئەگەر بۇ
پەندىلئومرگرتن نەبىت، ھەللىدە رايۇز بىكە
بۇ كارەكانت و لەكۇتايدا بەرنامەريۇزى بىكە
بۇ زىيانتو چىتر كھول مەخۇرەو.

سەرچاۋە:

Treat Yourself to good health.

خۇچارەسەرى، (خۇت دەتوانى چى
بىكەيت):

زۆر چاۋمىز مەكە، ھەلچوون لەوانەيە
ئىمەش و لى بىكات كە زۆرى پىنەچىت
نەخۇش بىكەوين.

ھىچ چارەسەرىكى سادە بۇ ھەلچوون
نېيە، زۇرچار ئاسان نېيە كە شىوازيك لە
زىيانى خۇمان بگۇرپىن، تۇش ناتوانىت خۇت
ھەمان شىو بگۇرپىت، بەلام ئەومەندەى
تەندروسىت باشتىر لەش مىشك باشتىر
دەتوانى خۇيان راپىنن، بۇيە بىر لەو
بىكەرەو كە ھەفتەى دووچار و مرزى بىكەيت،
بىر بىكەرەو كە باشتىر كىشەكانت لەگەل
كەسىكى تر كە نىزىك بىت لە خۇتەو
باس بىكەرەو شىيان بىكەرەو چارەسەريان
بۇبۇزەرەو بە گۇپىرى تۋانا، داۋاى
يارمەتيدان رىنمايى بىكە بۇئەو بىزانىت كە
نايا دەتوانىت ھەلچوونەكە كەم بىكرىتەو،
بۇ نەوونە و مرزى كاتى خاۋبوونەو لەگەل
ھاۋرىكانت (ئىستا بەمە دەللىن: مامەلەكردن
لەگەل ھەلچوون)، ھەلچوون لەوانەيە
پەيۋەندى بە پەيۋەندىيەكى زەحمەت يان
كارىكى زەحمەتەو ھەبىت كە پىۋىستە تۇ
زۆر لە گەللىدا ماندوۋ بىت گۇرانيكى بەھىز

ھەموو خەلگ كاتىكەيان ھەيە كە تىايدا
ھەست دەكەن لە زىيانىكى باشدا نېن و لە زۆر
فشارىكى زۇردان، نەگەر ئەمە كارىگەرىيەكى
دىارى لەسەر بارى دەروونى ئىمە ھەبوو
بىي دەللىن ھەلچوون. ھەلچوون تىكچوونى
ھاۋسەنگىيە لە نىۋان ئەوۋى كە دەمانەۋىتو
ئەۋەى كە ھەستو دەروونمان دەمىۋىت،
لەوانەيە كارىگەرى خراپى لەسەر ھەستە
ھەبىت: سەرت بىشىت، پىشت زان بىكات،
يان ھەست بە ھەناسە تەنگى بىكەيت لە
رىگەى ھەناسەى خىراۋ (زىدە ھەناسە
بەى) نەخۇش كەۋتن لەوانەيە ئەو رىگەيە
بىت كە بە ھەبوو لەشت لە دەست ئەم
پالەپەستۋىە رادەكات، كە نەخۇش بوۋىت
ھىچى تر بايەخ نادەيت. ھەروەھا لەوانەيە
نېشانەى دەروونىت لى دەرىكەۋىت وەك:
ھەستكردن بە ماندوۋبوون يان لەوانەيە
ھەست بىكەيت رەتكرۋىتەو واتە (پىشتگۇئ
خراۋى)، يان گۇشەگىرى، لەبەرەو ھەر
خەلگەو جۇرىكە، بۇيە ھەرىكەو بەجۇرىك
كاردانەۋى بۇ ھەلچوون دەبىت، جىاۋازى
لەشى خەلگ نېشانەى جىاۋاز پەيدا دەكەن،
ھەندىك خەلگ سەريان دىشىت، ھەندىكى تر
گەدە يان ماسولكە يان سىكان دىشىت.

دا كىشايەۋە، ۈك ئەۋەدى گۈيېسىتى ھىچ نەبوۋىت.

پىرەپىاۋەكە بەردە دەرگاگە بە رىكەۋتو سەرىكى بە دەرۋەدا گىرت، بارانى بە گۈر بەردەۋامە... لەرۋىيەك بە جەستەيدا ھات، ھۈنچەكانى پالتۇكە داخستو چاۋمىرئ بوو... لە كۈتەبى شەقامەكە گالىسكە سەقەرى بىنى بەردەۋام لاي دەھات كە دوو ئەسپ رايان دەكىشا، ئاۋرېكى لە گۈرۈكە دايەۋەۋە وتى:

صامونىل... كۈرى خۇم... ئەم جارمىان لە جىياتى من ناھى بۇ بازار؟... گالىسكەكە ھات... صامونىل! نازىم صامونىل گۈيېسىتى باۋكى بوو يان نا! تەنبا ئەۋەندە دەزانم كە صامونىل بەردەۋام بوو لە خۈيىندەۋە سەرى لەسەر كىتەپكە بەرز نەكرەدەۋە!

گالىسكەكە گەپشەتو لەبەر دەرگى كىتەپخانەكە ۋەستا... پىرە پىاۋەكە تەكانى دايە خۇي ھەكەبى كىتەپكانى ھەلگرتو سۈارى گالىسكەكە بوو، كەۋتە ئى.

بەجا سال بەسەر ئەۋ رۈدەۋەدا تىپەرى... رۈزى بازارى كىتەپ بوو لە ئۆركىستىر... رۈزىكى زىستان بوو... باران بەلەزمە دىبارى... ھەموو خەلىكى كە ھاتىبوون بۇكرىنى كىتەپ ئالۇگۈرگەردى... رايان دەرگە بەردە ھەيۋانى دۈكانەكان، ياخود لىكترىن بىنمىچو ژىر پالكونەكان... بۇنەۋە باران جەستەيدە ئىرنەكەت.

ئەۋ كاتەدا گالىسكەكە چىنۋان بەردە شەقامەكە دەھات كە لە شارى (لىشەفىل) دەۋە ھاتىبوو.

پىرەپىاۋەك لى دايەزى (ۋادىارېو لە تەمەنى ھەمەتكان بوو). چارۋاشانەكى رىشەپى بوو، دەۋچاۋى ئاسەۋارى خورىكە لەسەر دىبارىبوو. لە چاۋانىدا دالەنگىيەكى شارۋە دەخۇنراپەۋە ھەناسە سۈاربوۋ ۈك ئەۋەدى نەخۇشى رەبۋى ھەمىت...

بە ھۇي گۇچانەكەپەۋە بە ھىۋاشى بۇ ناۋ بازاركە كەۋتە ئى، ۈك ئەۋەدى ھەست بە باران نەكاتو گارى تىنەكات، سەرى ئەۋ دۈكانەكى كرد كە كىتەپى فرۇشپىارنى شارەكانى تىر لى نەمىش دەرگا. دۈكانەكە كۈن بوو، بەشىكى دارمابوۋ... بەلام بەشەكە تىر نەخشە جۈانكارىيەكانى بەسەرۋە مابوۋ. گەپشەتە بەردەم دۈكانەكەۋ بە دەنگىكى بەرز وتى: خۇيەتى... ئىرە ئەۋ شۈيىنەپە كە من دەمەۋىت... بەلى... ئىرە ئەۋ شۈيىنەپە باۋكە دەھات كىتەپكانى تىپادا نەمىش دەرگە...

پىرەپىاۋەكە لە شۈيىنى خۇي ۋەستا لەبەر باران، گلاۋەكە لەسەرى ھىناپە خۈارەۋە گۇچانەكە كەۋتە ناۋ ئەۋ ناۋەرۋىيە لە بەردەمى رەت دەبوۋ... ھەردو دەستى لەسەر سىگى خۇي داناس... بە بىدەنگى لە شۈيىنى خۇي ۋەستا... بارانىش بەردەۋام بوو لە بارىن ئەۋ كاتە زىنكى كاتىرۋىرەكە لى دا، پىازدە پىش نىۋەرۋىبوۋ... دۈكاندارەكان لە پىشەۋە جامەكانىان چاۋپات تى بىپىبوۋ... رىبۈارەكان بە سەر سامى سەپىريان دەرگە... ھەندىكىان گالىتەيان پى دەرگە... ئەۋ كاتە باران ھەموو جەستە داپۇشپىوۋ... نايا ناۋى باران بوو... يان فرمىسك بوو بەسەر

ئازارى ۋىزدان

ۋ / ئىبراھىم بەھائەدەن ئەحمەد

ناۋ قوۋلايى خۈيىندەۋە ئاگى لە دەۋرۋەرى نەمابوۋ.

پىرە پىاۋەكە ھەندىك لە كىتەپكانى نامادەردو پىچاپەۋە. دىسان بەھۇي ئەۋ ماندوۋ بوۋنەۋە كۆكە ھىرشى بۇ ھىناپەۋە بە جۈرىك ھەموو جەستەي لاۋازى لەگەل دەلەرزى.

ھەناسەپەكى ۋەرگرتەۋە ئەمجارمىان بانگى كردەۋە: (صامونىل!)

بەلى باۋكە جىت دەۋى؟

باۋكى وتى: كۈرى خۇم تۇ دەزانى بەيىنى رۈزى بازارى كىتەپ لە شارى (ۋوتكىستىر). كىتەپخانەكەشمان پىۋىسىتى بە رىكەستەۋە ھەپە، ھەندى لە كىرپارمانان سەردانمان دەرگە بۇ كىرپىنى ئەۋ كىتەپانەكى كە لىمان چاۋمىرۋان بىنانىن، لەبەرنەۋە پىۋىستە پەكىكەمان بچىت بۇ ئەۋى بۇ گۈرۈنەۋە ھەندىك كىتەپ بە كىتەپى تازە. مەنىش خۇت دەزانى ھەست بە ماندوۋبوۋنىكى زۇر دەرگە، ئەۋ كۆكەپە بى ھىزى كىرۋوم، بۇيە دەرترەم ئەۋ كاردە پى ئەنجام نەدرىت كۈرەكەم، ئەۋ بارانە زۇرە ھەۋا شىدارە نەخۇشپىيەكەم ئالۇزتر دەرگا!

بەلى باۋكە... من نىگەرەنم بۇ ھالى تۇ! دىسان سەرى خستەۋە ناۋ كىتەپكەۋ بەردەۋام بوو لە خۈيىندەۋە...

باۋكى بە سۆزۋە لى دوۋبارە كردەۋە: كۈرى شىرىنم؟... دەتۈنى لە جىياتى من بىۋى بۇ ئەۋ كاردە من لە كىتەپخانەدا بىنەمەۋە... دىسان بىدەنگى بالى بەسەر صامونىل

بەرمەيىنى رۈزىكى زىستان بوو، باران بە لىزەمە دىبارى، شەقامەكان چۆل بوۋن. لەۋ كاتەي پەكىك لە پەرتوۋەكانە بچۈكەكانى شارى (لىشەفىل) دەرگاكانى دەرگەۋە، لە پىش مەزىكى بچۈكە لە نەزىك دەرگاۋە پىرە پىاۋەكە دانىشتىبوو، بە ھۇي كۆكە بەردەۋامەكە ھەناسەي بە زەھمەت بۇ دەھات، رىشەپى ۋ لاۋاز بوو، خەرىكى رىكەستىنى ھەندىك كىتەپ بوو كە تازە بۇ ھاتىبوو. دۋا ئەۋەدى كىتەپكانى لەسەر رەفەپەكى نەزىك خۇي رىزكرد، دىسان كۆكە ھىرشى بۇ ھىناپەۋە، پىرە پىاۋەكە ھەردو دەستى دايە بەرسەرى خۇي ئەنەشەكەكانى لەسەرمەزەكە دانابوۋ بۇ ئەۋەدى كەمەيك بچەستەۋە ھەناسەي بىتەۋە بەر، بە دەنگىكى لاۋاز بانگى كرد: (صامونىل!)

صامونىل لە گۇشەپەكى كىتەپخانەكە دانىشتىبوو... كىتەپكى قەبارە گەۋرە لەبەردەم خۇي دانابوۋ... بە جۈرىك سەرى خستىۋە ناۋ كىتەپكە ۈك ئەۋەدى چاۋەكانى كەم بىنا بن. صامونىل گەنجىكى ھەزە سالان بوو، بەلام زۇر ئەۋ تەمەنە گەۋرەتر دىبارىبوو، بالابەرزىكى چاۋاشانەپىو، دەۋچاۋىكى گۇشتىنى نارېكى ھەپو، بە ھۇي ئاسەۋارى نەخۇشى خورىكە كە كاتى خۇي تۈۋى ھاتىبوو.

چارىكى تىر پىرە پىاۋەكە بانگى كرد: (صامونىل!)

بەلام بىدەنگى بالى بەسەر صامونىل دا ھىناپەۋە، ھىچ ۋەلامى نەپو، بە جۈرىك چۈۋوۋە

و: مودریک عملی عارف

پارانهوه له خوا

بۆ دەستخستنی حەقیقەت

نیلاهی! ڕێگەو مۆلەتم بێ بێخەشە،
تاوەکو بۆ هەر کوێ دەرۆم لە هەر شتێکدا
کە دەیبینم، بە چاوە پر لە عیشقەکانم
تەنها شوێنەواری قودرتی تۆ ببینیت.

خواپەگیان! یارمەتیم بدە تاوەکو لە یەک
بەیهکی خانەکانی جەستەم لە هەموو هەستو
بیرو بۆجۆنەکانمدا لە هەموو ئەو مەرفانە
کە سەردانیان دەکەم، دەسەلاتی تۆ ببینم.

یارمە! ڕێگەو مۆلەتم بێ بێخەشە،
تاوەکو لە ژێر باران و لە نێو گۆلەکان و لە ناو
ناوی پالو زوڵو پاراو لە ناو ناگرو لە نێو
پەپۆلەکاندا، دەسەلاتی تۆ ببینم.

نیلاهی! داوات لێ دەکەم هەر کارێک
کە ئەنجامی دەدم جوانی و قەشەنگی لە
مندا بەدی ببینیت، یارمەتیم بدە تاوەکو
هەست بەو جوانی و جەمال و کەمال بەکەم
کە تۆ لە هەموو دروستکارو کانتدا داتناوەو
بەدیتەیناوە.

خواپەگیان! لە ئەمەرو دەمەوئ سودو
بەهره له وزو توانای عیشقم ببەم، بۆ
ئەوێ شاکاریکی گەورە لە ژانمدا بەدی
ببێم، ئەمەش بە یارمەتی تۆ، بە ئێ تەنها
بە یارمەتی تۆ.

ئەو خودای بەدیبەنەر! من ئەمەرو
داوات لێ دەکەم کە چاوەکانم بکەیتەووە دلم
قراوان بکەیت، بۆ ئەوێ بتوانم حەقیقەتو
راستیو راستگۆیی لە ژانمدا ببینم.

پەرورەدگار! یارمەتیم بدە تاوەکو لە
بەرامبەر وەسوسەو ختووڕەکانەو بەهیزو
دامەزراو بم.

نیلاهی! هۆشیاری ناگاییم بێ بێخەشە،
تاوەکو ئەو بیرو باوەڕە درۆیانە بناسم
کە وزەو توانای نیکەتێف لە ژانمدا بلأو
دەکەنەو.

خواپەگیان! ڕێگەو مۆلەتم بێ بێخەشە،
تاوەکو هەموو ئەو شتەنە ببینم کە هەن و
بونیان هەیە، ئەک تەنها ئەوانە کە خۆم
دەمەوئ بیانبینم.

یارمە! ڕێگەو مۆلەتم بێ بێخەشە، تاوەکو
هەموو ئەو شتەنە کە هەن بیانبێستم، ئەک
تەنها ئەوانە کە خۆم دەمەوئ بیانبێستم.

پەرورەدگار! یارمەتیم بدە تاوەکو
هۆشیاریو زانیاریم زیاد بکەم، بۆ ئەوێ لە
هەموو ئەو شتەندا کە بە گۆئو چاوەکانم
هەموو بوونم هەستیای بێ دەکەم، زیاتر
گەورەیت بناسم.

دەموچاوی خوریکاویدا دەهاته خوار؟!

هەندێکیان دەیان وت شتێ! هەندێکیان
قەسە ناشیرینیان بێ دەوت... هەندێکیان بە
چاوی سۆز سەیریان دەکرد...

بارانەکە بەردەوام بوو بەسەر جەستەیدا
دەباری و هەموو گیانی تەپکردبوو... بەلام
بیرەپیاوێکە وەک پەیکەریکی بەردین بێ جوولەو
بێدەنگ و ستابوو.

گەنجیک بە پێشیدا تێپەری پرسی: ئەو
بیرەپیاوێکە گەرمیە کێیە؟

پەیکەری تر کە لەو کاتەدا تێپەری سەیری
بیرەپیاوێکە کرد... رووی کردە گەنجەکەو وتی:
دەنگت نزم کە! مەن ئەو پیاوێکە بیرە ناناسم...
نەگینا خەلکی بە گەرمو نەزان ناوت دەبەن!
ئەو بیرەپیاوێکە لە گەورەپیاوانی ئینگلتەراییە...
ئەو بەرێز (ساموئیل جونسون)! نووسەری
شاکاری (راسیلبس) (ارینی) (ژیانی شاعیران) و
جەندین کتیی تر! هەروەها دانەری فەرھەنگی
ئینگلیزییە، پیاوێکەو لانی ئینگلتەرایی تەمەرزۆی
پیشوازی کردنی ئەو کە لەپیاوێکە... بۆیە
بێگومانم کە بۆ ئەو رەفتاری وەلامیکی پێیە!!

هێندى هێندى بارانەکە ووستاو خەلکی
لە دوکان و هیوانەکان بەروو شەقامەکە
بلأو بوونەو... زەنگی کاتژمێرەکە لێ دایەو،
دوازدەى نیو مەژبوو.

بیرەپیاوێکە بەک کاتژمێری تەواو لەبەر
باران و ستابوو... بە هێمنی کلاوێکە ناپەو
سەری گۆچانەکە هەلگر تەووەو بە چەند
هەنگاویکی هێمن گەراپەو ناو گالیسکەکە بۆ
ئەوێ بگەڕیتەو (لێشێلد)!

هەرکە گەشتتەو مەل... ئەو نافرەتە
سەر بەرشتیاری مەلەکە دەکرد، پیشوازی لێکردو
وتی: لە کوێ بووی دکتۆر جونسون... بە درێژی
ئەمەرو نەهاتتەو؟! ئای چیت بەسەر هاتوو؟
هەموو لاشە ناوێ گیان دەلەرزێ؟ چی رووی
داو؟

ئەویش بە هێمنی وتی: خاتونەکەم... بەنجا
سەل لەمەو بێر لە روژیکی وەکو ئەمەرو داوێک
داوایەکی لێکردم جێبەجێم نەکرد... ژانی ئەو
رەتکردنەو بە درێژی سەلانی تەمەنم تاكو
ئێستا نازارم دەدا! وەک ئەوێ لە دۆزەخدا
بژیم... شتێک نەدۆزیووەو رزگارم بکات لەو
نازارە تەنها ئەو کارە نەبێت، بۆ پاکبوونەو
لەو گوناھە بەرامبەر بە باوکم کردوو! بۆیە
سزای خۆم دا بە وستانم لەبەرامبەر خەلک
بۆ ماوێ یەک کاتژمێر لەبەر باران و سەرما
لەبەردەم ئەو دوکانە باوکم لێ دەووستا بۆ
فرۆشتنی کتییەکانی.

بیرە پیاوێکە هەردوو دەستی داووە بەر
سەری ئەنێشکەکانی لەسەر میزەکە گیرکردبوو...
هێندى هێندى فرمێسک بە روومەتیدا دەهاته
خوار... لە دەرەوشی باران بەخۆر دەهاته خوارو
کوچەو کۆلەنەکانی دەشۆردەو...

سەرچاوە:

السائح الغريب - د. عبدالمنعم مصطفى

من خوشكىكى كەم ئەقلىم ھەيە... دەلئىن
لەوانەيە بۇماۋى ئەو نەخۇشەش لە مندا
بوۋنى ھەيىت...

دايىك باۋىك خەرىكىبو لە ھۇش خۇيان
بىچن... باۋىرپان نەدەكرد كە من ئەۋەندە بە
ئاسانى شەق لە بەختى خۇم ھەلدەم، بەلام
من ئەم كارەم ئەنجامدا.

دۋاى چەند رۇزىك دايىكى ئەو كۈرە
تەلەفۇنى كردو وتى:

راستگۇيى خىزانەكەتەنم زۇر بە لاۋە
جوان بوو، كۈرەكەم سورە لەسەر ئەۋەى كە
باشتر كچەكەتان بىناسىت.

دايىك خەرىكىبو لە خۇشياندا بالى
دەگرت، باۋىكىشم زۇر خۇشحال بوو، رووم
تىكرەنو بېم وتى:

كەۋاتە راستگۇيى ئەۋەندە بەنرخە كە
ئەۋان نامادەن بۈكىكىان ھەيىت كە...

باۋىك ھىچى نەگوت، خۇم تەلەفۇنم كرد
بۇدايىكى ھەراۋو رۇزۋو كاتى خۋازىبىنەكەمان
دىۋارى كرد، مەرجى زەماۋەندى من ئەۋەبوو
كە سەرەتا (مىنۇ) شوو بىكات.

دايىكە ئەقلى سادەكەم دەيگوت: ئاخىر ئەم
مىندالە كەم ئەقلى، چۈزانى زەماۋەندو ژيانى
ھاۋىش يانى چى!

لەداخا خەرىكىبو دىخىكام، كاتىك چاۋە
دەۋشاۋەكانى (مىنۇ) دەيىنىو دەمزانى
ئەۋىش ۋەكو ھەمۋان ھەزى لە ھاۋسەرۋو
ھاۋىشەش ھاۋرۋى ھەيە، بەلام كەس بە
جەدى ئەمەى ۋەرنەدەگرت، خىزانى ھەراۋد
خۇشەختانە تىگەيشتۋانەتر بىريان لە
كىشەكانى مىندالەكەيان دەكردەۋە ھەموو
پىداۋىستىيەكانيان نامادە دەكرد.

سەمەيدى داۋاكەم لە ھەموو ئەم
رووداۋانەدا نامادىبوو، پاشان وتى: ھەر ئەم
بۇچوۋو رەقتارانەى تۋاى لىكردم كە
ھۆگرت بىم، ھەستى دەكرد كە من نىرخ بۇ
مىرۋەكان دادەنەىم، ئەمەش گەۋرەترىن
ھەستى ھەموو مىرۋەتىكە.

كارەكانى ھەردوۋلا جىيەجى كرا، (مىنۇ) ۋ
(فەرھاد) لە ژىرەمىنى مالى باۋىكى فەرھاددا
ژيانى خۇيانيان دەست پىكرد، دايىكى فەرھاد
ۋەردە ۋەردە (مىنۇ) قىرى كارۋىبارى مال كرد،
فەرھادىشى قىر كرد كە دەيىت شت بۇ مالىۋە
بىكرىتو حسابو كىتابى پارەكانيان بىكات. من ۋ
سەمەيدىش ژيانىكى شىرىن ۋ خۇشمان دەست
پىكرد... ئىستا دە سال بەسەر ئەمەدا تىيەپوۋە،
باۋىر ناكەن ئەگەر بىلم رۇزانىك ھەبوو من
مىندالەكەم دەدايە دەست فەرھادو (مىنۇ) ۋ خۇشم
دەجوۋم بەلاى كارەكانىمەۋە، دەمزانى بە تەۋاۋى
ھەست بە بەرپرسىارىتى دەكەن...

خۇزگە ھەمۋان بىيان تۋانىيە بە
سروشتى تر لەگەل مىندالانى كەم ئەقلى
رەقتارىكەن ۋ مۆلەتى ژيانى سروشتىيان بى
بىدەن... خۇزگە...

س / گۇفارى روزھاي زندگى / ۲۰۱۲

راستگۇيانە دەيىكرد.

بە كورتى غەلبەغەلى سەرمەكى كاتىك
دەستى پىكرد كە باسى شوكرەنى (مىنۇ) م
كرد، باۋىك بە تۈرەيىمەۋە وتى:

دەتەۋى ئابرومان بەرىت؟ (مىنۇ) لەسەر
سەۋسەرچاۋى نىمەيە، تا زىندوۋىم خۇم
چاۋدىرى دەكەم، دۋاى مىردىشىم ھەموو
مىراتەكەم دەدەم بە ئەو.

ئەۋان بىناگا بوون لەۋەى كە ئەم (مىنۇ)
خۇشەۋىستەى ئەۋان عاشق بوۋە! ئەو لەو
دامەزراۋەيەدا كە قىرى كارى دەستيان
دەكردن لەگەل فەرھاد ئاشنا بىبوو، ھەموو
رۇزىك باسى فەرھادى بۇ دەكردم، لەۋەى
كە جۋانىكەيە، لەۋەى كە خۇشى دەۋى...
ئەۋەندە راستگۇيانە قسەى دلى خۇى دەكرد
دلىم زۇر بۇى دەسوۋتا، يەك دوو جارىش
فەرھادىم بىنى، كۈرۈكى سادەۋ ھاۋشىۋەى
(مىنۇ)...

رۇزىكىيان دايىكى فەرھادىم لە بەردەم
دامەزراۋەكەدا بىنىو تىكاى لىكردم مۆلەت
بەدىن ئەم دوو بوۋنەۋەرە پاك ۋ سادەيە
لەگەل يەكتر زەماۋەند بىكەن، دايىكى فەرھاد
بەلئىنى دا چاۋدىرى ھەردوۋكىيان بىكات،
بەلام ئامان لە دەستى باۋىك... ۋاى دەمزانى
كچەكەى ناتەۋاۋە ئەسەلەن مافى شوكرەنى
نىيە بىرېكردنەۋەكانى ھەلەبوو، بەلام لەناكاۋ
رووداۋىكى سەير روۋىدا!

كۈرۈكى دەۋلەمەندو خۇشەۋەۋار ھاتە
خۋازىبىنى من، بىرياردا (مىنۇ) بشارنەۋە
تا كەس نەيىبىنىت، بەلام بى پىچو پەنا
ھەموو شتىك ھەر لە يەكەم دانىشتندا روون
كردەۋە راستگۇيانە وتى:

ھەموۋىان وتيان بۇجى؟

ۋەم: بۇجى نا؟ مەگەر مىنۇ مىرۋى نىيە؟
باۋىك ئەسەلەن ئەم قسەيەى بى خۇش
نەبوو، دايىك لە ناخى دلەۋە رازى بوو،
بەلام چاۋى لە دەمى باۋىك بوو، بە ھەرحال
كاتى ئەۋە ھاتبوو كە كەسەك لەم مالىدا بى
پىچۋەنا سەبارەت بە (مىنۇ) قسە بىكات،
سالەھى سالە كەس نەى ۋىراۋە بلىت:
(مىنۇ) كىشەيەكى ھەيە، دايكىشم ھەمىشە بە
دەۋرۋخولىدا دەھات تا ھەست بە كەمى خۇى
نەكات، دۋاى كە گەۋرەترىبو لە ھەۋت كۈندا
دەيانشاردەۋە تا كەس نەيىبىنىتو چىچەچى
خەلك بەرز نەبىتەۋە، ۋاىان دەمزانى بوۋنى
مىندالنىكى كەم ئەقلى تاۋانلىكى گەۋرەيە.
ھەرچەند ھەۋلەم دەدا (مىنۇ) زۇر سروشتى
تر مامەلەى لەگەلدا بىكرىت، بەلام سودى
نەبوو، كاتىك كە مىنال بوو دەمبەردە پارىك،
دايىك دەستى بە ھاۋار ھاۋارو دەنگەدەنگ
دەكردو دەيگوت: ئاخىر ئەم مىندالە چۈزانى
پارىك چىيە! جگە لەۋەى كە ھەمۋان سەيرى
ئەو دەكەن.

بەلام مىن دەمىنى كە (مىنۇ) چەند شادو
خۇشحال دەبوو، لەگەل مىندالانى تر يارى
دەكردو تەننەت ھاۋرىشى پەيدا دەكرد،
بەلام باۋىك دايىك باۋىرپان نەدەكرد.

كەم ئەقلى (مىنۇ) ئەۋەندەش زۇر
نەبوو كە نەتۋانەت كارە تايبەتەيەكانى
ئەنجام بەت، دەۋىشتە ھۋتاىخانە ۋ تەننەت
خۇشەندو نوسىنىش قىرىبوو، تەننا كەمەك
ھەلەتو بەلئىتى دەگوت، ھەندى جارىش
لە ھەموۋەمان ئاقتىربو، ئەو قسانەى كە
گەۋرەكانىش نەيان دەۋىرا بىكەن ئەو زۇر

ئەگەر خۇي گەۋرە كەمى بىن بەخشىت،
ئەۋە بزانە كە خۇشى دەۋىت لىبەرئەۋەى
لە رۇزى دۋايدا زىاترت بداتى...

ئەگەر خۇي گەۋرە رازى بوۋى بىن
بەخشىت، ئەۋە بزانە خۇشى دەۋىت، چۈنكە
جۈانترىن نىعمەتى بىن بەخشىۋىت...

ئەگەر خۇي گەۋرە ئارامى پىيەخشىت،
ئەۋە خۇي گەۋرە خۇشى دەۋىت ۋە لە
براۋەكانىت...

ئەگەر خۇي گەۋرە دىۋىزى بىن بەخشىت،
ئەۋە بزانە خۇشى دەۋىت، كەۋاتە دىۋىزىبە
بۇى...

ئەگەر خۇي گەۋرە خەمۇ خەفەتى بىن
بەخشىت، ئەۋە بزانە خۇشى دەۋىت، چۈنكە
باۋەرت تاقى دەكاتەۋە بۇ ئەۋەى سوۋاسو
ستاپىشى بىكەيت...

ئەگەر خۇي گەۋرە مالو سامانى بىن
بەخشىت، ئەۋە بزانە خۇشى دەۋىت،
يارمەتى ھەزەلەر بىن بدە...

ئەگەر خۇي گەۋرە ھەزەلەر بىن بەخشىت،
ئەۋە بزانە خۇشى دەۋىت ۋە ئەۋەى كە لە
مالو سامان بەنرخترە پىيە بەخشىۋىت...

ئەگەر خۇي گەۋرە زەمان دلى بىن
بەخشىت، ئەۋە بزانە خۇشى دەۋىت كەۋاتە
لە خىرو دىۋىزىدا بەكارىان بەيئە...

ئەگەر خۇي گەۋرە نوپۇزۇ رۇزۇۋ قورنانو
شەۋنۇزى بىن بەخشىت، ئەۋە بزانە خۇي
گەۋرە خۇشى دەۋىت كەمتەرخەم مەيەۋ
كارىان بىن بىكە...

ئەگەر خۇي گەۋرە ھىدايەتى بىن
بەخشىت، ئەۋە بزانە خۇشى دەۋىت...
چۈن خۇشت ناۋى؟

خۇي گەۋرە زۇرى بىن بەخشىۋىت...
ئەى بۇ خۇشەۋىستى خۇتى بىن ناپەخشى؟

خىزانەكەيان لەنىۋان خۇياندا خزمەتى
يەكترى دەكەن...

ئىمە بۇ دەستكەۋىتى پىۋىستىۋ
خۋاردنەكانمان ناچارەبىيىن بىيانكرىن،
ئەۋانىش ئەۋەى كە خۇيان دەيچىن دىخۇنۋ
نايكرىن...

ئىمە چەند دىۋارىكى بەرزمان ھەيە
تا بمانپارپىزىت... ئەۋان چەند ھۈرپىيەكى
دىۋىزىان ھەيە پارىزگارپىان لى دەكەن!!
باۋكى مىندالەكە كۆپى لە كۆرەكەى
دەگرتو بىن دەنگ ببوۋ...

لەۋ كاتەدا كۆرەكە ۋتى: بابە گىان زۇر
سوۋاست دەكەم لىبەرئەۋەى تىت گەياندم كە
ئىمە چەندە ھەزەلەر!!

زۇرىك لە ئىمە بىر لەۋە ناكەيئەۋە كە
ھەمانە، بەلكو تەنھا تامەزۇۋ ئەۋ شتەنەين
كە نىمانەۋە ۋاى لىكرىدوۋىن ئەۋەشى كە ھەمانە
نەيىبىنۋ خۇشى لى نەبىنۋ، بۇ نەۋونە
ئىمە خاۋەنى لەشساغىۋ تەندروسىتىيەكى
باشىنۋ ھىچ نازارىكەمان نىيە، بەلام ئەگەر
تەنھا يەككە لە ئەندامەكان نازارىكى ھەبىت
ساغى ئەندامەكانى تىرمان بىردەجىتەۋەۋ
سكالاى نازارى ئەۋ ئەندامە دەكەين...

راستە ئىمەى نادەمىزاد ھەمۋە ۋەك يەك
خاۋەنى شتەكان نىن، لەۋانەيە كەمترىان
زىاتىرمان ھەبىت لەچاۋ ئەۋى تىردا، بەلام بە
دلىيايەۋە خۇي گەۋرە خۇي باش دەزانىت
تا چ ئاستىك بۇ ئىمە گونجاۋە، ھەرچەندو
ھەرچۇنىك بىت با قەدرى بزانىنۋ بە چاۋى
كەم سەپىرى نەكەين چۈنكە:

ئەگەر خۇي گەۋرە ناردەھەتىۋ ناخۇشىۋ
كىشەى ھىنايە رىت، ئەۋە بزانە خۇشى
دەۋىت ۋە دىيەۋىت دوعاۋ پارانەۋەكانت
بىيىستىت...

رۇزىك پىۋىكى زۇر دەۋلەت مەند بە
ھۈرپىيەتى كۆرەكەى گەشتىك بۇ شارپىكى
ھەزەلەرئىشەن ئەمجام دەدات، تا كۆرەكەى بە
چاۋى خۇي حالو گوزمرانى ھەزەلەر بىيىتۋ
بزانىت بە چ شىۋىمەك ژيانى رۇزانەيان
بەسەر دەبەنۋ چۈن دەۋىن!

بۇ ئەم مەبەستە چەند رۇزىك لە مالى
خىزانىكى ھەزەلەر بەسەر دەبەن... پاش
كۆتايى گەشتەكەيانۋ گەرانەۋىيان باۋكەكە
لە كۆرەكەى پىرسى كۆپى خۇم گەشتەكەت
بەلاۋە چۈن بوۋ؟

نەۋىش دەلىت: بابە گىان گەشتىكى زۇر
ناپاپ بوۋ!!

باۋكەكە ۋتى: ئايا بىنىت ھەزەلەر بە چ
شۋازىك دەۋىن؟!

كۆرەكە لە ۋەلامدا ۋتى: بەلۋ بابە گىان...
باۋكى مىندالەكە بەردەۋام بوۋ لە
گفتوگۇكردنۋ پىرسىاركرىن لە كۆرەكەى:
كەۋاتە پىم بلى لەم گەشتەدا چى
فېربوۋىت؟

لەۋەلامدا ۋتى: بىنىم ئىمە سەگىكەمان
ھەيە ئەۋانىش چۈر سەگ!!

لە ناۋەراسىتى باخچەكەماندا ھەۋزىكى
بچۈۋكى ئاۋمان ھەيە، بەلام ئەۋان
جۈگەيەكەيان ھەيە كۆتايى ناپەت!!

ئىمە چەند ھانۋەسىكەمان بۇ روۋناك
كردنەۋەى باخچەكەمان ھەيە، ئەۋانىش
ھەزەلەر ئەستىرەى پىرشىنگدار ئاسمانى
باخچەكەيان روۋناك دەكاتەۋە...

مالەكەمان تابەردەم باخچەكەيەۋ كۆتايى
بىن دىت... بەلام ئەۋان ئاسۋىيەكى بەرھراۋانىان
ھەيە كىلگەكانىش تى دەپەرپىن!!

ئىمە چەند خزمەتكارىكەمان ھەيە
خزمەتەمان دەكەن، ئەۋانىش ھەرنەندامىكى

تالپه گانی جودایی

و

شیرینییه گانی دواى ناستیوونوه

ژیان محمەد رهئوف

کەسێک ناکات، من هەزەدەگەم یارمەتی ئەو بێدەم، چونکە لیزان زۆر سەرھال دەبێت بە کارمەگەپەوه.

ئەوئەندە منیش لیزان دەناسم نێستا دلی بۆ من زۆر پەڕێشان دەبێت، بێر لەم کارەى باش دەگاتەوه، چونکە لیزان کەسێکە زۆر لە فەسەگانیدا وردەو بە باشی بێریان لێدەگاتەوه، مانای وشەکان زۆر بە وریایەپەوه لەپەك دەداتەوه، دواى ئەوه پەنجەى پەشیمانی دەگەزێ ناخرازانم نێستا کاتی ئەوه هاتوووە کە نێمە کەوتوینەتە بەر لوتفی خۆداوەند بۆ ھاوڕێیەتی بۆجی بە جێی هێشتەو روشت، من بە بێ لیزان نامەوێت بژیم!

لیزان هەمیشە بۆ من وەك چرایە. کاتێک مینا ئەم قەسەى کرد ئیدی ئەسەری چاوەکانیان نارامیان لەبەر براو هۆن هۆن دەهاتە خوارەوه.

کاتێک مینام بەوجۆرە بینى، چاوەکانى پرپووون لە ماتەم ناو جەرگم ناگرى پر لە خۆشەویستی لێبەرز بۆوه، کە بلیسەى ناگرەگە هێندە زۆر بوو لە نێو ناخە مینا هەستى پێکرد، وتی: دادە نا مەوێت ئەوئەندە نازار بکێشیت تەنھا بۆ خۆم ئەم نازارە بەسە.

وتە: مینا من دەمەوێت لەگەڵ لیزان قەسە بکەم، بەلام تۆ هەموو شتێک بۆ من بکێرەوه بزانم چۆن بووه؟

مینا بە ناھێکی هەلقوولەو لە دلتەنگیو بە چاویکی پر لە فرمێسک وتی: دادە ئەم نێومەرۆیە کاتێک تەواو بووین لە نانخواردن هەراکەرمەندەو بەرمەو زوورەگەى کەوتە پێ، ماوەیەکی زۆر کەمى خایاند لیزان نامەپەکی بۆ ناردم گوتی دەمەوێت لە ھاوڕێیەتیت جیا بمرەو! دادە گیان لیزان نامەگەى چەند وشەپەك بووه، بەلام زۆر تال بوو، من وام زانی لیزان بە هەلە نامەگەى

تۆ هیچ کات سەپیری ئەم گولانەت بەو وردیپە نەکردوووە بۆ وانێستا چاویان لێدەگەیتو دەلێت دلت شتێکی تێداپەو لێم دەشاریتەوه؟

مینا سەپیریکی گولەکانی کردو سەپیریکی منى کردو گوتی: دادە من شاپەمى ئەوه نێم کە ناوم مینا بێت، چونکە من لە میناکان دەرنامم تەواو سەرسامیان کردوم، میناکان هەولێ ئەوه دەدەن کە کەسانى دەورووبەر زۆر دلخۆشکەن خەمزمونازی ئەوان ئەوگەسانە دلخۆش دەگەن، میناکان کە سەپیریان دەکەى نارامیو دلخۆشیت بۆ دەهێنن ئەوان نارهەتییان بۆکەس پێ نییە ئەوان خەمەکان لە دل دەردەگەن.

وتە: مینا بۆجی ناتەوێت ئەوه بلیت کە لە دلتاى ئەوه بلیت کە نارهەتیی کردووی؟ میناگیان بەلێن دەدەم یارمەتیپەکی باشت بێدەم خوشکێ.

مینا بە دەنگێکی زۆر لاوازەوه کە پرپووون لە نازار گوتی: دلی پر لە حەسرەتم چى لێبکەم؟ دادە: ئەو دلتەم چۆن رازی بکەم؟ چۆن بلیم لیزان بە نێمە رازی نییە؟

مینا درێژەى بە قەسەکانى داو گوتی: دادە لەوانەپە من نەتوانم لەگەڵ لیزان ھاوڕێیەتی بکەم، چونکە من کەسێکم تارادەپەك زوو هەلدەچم، ناتوانم هەندێک شت هەپە زوو قبوڵی بکەم، لیزان پێم دەلێت تۆ کەسێکی رقی نەستووری، ئەم وشەپەى چەندجاری بۆ دووبارە کردوومەتەوه، لەوانەپە لیزان بە هۆى ئەم رەفتارانەى منەوه نەتوانیت ھاوڕێیەتی من بکات.

مینا کەمێک راوستا بۆئەوهى ئەو فرمێسکەنەى کە دەپوست بێرێتێت رایان گرێت، تا هەست نەکەم کە چەندە لەگەڵ لیزان ھۆگرى پەکترن، پاش کەمێک مینا وتی دادە لیزانیشت هەندێک شتی هەپە، کەسێکە تەنھا لە کارەکانى خۆی رازیپە هیچ کات داواى یارمەتی لە هیچ

مینا لیزان دووھاوڕێ بوون وەك ئەورەسو کوکوختیو تیشکی پرچوانى خۆر بوونو سلاوى بەیانیانو ئیوارانى ئەوان ناوازیکی تەواو جیاوازیبوو، کاتێک سلاویان لە پەگدى دەکرد ناوازو سەمفۆنیاکەیان لە جارى پێشووتر نەدەجوو.

کاتێک تیشکی جوانی کرپستالی خۆر بەرز دەبووئەوه بە ناسمانى شاردایا دەبووئەوه، زوو لە خەو رادەپووون بۆ خۆنامادە کردن بۆ سەرکار، کێپرکێیان دەکرد بۆئەوهى زوو بگەنە شوینی کار، لەوئ چاوەروانى گەشتى پەکتر بکەن بە جوانترین وشەى ئەو رۆژە سلاوى نێوناخی لەپەك بکەن، هەردوو ھاوڕێ لە نێو کارمەندانى کارخانە زۆر خۆشەویست بوون، پێزو بەهای زۆریان هەبوو، کاتێک کە ناخۆشیپەك یان گرفتێکیان هەبواپە هانایان بۆ پەکتری دەبرد، بۆئەوهى هەرچى زووتر بە هەردوولا چارە سەریان بکەن، لە رۆژە خۆشیپەکاندا لەگەڵ پەگدى دەبوونو هێندە دیکە دل خۆش دەبوون و لێوئەکانیان زیاتر بە خەندەوه بوو. بەلام بە داخەوه رۆژە خۆشیپەکانى هەردوو ھاوڕێ زۆرى نەخایاند بە هۆى کێشەپەك کە لیزان دروستی کردبوو خەریکبوو رۆژە جوانو ناخۆشیپەکانیان وەك باپەکی پرلە تۆزوخۆل هەلکاتو پروات! ناخۆشیپەکانى هەردوولا هێندە بە نارهەتییو دوور لە ھاوڕێیەتیپەوه دەستی پێکرد، بە تاپەت میناى توشى شۆکو دلە راوکی کردبوو، چونکە مینا لیزان ئەیان دەزانی چەندە تالە جیاپوونەوهى نێوانیان، بەو جۆرە دەبێتە ج ناخۆشیپەك بۆ هەردوولا.

من هەستەم بە دلتەنگی مینا دەکرد، بۆپە بۆلای میناى دلشاکو پۆشتەم، مینا لە بەلەمکۆنەکە دانیشتیوو، سەپیری ئەو گولە میناپانەى دەکرد کە لە نێو نینجانەکانى ئەوئەندا دانرابوو. وتم مینا

راگرتىبوو.

ليزان وتى: مينا من نەمزانىيە تۆ ئەۋەندە
مىنت خۇش دەۋىت؟ ئەۋەندە من بۇ تۆ بە بەھام،
داۋاي لىيوردن دىكەم مىن كارى خۇم زۆر پىن
باش بوو، ئەمەش دەگەرپتەۋە بۇئەۋى مىن لە
خۇم رازىم.

گوتەم بەھەر حال ئەۋەى ۋویدا تىپەرى، بەلام
ئىستا مىن تۆ ھاورىكەى جاران بىن يان زياتر
پەردى پىپىدىن زياتر پەيمانى خۇشەۋىستىۋ
ھاورپىيەتىۋ يەك خىزانى بدىن.

ليزان رووخسارى بە تەۋاۋى گەش بوۋىيەۋە،
چاۋەكانى ھەندىك شەرمى پىۋە دياربۋو
نەيدەۋىست چاۋەكانى زۆر بىكەتەۋە، دادە مىن
ليزان ئىدى ۋەك جاران نىن ھەرشىك ليزان
بىللىت، مىن بە ليزانى بلىم ئەگەر جىگاي قىۋل
بىت دەيكەين، دەبىنە جىراي رىگاي يەكەدى،
ھەر جۆرە رەقتارىك بىكەين كە جۆرىكى دىكە
بىت لەگەل كارمەندەن يان كەسانى تر يەكتر
ئاگارداربكەينەۋە، لە ژىر سايەى ھاورپىيەتىدا
يەك خىزان بىنۋ لە ناخۇشىۋ تالەكاندا
بەشدارى خەمى يەكتر بىكەين.

دادە ئىستا ۋادەزەم لە جىھانىكى زۆر
جىۋازادەم، دوور لە ناخۇشى، كەسىك ھەيە لە
دەردەۋى مالىۋە كاتىك كە ھەلەم كەد ئەيەللىت
بەسەرمدا تىپەرىستۋ پىم دەللىت: مينا گيان
ھەلەت كەردوۋە لەو رەقتارە يان لەو كارە، ۋا
دەزەم لەگەل ليزان بوۋىنەتە دوو ئەستىرە لە
ئاسمانى بىن كۇتادا.

دادە ئەمە چىرۇكى ئىمە بوو كە لە ماۋە ۴۸
كاتزىمىردا بەسەرمەندا ھات.

دەستەم بە رووخسارە پىر لە نازەكەى مىنادا
ھىنا ھىۋاي ژيانى پىر لە خۇشىۋ خۇشەۋىستىم
بۇخۇست لەگەل ليزان دواين ناخۇشيان بىتۋ
دوۋ ھاورپىيە يەك گيان بىن.

لەۋرۇۋەۋە مىناۋ ليزان دوۋاۋورپى بوون كە
لېم دەۋانين ئاۋاتم دەخۇست مىنىش ھاورپىيەكى
لەۋ جۆرەم ھەبىت، مىنىش بەش بە ھالى خۇم
ھاورپىم ھەبوۋ، بەلام ۋەك مىناۋ ليزان نەبوۋىن
تا بىتۋانم رازو نىيازەكانى بۇ باس بىكەم، گرى
كوتىرەكانى ئىۋەلەمى پىن بلىم ئەۋىش بە
ئەسپايى بىيان كاتەۋە لە ئىۋ بىبابانى وشكى
بىن ئاۋادا دەربازم بىكات، مىنا لەۋ رۇۋەۋە زياتر
مىھربانى پىۋە دياربۋو، ئەۋ رەقتارەنى كە ھەى
بوو لە خۇيدا كالى كەردىۋەۋە، ئەۋەى كە كەمىك
زۋو تۋەدەبىتۋ رىق ئەستۋرە، مىنا باسى ليزانى
دەكرد كە چەندە گۇۋاروۋە ئىستا لە ھەلەكانى
زۆر پەشىمان دەبىتەۋە داۋاي لىيوردن دىكات،
كىشەۋ خەمەكانى بۇ مىناۋ مىناش بۇ ئەۋ باسى
دەكەنۋ ناخىيان ئارام دەكەنەۋە.

ھەردوۋىكان ھىۋاي خۇشىۋ خۇشەۋىستىۋ
بە لىنىۋ ۋەقتارى بۇ خۇيانۋ ھاورپى باشەكان
دەخۋازن.

مىن ئەۋ رۇۋە لە چاۋەروانى ئەۋدا بوۋم، بەلام
ئەۋ رۇۋە كاتزىمىرى مالىۋە زۆر تەمەلە بوو زۆر
بە سىستى كارى دىكەر، كاتى گەپنەۋەى مىنا ھەر
نە دەھات مىن چەند جارىك چوۋمە چىشتەۋە
لە دايكەم دەپرسى مىنا نەگەرپتەۋە؟

دايەم دەيگوت: تۆ تا ئىستا كەى ئەۋەندە لە
بىرى مىنادا بوۋى؟ ۋا ئىستا ئەۋەندە لىي دەپرسى؟
ۋەم ھىچ كارم پىي ھەبوۋ، مىن بەردو زوۋرەكەى
خۇم ۋەرى كەۋەم، داۋاي ماۋەيەكى كەم مىنا
دەركاي زوۋرەكەمى بە ئەسپايى كەردەۋ، گوتى
دادە لىرە؟ كاتىك سەپرى رووخسارى مىنام كەرد،
ۋەك پىشتىر نەبوۋ مىنا زياتر ۋوگەشاۋە تىرۋو،
لىۋەكانى زياتر خەندەى پىۋە دياربۋو، روۋى
مىنا ھىندە گەش بوو كە لە گولەپەرۇۋە دەجۋو
چۈن بە داۋاي رۇۋدا دەسۋرپتەۋە رەنگى جۋانترۋ
دەۋشاۋەتر دەبىت، ۋەم مىنا بلى جى بوو؟

مىنا چاۋەكانى لىكناۋ نىگاي لە مىن كەردو
چاۋەكانى ھەلەنە كە تىشىكى چاۋەكانى ۋەك
تىرىقەى مانگەشەۋ ۋابوۋ، بەپىچەۋانەى رۇۋى
پىشو بوو، چۈنكە رۇۋى پىشتىر چاۋەكانى لە
چاۋى كەسىكى دەردەدارو بە سالاچوۋ دەجۋو، بە
دەم ھەناسەيەكى پىرلە دلخۇشىۋەۋە گوتى: دادە
ئەم بە يانپىيە كە گەشىتە كارخانە، ليزان ھات
بۇ لاۋو گوتى: مىنا داۋاي لىيوردن دىكەم!

مىن توشى سەرسۈرمان بوۋم، چۈنكە ليزان
لەۋ جۆرەكەسانەۋوۋ كە زۆر بە كەمى دانى بە
ھەلەى خۇيدا دەناۋ داۋاي لىيوردن دىكەم، مىن لە
سەرمەۋە نەمەدەۋىست داۋاي لىيوردنەكەى قىۋل
بىكەم، بەلام ئەۋ داۋاي لىيوردن دىكەم مىنىش
گوتەم: ليزان بوراۋىت، ھەركەسىك ئەۋەندە لە
كاركەردن لەگەل يەكدا بىت توشى ئەم جۆرە
كىشەنەش دەبىت، بەلام ھەندىك كەس ئاشت
دەبىنەۋە، زۆر لە جاران باشتر بەللىنى دوۋبارە
ھاورپىيەتىۋ يەك خىزانى دەدەن، بەلام ھەندىك
كەسى تر دلى پىر لە خەمىيان ۋاز لى دىنن،
ھاورپىگانىيان قەرامۇش دىكەن.

گوتەم: ليزان گيان ھەمۋەكەسىكىش بە
لىيوردەبىيەۋە جۋانە.

ليزان وتى: مىنا باۋەرىكە مىن زۆر بۇ تۆ نازەكەت
بوۋم، چۈنكە ھەستەم كەرد زۆر دلە پاكەكەتم بىرىندەر
كەردوۋە، بۇيە زۆر داۋاي لىيوردن دىكەم، بەلام مىن
ھىشتا لە تۆ بە باشىش تىنگەپىشتوۋم.

مىن سەپرى ليزان كەردوۋە ئەۋەى كە بە
سەرمەدا ھاتو ئەۋەى كە لە نىۋناخەم بەخۇم
دەگوت بە ليزانم گوتەۋە تۋم بە روۋانگى رىي
خۇم زانىۋە، تۆ بۇ مىن زۆر باشى، چۈنكە لە مىن
زىاتر لە دنيا شەرەزاترى، چۈنكە تەمەنەت لە مىن
زىاترەۋ لە پىش مىن لە كارخانە كارت كەردوۋە،
بۇيە زۆرەم خۇشەۋىستىۋ بۇتۇ دەربىرى، بەلام بەۋ
ئەندازەيە مىن تۆم خۇش ۋىستۋ رىزم گرتىت
تۆ نەم دەزانى.

ليزان ناھى ھەلەكەشۋاۋ گوتى بۇ قەسەكانم

بۇ ناردوۋم بۇيە بە ليزانم گوت نامەكەت بە
ھەلە ھاتوۋە، بەلام ليزان بە دللىكى كەمىك
تەنگو بە خۇشپىيەكى شاراۋە لە ناخى گوتى
نا مىنا نامەۋىت لەگەلەت ھاورپى بىم، رەنگە
نەتۋانم ھاورپى رىگاي ھەردوۋىكانم بىم كە رىگاي
ھەردوۋىكان ناديارە.

بەلام ۋانپىيە مىن دەزەم ليزان دەتۋاننىت تا
دۋاھەناسە رىگاي ھاورپىيەتى بەرنەداتو لەگەلەم
يەك گيان بىت، دەزەم ليزان بەھۋى ئەۋەى كە
لە كارەكانى خۇي رازىيەۋە لە خۇشى زۆر رازىيە
بۇيە ئەم گرتەى كە ھەردوۋىكانى خىستۋەتە
نىۋ گىزاۋەۋە بە ھۋى ئەۋەۋەيە، ليزان بە چەند
سالىكى كەم لە مىن گەۋرە ترە، ئەۋ ۋابىر دەكاتەۋە
كە ئەۋ پىۋىستى بە مىن نىيە مىن پىۋىستەم بە ئەۋ
ھەيە، ئەۋىش رىزى ھاورپىيەتى بەۋ جۆرە گرت.

دادە: مىن نازەم يانى مىن شىۋاي ئەۋەمىم
كە ھاورپى ليزان بىم؟ يا ليزان كارتىكەرىكى
دەركى بەسەرىدا زالە كە ناپەللىت ئىمە ھاورپى
يەكتر بىن، بەلام دلى مىن ھىندە نازەكەتە دەللى
كىۋىك كە چەندە بلىندو قورسە بەسەر دلەۋەيە،
ليزان بۇ مىن ۋەك مەشخەللىك بوۋ بۇ رىگاي
تارىكىم، ھەمىشە لە بىرى ئەۋەدەۋوۋ رىگايەكەم
بۇ ۋوۋناك بىكاتەۋە، ھەمىشە ھەۋلى دەدا كە لىۋە
كانم خەندەيان لىنەپىرپىت، ھەمىشە دەيگوت بە
زەردەخەنەۋە ۋووخسارە گەشترو جۋانتر دەبىت،
بەلام ئىستا ھەر ليزان خۇيەتى كە نازەكەتم
دەكاتو خەندەى لىۋم دەتۋرپىنىت، بەلام دادە
دەنگىك لە نىۋ ناخەم دەللىت، مىنا ليزان دەيەۋىت
تاقىت بىكاتەۋە بىزانى تۆى ھەر خۇشەۋىست دەۋىت
يان تۆ ھاورپىكەت بە جى دەھىللىت؟

نازەم ليزان لەبەر ج ھۆكارىكانى مىن بە
جى دەھىللىت؟

مىنا ھەرلەم قەسانەى دىكەردوۋ خەرىكى
تەلەۋنەكەى نىۋ دەستى بوو، ۋەك بلىي چاۋەروانى
نامەيەك يان زەنگىكى دل خۇشكەر لە لاي ليزانەۋە
بۇ بىت، مىن بە بەردەۋامى چاۋدىرى مىنام دىكەرد،
تا دەھات مىنا نازەكەتىۋ بىن ئارامى پىۋە دياربۋو،
بۇيە داۋام لە مىنا كەردو گوتەم: مىنا گيان بابىۋىنە
دەردە ھەۋا زۆر خۇشەۋەۋەۋە كە لە دەردەۋە بە
يەكەۋە نايمان نەخۋاردوۋە، مىنا رازى بوو، ئىمە
لەگەل خۇشكەكانى دىكەمان بۇ دەردەۋە رىۋىشتىنۋ
زۆر كەيف خۇش بوۋىنۋ خەرىكى سۋەبەتو
پىكەنىنۋ گالتە كەردن بوۋىن، مىنا بە لىۋ
پىدەكەنىۋ بە دل پەنگى دەخۋاردەۋە لە تۋرەيىۋ
خەفەت بۇ ھاورپىكەى، كاتىك گەپنەۋەۋە گوتەم:
مىنا مىن دىم لەگەل ليزان قەسە دىكەم مىنا گوتى
نا نامەۋىت، ليزان با نەزانىت كەس زانىۋىيەتى
بۇئەۋەۋە نازەكەت نەبىت، بۇ خۇم چارەى دىكەم
پىي دەللىم ليزان ئەۋەى مىن دەۋىت مىنىش بە دل
ئەۋم دەۋىت ئەۋەى مىن ناۋىت مىنىش ئەۋم ناۋىت،
ھاورپىيەتىۋ جۋانترىن ۋەمىيە داۋاي خىزان.

بۇ بەيەنى مىنا بەردو كارخانە ۋەرى كەۋەت،

(جى. ئىس. سۆلت)

بەشى سىيەم

بۇ ئىران

چۈن دەپتە ھاۋسەرىكىى نمونەيى؟

ايرىك: راستىيەك ھەيە، ئەۋىش ئەۋەيە پىياۋ بە لايەنى كەمەۋە پىۋىستى بە دوو كاتزىمىر ھەيە لە ھەقتەيەكدا، كە لەبەردەم تەلەفزيۇندا رايكشىت، پىئەۋەي ۋەلامى پرسىيارەكان بىداتەۋە، ئەۋىش تەنھا بۇ ئەۋەي كەمىك بىجەۋىتەۋە پىشۋ بىدات.

راى (۲۹) سالى، (۷) سالىە چۆتە نىۋ ژيانى ھاۋسەرىتتەيەۋە: پىۋىستە لەسەرت رىزى بە ھىزى كاريگەرى يارى تۆپى پى بزانىت لە ئىۋارەي ھەموو دوو شەممەيەك.

ئالان (۲۷) سالى: تەنھا يەك رۆژە چۆتە نىۋ ژيانى ھاۋسەرىتتەيەۋە، پىۋىستە رىزى ئەۋ مافە بگريت لە ھەۋانەۋە خۋاردنەۋەي شەرىبەتو خۇشى بىنن لە سەيرگردنى يارىيەكان بە ھىمنى، فېيدانى خۇل ۋ خاشاك ۋەلامى پرسىيارەكان ۋ ھەموو شتىكى تر دەتوانرېت چاۋەرې بگريت.

تۆم (۴۵) سالى، (۳) سالىە چۆتە نىۋ ژيانى ھاۋسەرىتتەيەۋە: ۋاز بھېنن لە ھەۋل دانقان بۇ گۆرېنمان ۋ زالبوون بەسەرماندا، ئىمە زېرى خاۋ نىن چۆنتان بويت بېگۆرن، بەلكو ئىمە پىاۋىن، ئەۋ پىاۋانەي كە كەۋتە داۋى خۇشەۋىستىانەۋە لە يەكەم مەقامدا بوۈنە ھاۋسەريان.

بىل (۴۷) سالى، (۶) مانگ پاش ھاۋسەرىگىرى دوۋەم: زۆر سوپاست دەكەم لەبەرئەۋەي ھەۋل نادەيت بىم گۆرېت ھەتا بىمە ۋىئەيەكىى نمونەيى، كە لە ھەزرى خۇندا

ئارەزوۋى دەكەيت، بە تەۋاۋى ھەروەك ئەۋەي كەسايەتتەم قىۋل كىردو خۇشەم ۋىستى ۋەك ئەۋەي كە ھەيە.

اى. جى. بولۋىر. لىتون: متمانە بەپىرەكانەم بىكە لەسەر شتەكان بە بېگومان كىردن لە ھەموو شتىك بە تايبەتتى بۋارە بچۈۋەكان.

جون (۲۷) سالى، (۷) سالىە چۆتە نىۋ ژيانى ھاۋسەرىتتەيەۋە: رەخنەكانت بۇ ئەۋ شتانەي كە شاياننەيتى ھەلېگرە، كاتىك ئارامت لەگەل ھاۋسەردەكتا نامىنەيت، ددانەكانت جىر مەكەرەۋە، بەلكو بىر لە خۇشەۋىستى خۇت بۇى بىكەرەۋە ھەستى پى بىكە.

بن (۸۱) سالى، (۵۵) سالىە چۆتە نىۋ ژيانى ھاۋسەرىتتەيەۋە بە بەختەۋەرى دەزى سەرمەي بۋونى ناستەنگو ناخۇشەيەكان:

مامەلە لەگەل ھاۋسەردەكت بىكە بە ھەمان پەلەي رىزىت لە مامەلە كىردنت لەگەل دايكو باۋەك.

بىل (۵۷) سالى، (۱۶) سالى پاش ھاۋسەرىگىرى دوۋەم: ئەۋ مىندالانەي لە ھاۋسەرى يەكەمىن بە ھەمان شىۋە مىندالەكانى خۇت مامەلەيان لەگەلدا بىكە.

بول (۲۸) سالى، (۶) سالى پاش ھاۋسەرىگىرى دوۋەم: ۋازىيەنە لە رەخنە ھەمىشەيەكانت لە دايكەم، مىن دەرەك پەۋە دەكەم كە نەگەشتۋەتە پەلەيەكى تەۋاۋ، بېگومان چەند جىاۋازىيەك

لە نىۋان مىن ئەۋدا ھەيە، بۇيە پىۋىستەم بە پەستانى زياتر نىيە بىخەيتە سەرم.

الفريد (۶۸) سالى، (۱۳) سالى پاش ھاۋسەرىگىرى سىيەم: دايكو باۋەك قىۋل بىكە بەۋ چەشەنى مىن لەگەل دايكو باۋەك دەيەكەم، كاتىك دىن بۇ سەردانمان دەمەۋىت بە سۆزۋخۇشەۋىستىيەۋە مامەلەيان لەگەلدا بىكەيت، ئەگەر لەبەر ئەۋانىش نەبىت، ھەر لەبەر ھاۋسەردەكت كە خۇشت دەۋىت.

رون (۴۰) سالى، (۶) سالىە چۆتە نىۋ ژيانى ھاۋسەرىتتەيەۋە: بەسۆزۋ لىبۋردە بە لەگەل خەسۋوۋ خەزۋرت.

جىن (۷۶) سالى، (۵۶) سالىە خىزاندارە: ئەگەر ھەستەت بە تۋرەيى ناخۇشى كىرد بەرامبەرم، بۇچۈنەم ۋايە كە ھىمىن نابىتەۋە لىم خۇش نابىت پاش ئەۋە، بەلام پىۋىستە ئەۋەت لە ياد بىت ئەۋە تاۋانىك نىيە شايانى كۈشتن بىت، بۇيە ھەۋل بىدە كەمىك بەزەيى دەرەخەيتو بە پىي تۋانا لىم بىۋرېت.

روبرت (۴۱) سالى: يەك سالى پاش ھاۋسەرىگىرى دوۋەم: كاتىك ئارامى لە دەست دەدەم، پىۋىستە ئارام گرىيت.

الين (۳۲) سالى، يەك سالىە چۆتە نىۋ ژيانى ھاۋسەرىتتەيەۋە: ھەۋل بىدە خالە لاۋازەكانم قىۋل بىكەيتو يارمەتەم بىدەيت لە چاكىردنىان دا.

دىرىك (۴۵) سالى، بە تەماي زەۋاجى سىيەم پاش دوۋجار تەلاق: مىن بە تەۋاۋى دەزانم ھەندىك چار يان زۆرىيە كات كەسەيىكى (صعب المراس)م، پىۋىستە دەرەك بەۋە بىكەيت كە ئەۋەپى ھەۋلى خۇم دەدەم تاكو كەسەيىكى پاش بىم، ھەرچەندە ھەندى چار بە شىۋەيەكى خراب ھەلەۋەكەۋت دەكەم.

لىن: بەدريژايى كات ھەلەكانەم بىر مەخەرەۋە، بەلكو ئەۋ كارە پاشانەي دەيەكەم بە تەۋاۋى بىرىخەرەۋە، ھەروەك چۆن خرابەكانى باس دەكەيت.

مات ۲۸ سالى، ۶ سالىە چۆتە نىۋ ژيانى ھاۋسەرىتتەيەۋە: لە كاتى ھەستانتان بە دامەززاندىنى خانۋەكەتان، ھاۋسەردەكت ھەندىك ھەلە دەكات: ۋەك داکوتىنى ھەندى بىزمار يان بە ھەلەگەياندىنى سورى كارەباي تايبەت بە گەرماۋەكە، يان بىرپاردان بە دانانى دىۋارىك لە شۋىنەكدا كە گۈنچاۋ نىيە، ياخۇد دانانى تۋرىك كە پىۋىستىت پىي نىيە. بەلام كاتىك لەۋە تەۋاۋ دەبىت، ستايىش بىكە لەسەر ئەۋ كارەي پىي ھەستاۋە، ھەۋل مەدە تىرپامىنى لە ھەلەكانى، بەلكو «ۋىئەكەي بە تەۋاۋى بىخەرە مېشكەۋە».

ھەموو پىاۋان ھەلە دەكەن، بەلام ئەۋانەي ھاۋسەرىگىرىيان كىردۋە زوۋتر ھەلەكانيان ئاشكرا دىمىن. (رد سكىلتۇن).

(جى. ئىس. سۇلت.)

بۇ پىاوان

چۇن دەبىتە ھاوسەرىكى نموونەيى؟

ژيانى ھاوسەرىكىيە: بەردەوام ئەودەت لە ياد بىت كە تۆ خۇشەويستى مىنى نەك بە تەنھا ھاورى، كەواتە لى گەرئى با قسەردنمان لەبارەى كاروبارى رۇتىنى ئىومالەو كەم بەكەينەو نامازدە نىگاي خۇشەويستى لە ئامىزگرتنى پى سۆزۇ خۇشەويستى زياتر بەكەين، تا پەيەندى خۇشەويستى ئەركىكى قورسۇ رۇتىنى نەبىت.

بام (۲۷) سال، (۹) سالە جۇتە نىو ژيانى ھاوسەرىكىيە: پەيەندى سۆزۇ خۇشەويستى مەكە بە پەيەندىيەكى خىراو رۇتىنى، ھەول بىدە تىكەل بە وروژاندەن موغامەردى بەكەيت.

نانسى (۵۵) سال، (۲) سالە جۇتە نىو ژيانى ھاوسەرىكىيە: تىكات لى دەكەم بە نەرمو نىانى سۆزۇ خۇشەويستىيەو ماچم بەكە، نامەوئىت قوتەم بەدى.

ئەلىسۇن (۶۸) سال، (۲۲) سالە جۇتە نىو ژيانى ھاوسەرىكىيە: ھەول بىدە بەيناو بەيىن پىيى بلئىت تۆ جوانى لەسەر ئەم ئاكارەت بەردەوام بە.

دىبوار (۴۲) سال، (۵) سالە جۇتە نىو ژيانى ھاوسەرىكىيە: كاتىك ھاوسەرىكەت پىت دەئىت: «چۇنم» وا خۇت نىشانەدە زۆر بە وردى تىيى دىروانى پاشان شەيدابوون تەواوى ئىعجابى خۇتى بۆ دەرپىرە.

سارە (۲۸) سال، (۲۰) سالە جۇتە نىو ژيانى ھاوسەرىكىيە: بە تەواوى تەماشام كە، پىش ئەودى پىيى بلئى تۆ جوانى.

جى مەھىلە، تا بە ماچىك مال ئاوايىم لى نەكەى.

كاپى (۲۸) سال، تەلاقدراو: كاتىك لەنىو پىخەفەكەتدا ئەم دىو ئەودىو دەكەيتو بە گوچكەمدا دەچرىنى كە خۇش دەوئىم (با لە قولايى خەويشدا بىن)، ئەم كارەت وام لى دەكات كە ئەسىرى خۇشەويستىت پەو بۆ كوئى چىت بىيىم لەگەلتو ھەرگىز لىت جىا نەبەمەو.

كارىن (۴۶) سال، ھاوسەرىگىرى سىيەم كە تا ئىستى (۶) سالە بەردەوامە:

ھاوسەرىگىرى شاينى ئەودىيە كە ھەموو عەيەكانى قبول بەكەى، تەنھا لە پىناو ئەودى كە يەك شت دەست كەوئىت: ھاوپىيەك لە جىيانىكدا كە ھىچ گوئى بە تۆ نادا.

ايرىكا جۇنچ، تۆش وەكو پىاودەكى مىن ھەلسوكەوت بەكە: كاتىك كاتۇمىر (۲) ي بەيانى وەخەبەردىم ھەست بە نىگەرانى و دلتەنگى دەكەم، دەست دەخاتە سەرشانەوئىو لەپەم لە باووش دەگرىو پىم دەئىت: ھەموو كارەكان چاك دەبن، ھەموو شتىك بە نارەزووى تۆ دەبىت، ھاوكات ناگەرىتەو نىو خەودەكى تا مىن نەخەوم.

كىنىسا، (۱۴) سالە جۇتە نىو ژيانى ھاوسەرىكىيە: بەردەوام بەيناو بەيىن مۇمىك داگىرسىنەو چاودىوان مەبە تا كارەباكە دەبىت بۆ ئەودى ھەستى بەو كارە.

لىندا (۴۸) سال، (۲۸) سالە جۇتە نىو

جىنىفر (۲۲) سال، ۳ سالە جۇتە نىو ژيانى ھاوسەرىكىيە: بەيناو بەيىن شتىكى لە ناكاوم بۆ بىنرە، بۆ شوئىنى كارەكەم بۆئەودى دەوربەرم خۇزگەم پىيى بخوازن كە مىن پەيەندىم بە مىردىكى نموونەيەو ھەيە.

مارىلى (۴۶) سال، (۲۲) سالە جۇتە نىو ژيانى ھاوسەرىكىيە: ھەندى شتى كتوپرى بۆ بىنە، با سادەو سانش بىن، چونكە لاي ئەو مايەى گىنگىيە، وەك نامادەكردنى ھەندىك خواردەمەنى بى ئەودى ئەو داواى لى كىرەبىت.

روينا (۴۶) سال، (۲۲) سالە جۇتە نىو ژيانى ھاوسەرىكىيە: ئەو شتەنى بەلاى مىنەو زۆر گىنگى ئەو كارە بچوكانەيە كە رۇژانە ھاوسەرىكەم پىيى ھەلدەستى، وەك پى كىردى پەرداخى ناوەكەم وەختىك ناوى تىدا نامىنى، ياخود ھەلۇاردنى باشتىن پارچە گۆشت لە نىو خواردەكەدا، ياخود ھەلسان لە شەوئىكى ساردا بۆ ئەودى پەرداخى ناوو خەپىكى ئەسپرىنم بۆ بىنەت.

نانا (۵۲) سال، (۲۵) سالە جۇتە نىو ژيانى ھاوسەرىكىيە: لە تەمەنى (۱۷) سالىيەو شووى كىردوودە:

ئەو كارە بچوكانەى كە ھاوسەرىكەم لە پىناوى مىندا پىيى ھەلدەستى، لام زۆر بەنرختە لەو دىارىيە گرانەبەيانەى كە لە بۆنە تاپەتەيەكاندا بۆم دەكرىت.

لىندا (۵۰) سال، (۲۲) سالە جۇتە نىو ژيانى ھاوسەرىكىيە: ھاوسەرىكەم: كاتىك پىش مىن دەچىتە سەر جىگاي نووستى ئەو لايەش رىكەوئىك نامادە بكە كە مىنى لەسەر دەخەوم، ھەلۇاردى گۆپە كىزەكەشت بىرنەچىت، چونكە ئەودە وام لى دەكات كە ھەست بەكەم كەسىك ھەيە گىنگىم پى دەدات.

ماپى (۴۲) سال، (۲) سالە جۇتە نىو ژيانى ھاوسەرىكىيە: پىيىستە لەسەرت بەيانى ھەلەم سىنى لە خەو، لىپىسراوئى ھەلساندەن دەست پىكردى رۇژى نوئىم بىخەرە ئەستوى خۇت، (باشترىش وايە سەرتاى رۇژى نوئى بە ھەندىك يارى دەستبازى رۇمانسى دەست پى بىكات).

بۇلا (۴۱) سال، (۱۲) سالە جۇتە نىو ژيانى ھاوسەرىكىيە: ئەگەر ھەردووكەم لەيەك كاتدا لەخەو ھەلساين، ھەول بىدە ماچىكى بچوكم بەكەيت، ئەگەر ئىمە لە سەرتاى دەست پىكردى ھەموو رۇژىكدا ناوا پەيەندىمان دەست پى نەكات، لەوانەيە وام لىبىت بە ھەموو ھەلسوكەوتىك قەلسو نىگەران بە، باشتىكى ئاسايش بىت.

دىبوار (۴۲) سال، (۵) سالە جۇتە نىو ژيانى ھاوسەرىكىيە: ھەردەم ھەول بىدە كە پىش خەوتەن ماچم بەكەيت، ھەروەھا ماچىكى تىرىش دەمەو بەيان سەرتاى رۇژىكى نوئى.

بىنى (۴۰) سال، ھاوسەرىگىرى دوووم كە تا ئىستە... (۱۵) سالە بەردەوامە: مەكە

هیممه ته به رزه گان!

شیخانی

سالی (۲۰۱۶) به ره می نهوتی ته و او کز دمیتو به ره کو تای دیرو ات.
به لام هه ره له زووه سهرچاوه نوئو نه لته رناتیقی بۆ پرکردنه وهی بۆشایی نهوت دیاری کردووه گهشت و گوزارو بازارگانیان به گه وره ترین سهرچاوه داناو، که دوو سهرچاوهی هه میسه زیندوون. هه موو نهو کارانهش به دلسوزانو هیممه ته به رزان ده کرتین، لیرمه د پتویسته بهرام بهر هیممه ته کانمان هه لویتسه یه کهینو له خو مان بیرسین:
هیممه ته کانمان له ژیاندا جهنده

(به هیممه ته به رزه گان، لوتکه به رزه گان بنیات ده نیین)، بهم وتانه (محمد بن راشد ئال مکتوم) میری میر نشینی دویه نا ههنگی کردنه وهی گه وره ترین بورجی له دویه دهست پیکرد، که به رزییه کهی (۸۲۸) مهتره ۲۰۶ نهۆمه و جیگه ی (۱۲۰۰۰) کهسی تیدا ده بیته وه.

بۆگومان ته نها به هیممه ته به رزه گان خه ونه به رزه گان دینه دی، هیممه ته به رزان ده توانن ناواتو ئامانج بهیننه دی!
دهوله تی ئیمارات به پیی پشبینیه کاننی

به رزن؟ چونکه گه وره یی ئیمه گه وره یی هیممه ته کانمان دیاری دهکات، ئامانج و خه ونه کانمان گه وره یی ئیمه ده رده خه ن، هیوا و ناواتو ئاره زووه کانمان سه ره به رزمان دهکهن و واده کهن سه رمان له لوتکه ی شاخه سه رکه شه گان به رزتر بیت، به پیچه وانه شه وه مرۆقه هیممه ته نزم و بی ئامانجه گان بچکۆله ن با له لوتکه ی هه ور به رکانیشدا بژین.

مرۆقی هیممه ته به رزو هیوا به خشیش له پیناو گه یشتن به ئامانجه گانی نه گه ره به ناو قورو لیته ی رۆژگاریشدا تپه ر بیت، هیچ له گه وره یی نهو کهم نابیته وه و ریگای به ره و سه رکه و تن شه ق دهکات.

دواتر به سه رنجیکی ورد ده زانین که کین نهو که سانه ی ولات ناو ده دان دهکهنه وه و نیشتمان ده گه یه ننه لوتکه، نهو که سانه نین که خه زو ناواتو خه ونه کانیان له سنوری لاشه یان تپنا په ریتو جگه له خواردن و خه وتن و رابواردن، هیچ ئامانجیکی تریان نییه.

ولات له سه ر دهستی نهو که سانه ناو ده دان ده بیته وه که پییه کانیان له سه ر زهوییه و ئامانج و هیواکانیان له کهشکه شانی فله که و به دیدی روون و گه شه وه له ئاسۆیه کی روون ده روان و شه ونخوونی دهکهن له پیناو گه یشتن به ئامانجه به رزه گانیان.

هه لیه ته شه ونخوونی کردن به سه ر لاپه ری رهنگاو رهنگی کتیب و بیرکردنه وه و پلاندانان و به رنامه ریژیدا، زۆر جیاوازه له شه ونخوونی کردن به دیار فیلمی تورکی دۆبلاج گرا و سیگار کیشان و مهینۆشو و گالته و رابواردنه وه.

سه رکه وتن و پشکه وتن و به دیهاتنی خه ونه گان له سه ر دهستی نهو که سانه ده بیته که له به ره به یاندا به خه به رن و پیش گزنگ ده چنه سه ر کاره گانیان، نهک نهو که سانه ی نیوه رۆ خه و دهکهن و کاتر میتر (۱۲) ی نیوه رۆ به یانی باش دهکهن.

بۆگومان هیممه ته کانمان ئیستا و داهاتوومان دیاری دهکهن، بۆ خو مان و ولات و نیشتمانمان، به ناواتیسه وهین رۆژیک به شانازییه وه له نا ههنگی کردنه وهی پرۆژه یه کی نیشتمانی گه ورده و دهک ئال مهکتوم بلین:

(بنی القم العالیة بالهمم العالیة!!)
به لام نهو کاره دوا ی نهوه ده کرتیت که هه موو نهو و ده سیلانه ی نه مرۆ خراوته گه ر بۆ دروستکردنی نه وه یه کی بی هیممه ته و بی ئامانج و بی سوود و بی به رنامه، بگۆریت به پرۆژه ی به سوود و راگه یاندن و خویندن، سه رمایه ی ولات بۆ پیگه یاندن و هۆشیار کردن و پشکه وتنی نه وه گان به کار به یتریت، نهک بۆ ئیقلیج کردنیان.